

De geschiedenis van vijf steenplaatsen te Koudekerk

(1550 - heden)

Zo lang men Kalk en steen tot bouwing nodig heeft;
En Pannebakkerij bestendig voordeel geeft,
Zal't Koudekerk ook niet aan't nodige ontbreken.
Dit Dorp roemd altoos op haar goede en vruchtbare grond,
Bij't welken Landman steeds zijn meeste voordeel vond.
'Tdmagt voorts den naam van eender aangenaamste streken.

Inhoud

Inleiding	Blz. 2
De vermelding van een oude steenplaats te Koudekerk	Blz. 6
De steenplaats	Blz. 20
Anthonis Jorisz. Focker (uit “De familie Focker” van K.J.F. van Veen, 2016)	Blz. 25
De steenplaats van Huijch Pietersz. Coedijck	Blz. 27
De steenplaats van Cornelis Jacobsz. van Zwieten	Blz. 37
De steenplaats van Dirck Zegers van Campen	Blz. 44
De steenplaats van Ewout Schilperoort	Blz. 58
De steenplaats in de Hondsdijkse polder	Blz. 65

Inleiding

Jaren geleden ben ik op zoek gegaan naar de locatie van een steenplaats (steenbakkerij) in Koudekerk. In de stamboom van mijn familie werkte de oudste tot nu toe teruggevonden voorvader Wollebrant Jacobsz. (Verhagen) namelijk in 1623 als ondermeester op een steenplaats te Koudekerk aan den Rijn. In het kohier Hoofdgeld van de dorpen van Rijnland van 1623 staat deze Wollebrant Jacobsz. met zijn gezin onder Koudekerk beschreven en bovendien dat hij ondermeester was op de steenplaats van Huijch Pietersz. Coedijck. Door de verkoopakten van deze steenplaats te volgen kon ik de steenplaats inderdaad lokaliseren, echter verderop richting 1832 ging het fout. Ik dacht dat het dezelfde steenplaats was als die van Adriaan van der Paauw, die nog op de kadastrale kaart van 1832 staat afgebeeld.

Toevallig kwam ik onlangs een artikel (Nieuwsbrief april 2025 van het Historisch Genootschap Koudekerk) tegen over een archeologisch onderzoek in Koudekerk op de plek waar vroeger een steenplaats had gestaan. Omdat ik dacht dat dit dezelfde steenplaats was als degene waar mijn voorvader had gewerkt en in de nieuwsbrief werd aangekondigd dat de geschiedenis van deze steenplaats in 2026 zou worden gepubliceerd ben ik er nog maar eens opnieuw ingedoken. Gelukkig maar want al snel bleek dat ik de locatie van de steenplaats van Huijch Pietersz. Coedijck al jarenlang verkeerd had gelokaliseerd op de kadastrale kaart van 1832.

Na verder onderzoek in de verkoopakten van de steenplaatsen in Koudekerk in 17e, 18e en 19e eeuw en de Morgenboeken, waarin de percelen en de eigenaren door de eeuwen heen staan vermeld vanaf 1544 werd duidelijk dat er vier steenplaatsen waren in de Hoogewaard in Koudekerk en in ieder geval één steenplaats in de Hondsdijkse polder. Begin 17e eeuw was Anthonis Jorisz. Focker de eigenaar van drie van de vier steenplaatsen in de Hoogewaard. Hij kocht tussen 1596 en 1600 eerst een perceel in de Hoogewaard van Reijnout van Oij/Oijen. Dit perceel maakte deel uit van een groter perceel dat eerder in eigendom was van Pieter van Zijl van Leiden en 4 morgen 533 roeden groot was. Het andere gedeelte van dit perceel was op 29 december 1593 verkocht aan Jan Jochumsz., die zijn deel (3 morgen 76 roeden) vóór 1604 verkocht had aan Jacob Jansz.

Tussen 1604 en 1608 werd Anthonis Jorisz. Focker eigenaar van het gehele perceel dat oorspronkelijk van Pieter van Zijl was met uitzondering van 150 roeden, die nog in eigendom was van Cornelis Allertsz., die kalkbrander was. Op het perceel dat Anthonis Jorisz. Focker had gekocht van Reijnout van Oij stond al een (vervallen) steenoven (zie verderop).

Tussen 1608 en 1612 werd Anthonis Jorisz. Focker tevens eigenaar van een meer oostelijk gelegen perceel in de Hoogewaard van 6 morgen en 7 hont, wat een gedeelte was van een perceel, waarvan de eerdere eigenaar de schout van Koudekerk was. Op dit perceel liet Anthonis Focker twee steenplaatsen bouwen, die hij later weer verkocht.

Drie van deze steenplaatsen in de Hoogewaard zijn nog terug te vinden op de kaart van Koudekerk uit het Caertboeck van Rynland van Balthasar Floriszoon van Berckenrode van 1615 (OAR A-4209).

Op een kaart van Jan Jansz. Douw van 1650 zien we de vier steenplaatsen in de Hoogewaard ingetekend.

In de rode cirkels de twee percelen van Anthonis Jorisz. Focker in 1615, met links 2 steenplaatsen op het perceel dat oorspronkelijk van Pieter van Zijl/Sijl was en rechts 1 steenplaats op het perceel dat oorspronkelijk van de schout van Koudekerk was. Vanuit beide percelen is een uitwatering (vletsloot) naar de Rijn en een brug in de Lage Rijndijk ingetekend (Archief Hoogheemraadschap Rijnland, A-4209)

Kaart van Jan Jansz. Douw van 1650 met de vier steenovens aan de Hogen Waertsens Wegh (Archief Hoogheemraadschap Rijnland, A-1630). Links de steenovens op het voormalige perceel van de schout van Koudekerk en rechts de steenovens op het voormalige perceel van Pieter van Zijl.

Pieter van Zyl tot Leiden
 eigenaer Sijmon Pieterszoon
 bruyckende ende is metten
 uijterdijck
 myn mor v^c xxxij roeden
 Sijn nu eigenaers Jan Jochumszoon
 tot Leiden ende Anthonis Jorisz.
 Focker bruyckers die selve

Morgenboek Koudekerk 1600. "Pieter van Zyl tot Leiden eigenaer, Sijmon Pieterszoon bruijckende ende is metten uijterdijck iij morgen v^c xxxij roeden. Zijn nu eigenaers Jan Jochumszoon tot Leiden ende Anthonis Jorisz. Focker, bruijckers die selve".

Die Schout tot Coudekerk
 met meer ander eigenaers die
 twee weren die der Schout voors
 met Gerrit Louweris bruijcken
 Sijn mitten uijterdijck
 xxix morgen iij^c lxxij
 Hier of heeft Anthonis Jorisz. Focker van de
 erfgenamen van Willem Cornelisz. Ket zes morgen
 eijgen ende van 't Vrouwengasthuys
 zeven hont eijgen ende bruijcker selfs
 Ende veracht dat die Jorisz is nu die dierdijck
 Sijn zooz
 Sijn, eijgen hant bruijcker

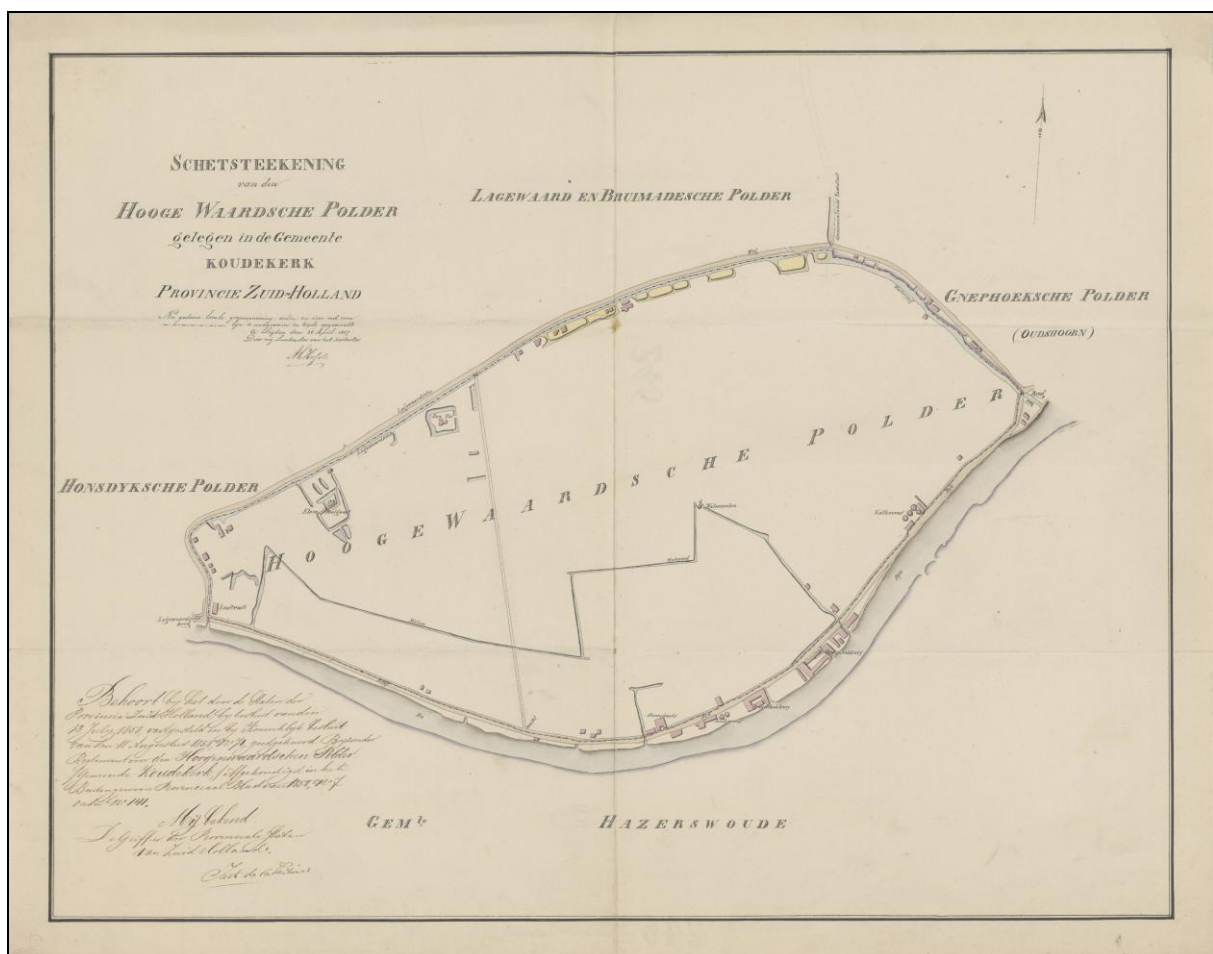
Morgenboek Koudekerk 1612. "Die schout tot Coudekerk met meer ander eigenaers die twee weren die den schout voors. met Gerrit Louweris bruijcken en zijn mitten uijterdijck xxix morgen iij^c lxxij roeden. Hier of heeft Anthonis Jorisz. Focker van de erfgenamen van Willem Cornelisz. Ket zes morgen eijgen ende van 't Vrouwengasthuys zeven hont eijgen ende bruijcker selfs".

Waarschijnlijk is Anthonis Jorisz. Focker met een steenplaats begonnen op het perceel van Pieter van Zijl (links op de kaart van 1615), dat hij als eerste had aangekocht. Op het rechterperceel (oorspronkelijk van de schout van Koudekerk) is op de kaart van 1615 nog maar 1 steenplaats zichtbaar. Echter op 11 april 1626 werd een steenplaats daarnaast verkocht door Anthonis Jorisz. Focker aan Euwout Schilperoort, secretaris van het heemraadschap van Rijnland, wonende binnen de stad Leiden. Hierdoor waren er in de 17e en 18e eeuw 4 steenplaatsen aanwezig in de Hoogewaard in Koudekerk, die in twee paar direct naast elkaar lagen met een vletsloot ertussen. Ook in de Hondsdijkse polder bevond zich nog zeker één steenplaats.

De geschiedenis van deze vijf steenplaatsen heb ik in dit onderzoek verder uitgewerkt. Voor het onderscheid tussen de vier steenplaatsen in de Hoogewaard heb ik de naam van de eerste eigenaar na Anthonis Jorisz. Focker aangehouden.

Omstreeks 1800 kwamen 3 van de 4 steenplaatsen in de Hoogewaard buiten gebruik en bleef alleen de steenplaats van A. van der Paauw (later van J.E.M. van Beers) nog in werking tot 1938 (zie ook de kaart van 1858 hieronder). De steenplaats in de Hondsdijkse polder was al vervallen omstreeks 1723.

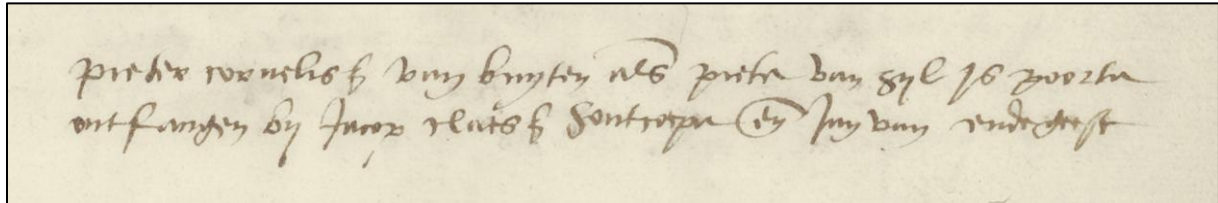
Tot slot: In dit onderzoek kon ik helaas niet altijd alle bijbehorende akten terugvinden, omdat op dit moment nergens scans zijn terug te vinden van het Oud Rechterlijk Archief van Koudekerk. Bovendien ontbreekt de periode van 1597 t/m 1611 in het Oud Rechterlijk Archief van Koudekerk, waardoor de eventuele transacties in die periode alleen nog zijn terug te vinden in de Morgenboeken en eventuele andere bronnen. De nu bijeengebrachte gegevens bieden echter voldoende dekking (mede dankzij de Morgenboeken) voor het verloop van de eigenaren van deze vier onderzochte steenplaatsen.

Kaart van 1858, waarop (midden-onder) alleen nog de steenplaats van A. van der Paauw aanwezig is.

De vermelding van een oude steenplaats te Koudekerk

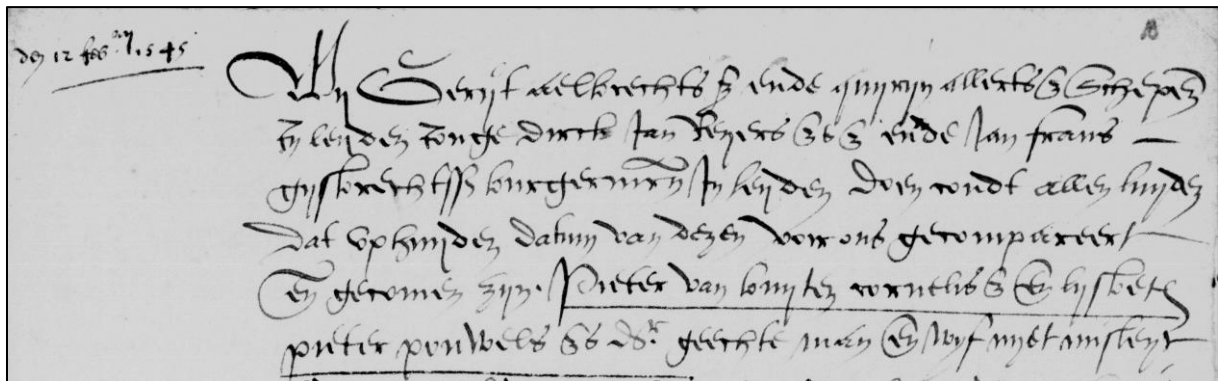
Voordat Anthonis Jorisz. Focker begin 17^e eeuw met de steenplaatsen in Koudekerk begon was er al sprake van een steenoven en twee kalkovens op het perceel, dat oorspronkelijk van Pieter van Buijten (alias Pieter van Zijl/Sijl) was. Pieter Cornelisz. van Buijten gebruikte ook als alias de achternaam van zijn moeder, die Maria/Marytgen Pietersdr. van Zijl heette (zie poorter inschrijving te Leiden op 13 augustus 1543).

Inschrijving als poorter van Leiden van "Pieter Cornelisz. van Buijten alias Pieter van Zijl is poorter ontfangen bij Jacob Claesz. Houtcoper ende Jan van Endegeest ..." (13 augustus 1543)

Pieter Cornelisz. van Buijten/van Zijl was geboren omstreeks 1518 (zie GAL, akte van 9 februari 1573 van notaris Salomon Lenaerts. van der Wuert, inv.nr. 3, folio 11) en een zoon van Cornelis van Buijten en Maria/Marytgen Pieters van Zijl. Marytgen Pieters van Zijl was geboren omstreeks 1497 te Leiderdorp en dochter van Pieter Willem Foytgenz. van Zijl en Alijd van Zwieten.

Pieter Cornelisz. van Buijten/van Zijl was gehuwd met Elysabeth Pietersdr. en op 12 februari 1545 lieten Pieter Cornelisz. van Buijten en Lijsbeth Pieter Pouwelsdr. hun testament vastleggen voor de schepenen en burgemeesters van Leiden (GAL, ORA Leiden, inv.nr. 76A, folio 10), waarin zij elkaar tot erfgenaam benoemden. Pieter Cornelisz. van Buijten is overleden na 21 maart 1583 (zie akte notaris Salomon Lenaerts. van der Wuert, inv.nr. 11, folio 71)

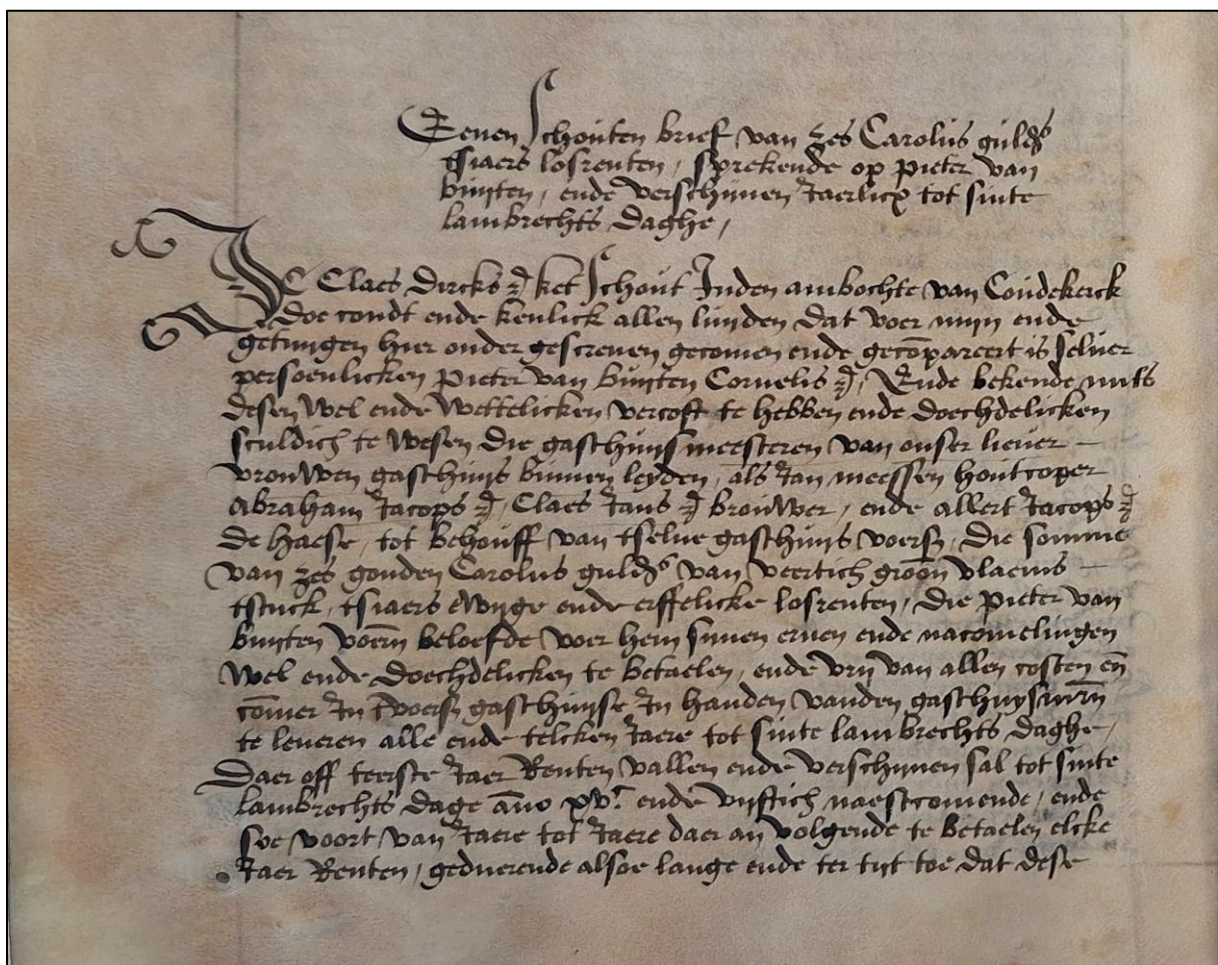

Begin van het testament van Pieter Cornelisz. van Buijten en Lijsbeth Pieter Pouwelsdr. (GAL, ORA Leiden, inv.nr. 76A, folio 10).

"12 februarij 1545. Wij Gerijt Aelbrechtsz. ende Quijrijn Allertsz., schepenen in Leijden, Jonge Dirck Jan Reijersz. ende Jan Frans Gijsbrechtsz., burgermeesteren in Leijden, doen condit alle luijden dat op huijden datum van dezen voor ons gecompereert ende gecomen zijn Pieter van Buijten Cornelisz. ende Lijsbeth Pieter Pouwelsdr., geechte man ende wijf"

Op 16 juli 1551 verkocht Pieter van Buyten Cornelisz. aan Claes Ysaack Claesz. "een huysinge ende hoeren erve gelegen an die Bredestraet, genaemt In 't Gulden Vlies, mit een huys ende erve dair after bezijden an staende, uuytgaende in de Mandemakersstege, mitsgaders een gange ende poirte, oick uuytgaende in dezelve stege" voor 1.000 Carolus gulden. (GAL, ORA Inbrengboek nr. 73 folio 69)

De oudste vermelding van een steenplaats in Koudekerk, die ik nog kon terugvinden, bevindt zich in de Registers van eigendoms-bewijzen van het Onze Lieven Vrouwen Gasthuis te Leiden (inv.nr. 980, nr. 110 folio 81 verso), waarin een akte met een schuldbrief van 21 februari 1550 van Pieter Cornelisz. van Buijten is opgenomen. Het betreft een schuld van 100 gouden Carolus gulden, die Pieter had geleend van het Onze Lieven Vrouwen Gasthuis te Leiden en waarvoor hij 6 % rente (te beginnen met 6 gouden Carolus gulden) per jaar moest betalen, totdat de schuld was afgelost. Als borg voor deze schuld stelde Pieter van Buijten zijn perceel met een steenoven in Koudekerk beschikbaar:

Registers van eigendomsbewijzen van het Onze Lieve Vrouwen Gasthuis te Leiden, 21 februari 1550
(inv.nr. 980, nr. 110 folio 81 verso)

LXXXII

voers Venter of geroft ende geloft sullen wesen. Welck pfect van
binsten voer ende sunen enen ende nacomelingen altut sullen moegen
doen ende lossen teffens ende tot eenen maete mit hondert der voers
gonden Carolus gulden in hoost gelder ende mitter voerschenen ende
onbetactde Venter die naeden beloop des tuts voerschenen ende onbetact
sullen wesen als die lossinghe geschiet ende dat mit guede ende
gevaluerde gonden ende saluen penningen giet van gonde en gevoichte
nae die revaluatie der Key. in at gepubliceert anno 1505 negenen derting
Ende bekennde hem die voers pfect van binsten van des roope all wel
voldach ende betact te wesen vande gasthuysman voer der laesche
penning mitter cristen Ende om des Venter alle iacob ten dagge en
plactse als voer voer te betacten ende wel te verscheren zo voer pfect
van binsten voer hier onder ende te raiffe voerscheit specialisten mit
desse vabindende vanderpandende ende ypothecerende als spenael
ypothec / Inder cristen vyff moegen lant biden hoop sonder maet
genacupt het gant lant mitter steenouen loesche ende ander dar
op staende geliche inde hooge waert inde ambortse van Condekerck
voers / Inder cristen vint oft ant land vande afgraven van
roper / ande oestzude ende westzude symon floer hingen 2 / Ende
voert gualisten ende specialisten sijn persoen ende alle sijn andere
goeden die pfect van binsten voer nu te tute heeft ofte nammels vanden
sal moegen vande ende out vorende waer ende waer an die geliden
sijn oft bevonden sullen waden ghien goeden oft plaetsen vterfoudert
oft binsten gesonden Omme by gebreke der voers iaculige betalinge
ende hoost somme van dier / Daer an te moegen versien en verhaeren
als cippem mit cippem vint oft mit Coharie ende bedwante
van alder sichten verthieren gesechelen ende waerliken soe der honden
bruef dat belien sal mit die rosten daronne gedach ende geleden
vonder eenighe exceptie pautfueringe Cessen primiliter oft vter
van Venter daer tegene te moegen dach oft te doen dach in enen maniere
te contrarien alle dinge sonder aers oft list / Desse toekouder soe
zebbe in Elack dach 2 het als sijnont van Condekerck voers / Desse
bruef doe beide ende valuden van pfect van binsten voer besigelt
mit minne zegels vinsthangende hier beneden an desse bruef gehangen
in presentie end bystesten van Condekerck toorn door ende dach staet 2
bygeluden inde ambortse voers als geting hier enen groepen en
geboden int tuerend heeren dinstent vntfoudert ende vntfoudert
tenant vntfoudert dach februarij nae gemeen sinnen

Registers van eigendomsbewijzen van het Onze Lieve Vrouwen Gasthuis te Leiden, 21 februari 1550
(inv.nr. 980, nr. 110 folio 82)

"Eenen schoutenbrief van zes Carolus gulden tsiaers losrenten, sprekende op Pieter van Buijten ende verschijnen jaerlicx tot Sinte Lambrechts daghe.

Ic Claes Dircksz. Ket, schout inden ambochte van Coudekerck doe condit ende kenlick allen luijden dat voor mijn ende getuijgen hier onder geschreven, gecomen ende gecompareert is selver persoonlick Pieter van Buijten Cornelisz. ende bekende mitsdesen wel ende wettelicken vercoft te hebben ende doechdelicken sculdich te wesen die gasthuijsmeesteren van Onser Lieven Vrouwen Gasthuijs binnen Leijden, als Jan Meessen, houtcoper, Abraham Jacopsz., Claes Jansz., brouwer ende Allert Jacopsz. de Haes, tot behouff van 't selve Gasthuijs voors., die somme van zes gouden Carolus gulden van veertich grooten Vlaems 't stuck tsiaers, ewijge ende erfelicke losrenten, die Pieter van Buijten voorn. beloofde voor hem sijnen erven ende nacomelingen wel ende doechdelicken te betaelen ende vrij van alle costen ende come in 't voors. Gasthuijs in handen van den gasthuijsmeesteren te leveren, alle ende telcken jaere tot Sinte Lambrechts daghe daer off 't eerste jaer renten vallen ende verschijnen sal tot Sinte Lambrechts daghe anno xv^c ende vijftich naestcomende ende soe voort, gedurende alsoe lange ende ter tijt toe dat dese voors. renten of gecoft ende gelost sullen wesen.

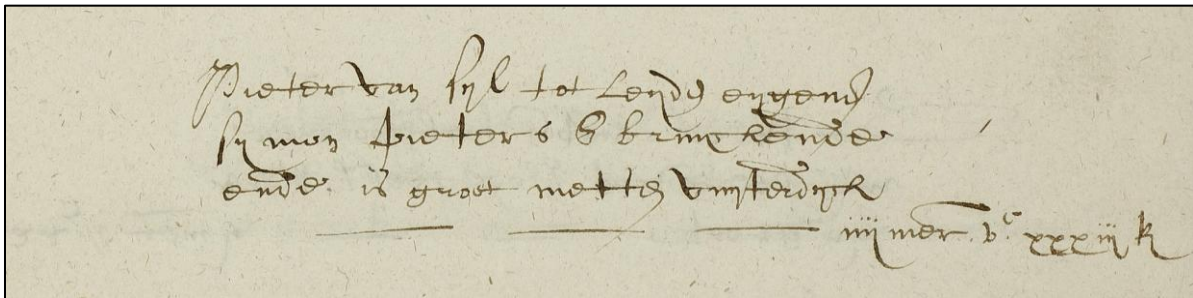
'T welck Pieter van Buijten voorn. ende sijnen erven ende nacomelingen altijt sullen moogen doen ende lossen teffens ende tot eenen maele mit hondert der voors. gouden Carolus gulden in hooftgelde ende mitten verschenen ende onbetaelde renten, die nae den beloop des tijts verschenen ende onbetaelt sullen wesen als de lossinghe geschiet.

Ende dat mit goede ende gevalueerde gouden ende silveren penningen goet van goude ende gewichte nae die evaluatie der Keij. m^{at} gepubliceert anno xv^c negen ende dertich. Ende bekende hem de voors. Pieter van Buijten van dese coope all wel voldaan ende betaelt te wesen van de gasthuijsmeesteren voorn., den laesten penning mitten eersten. Ende omme dese renten alle jaers ten daghe ende plaetse als vooren wel te betaelen ende wel te versekeren, zoe was Pieter van Buijten voorn. hieronder ende ter cause voorseijt specialicken mits desen verbindende, veronderpandende ende ijpoticerende als speciael ijpoteeck inden eersten vijff mergen lants bij de hoop sonder maet, genaempt het Goutlant, mitten steenoven, loodsen ende anders daer op staende, gelegen inde Hoogewaert inden ambochte van Coudekerck voors., streckende vuijten Rijn afte ant landt van de erfgenamen van Copier ende oostzijde ende westzijde Sijmon Floor Huijgensz.

Ende voort qualicken ende specialicken sijn persoene ende alle sijne ander goederen, die Pieter van Buijten voorn. nu ter tijt heeft ofte namaels vercrijgen sal moogen, roerende ende onroerende waer ende waeran die gelegen sijn ofte bevonden sullen werden, gheen goederen ofte plaetse uijtgesondert ofte buijten gehouden, omme bij gebreke der voors. jaerlicxe betaelinghe ende hoofdsomme van dijen daer an te moogen versien ende verhaelen als erfpenningen mit erfpenningen recht ofte mit cohartie ende bedwanck van allen 's heeren rechteren, geestelicken ende waerlicken, soe den houdersbriefs dat believen sal mit de costen daer onder gedaen ende geleden zonder eenighe exceptie, pantkeringe costen, privilegien ofte weet van renten daer tegens te moogen doen off te doen in enijge manieren ter contracien.

Alle dunck sonder arg ofte list, desen ter oorkonden soo hebbe ick Claes Dircksz. Ket als schout van Coudekerck voorn. desen brief door beede ende verlijden van Pieter van Buijten voorn., besegelt mit mijnen zegel vuijthangende hier beneden an desen brief gehangen in presentie ende bijwesen van Cornelis Jorijsz. ende Dirck Claesz., buijrluijden inden ambochte voors. als getuijgen hier over geroepen ende gebeden, int jaer ons Heeren duijsent vijfhondert ende vijftich opten eenentwintichsten dach februarij nae gemeen scrijven".

In het Morgenboek van Koudekerk staat Pieter van Sijl tot Leijden in 1544 vermeld als eigenaar van een perceel van 4 morgen en 533 roeden (bijna 5 morgen dus want 600 roeden is 1 morgen). Op dit perceel stond de steenplaats met steenoven, zoals hierboven beschreven in de akte van 21 februari 1550.

Morgenboek Koudekerk van 1544: Pieter van Sijl tot Leijden eigenaer, Sijmon Pietersz. bruijckende ende is groot metten vuyterdijck iiiij mergen v^c xxxiiij roeden.

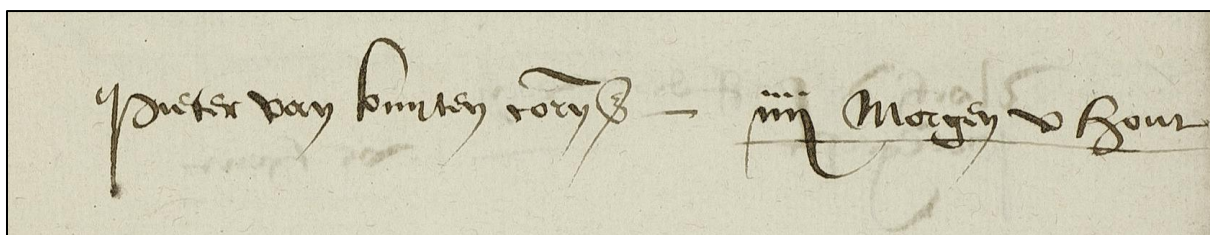
Afbeelding van een steenplaats en een calckoven aan de Rijn bij Ter Wadding op een kaart van Pieter Sluyter, landmeter van Rijnland (ca. 1550), De stokken boven deze oude steenovens waren voor het afdekken van de oven met rieten matten indien het regende.

Pieter Cornelisz. van Buijten had op zijn perceel niet alleen een steenoven, maar ook twee kalkovens (waarschijnlijk in de bijbehorende uiterwaard), zoals blijkt uit een charter met erfpachtcontract van 16 april 1560 met het klooster Engelendaal te Leiderdorp (GAL, toegangsnr. 0503, inv.nr. 717). Pieter Cornelisz. van Buijten kreeg hierdoor 8 hont land beschikbaar voor een jaarlijkse pachtsom van 10 Carolus gulden (van 40 grootte 't stuk) voor het afgraven van de klei voor zijn steenplaats. Als onderpand stelde Pieter Cornelisz. van Buijten "twee calckovens met sijn schuijeren ende huijsinge mit de vijf mergen landts daer die voors. calckovens met sijn schuijeren ende huijsinge op staen, gelegen ende staende inden ambochte van Coudekerck streckende uit den Rijn tot de heer van Calslage ende d'erffgename van Sijmon Florijsz. van Tols landt toe, belegen hebbende an de oost ende westzijde de voorn. erffgename" beschikbaar.

De heer van Kalslagen was jhr. Jacob Copier, die evenals Sijmon Florisz. vermeld staat als eigenaar in het Morgenboek van Koudekerk van 1544, direct voor en na de vermelding van Pieter van Zijl.

Charter m.b.t. uitgifte van 8 hond land in Leiderdorp aan Pieter Cornelisz. van Buyten voor 10 Carolusgulden per jaar (GAL, Klooster Engelendaal te Leiderdorp, inv.nr. 717, 16 april 1560)

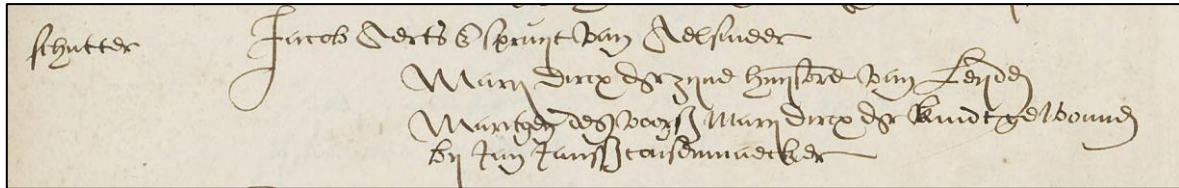
Morgenboek Koudekerk 1568: Pieter van Buijten Cornelisz., iijj morgen v hont.

In de Morgenboeken van 1564 en 1568 vinden we Pieter Cornelisz. van Buijten (eerder en later vermeld als Pieter van Zijl van Leiden) terug als eigenaar van 4 morgen en 5 hont land. In 1580 en 1584 staat Jan Berens vermeld met 4 morgen 5 hont, echter zonder vermelding van eigenaar of gebruiker. Alleen in 1588 staat hij vermeld als gebruiker. Jan Berens was gehuwd met Marie Adriaens, dochter van Adriaen Jansz. Backer (zie akte van 19 juli 1585 van notaris Salomon Lenaerts. van der Wuert, inv.nr. 13, blad 171).

Het eigenaarschap van het perceel was voor de Morgenboeken in de periode van 1580 tot en met 1588 wellicht onduidelijk, echter in de verkoopakten gerelateerd aan het oorspronkelijke perceel van Pieter van Buijten, alias Pieter van Zijl, zien we het volgende verloop:

Op 6 februari 1583 werd door notaris Salomon Lenaertsz. van der Wuert te Leiden (inv.nr. 11 akte 29) een akte vastgelegd waarin *"Cornelis Dircxz., cruijdenier ende Jacob Aertsz. Spruijt, inden name ende als man ende voocht van Marie Dircxdochter, geswagers, poorteren der stede van Leijden verclaeren dat mitten anderen gecoft te hebben verscheijden wooningen ende landen"* In deze akte staat dat Jacob Aertsz. Spruijt *"noch oude calckovens mitte vijf morgen lants, gelegen inden ambachte van Koudekerck, gecomen van Pieter van Buijten"* heeft gekocht.

Jacob Aertsz. Spruijt kwam uit Aalsmeer, was schutter en rotmeester te Leiden en huwde op 11 februari 1576 te Leiden met Marytgen Dircksdr., weduwe van Jan Jansz., *"cousenmaecker"*. Marie Dircksdr. is begraven op 30 december 1607 te Leiden.

A photograph of a handwritten document, likely a census record from Leiden, 1581. The text is written in a cursive script. The first line reads 'Jacob Aertsz. Spruijt van Aalsmeer'. The second line reads 'Marij Dircxdr. zyne Gemeynde van Leiden'. The third line reads 'Wanget der dach Marij Dircxdr. Kindt geboren by Jan Jansz. Cousenmaecker'.

Jacob Aertsz. Spruijt van Aalsmeer en Marij Dircxdr. (Volkstelling Leiden, 1581)

Jacob Aertsz. Spruijt huwde opnieuw op 9 mei 1608 te Leiden met Beatris Huymensdr., weduwe van Jan Symensz. Hyeck, chirurgijn van beroep. In een akte van 8 november 1617 van notaris Adriaen Claesz. Paedts (inv.nr. 179, folio 77 verso) staat Beatris Huijmandr. vermeld als weduwe van Jacob Aertsz. Spruijt. Jacob Aertsz. Spruijt is dus overleden vóór 8 november 1617.

Op 4 april 1583 (ORA Koudekerk, 145.1.09, inv.nr. 1, folio 49 verso) verkocht Mr Floris Heij, procuratie hebbende van de gemene crediteuren van Pieter van Buyten, aan Maritge Dircksdr., wonende te Leiden en gehuwd met Jacob Aertsz. Spruijt, 5 morgen land met kalkovens en getimmerte, belend ten oosten Neeltje Hendricksdr., weduwe van Willem Pietersz., ten noorden Jhr Arent van Dorp eigenaar en bruiker Cornelis Claeszn. en Marrigje Florisdr., ten westen Neeltje Hendricksdr. voorsz. en Thys Pietersz. nazaat van Dirck Lourisz. met een erfge dat van het vorige land is afgeschat, ten zuiden de Rijn.

Op 4 april 1583 (ORA Koudekerk, inv.nr. 1, folio 50 verso) erkende Marrigje Dircksdr., wonende in het huis De Spiegel te Leiden, met Jacob Aertsz. Spruijt, de voorsz. 5 morgen te hebben gekocht welke belast zijn en waarvoor zij het onroerend goed heeft verhypothekerd. Het zijn de volgende lasten: 1/2 van 10 pond Hollands per jaar ten behoeve van St. Barbara gilde in de St. Pieterskerk te Leiden, 4 gulden per jaar ten behoeve van Mr. Jan van Hoycquesloot; 6 pond Hollands per jaar ten behoeve van het Vrouwengasthuis te Leiden; een losrente van 12 Carolus gulden per jaar ten behoeve van de erfgenamen van Claes Jansz. de Goede; 4 gouden Carolus gulden en 10 stuivers ten behoeve van St. Catharynen Gasthuis; 18 Carolus gulden 15 stuivers per jaar ten behoeve van het Convent van Schagen te Leiden of Gerrit Roelofsz.

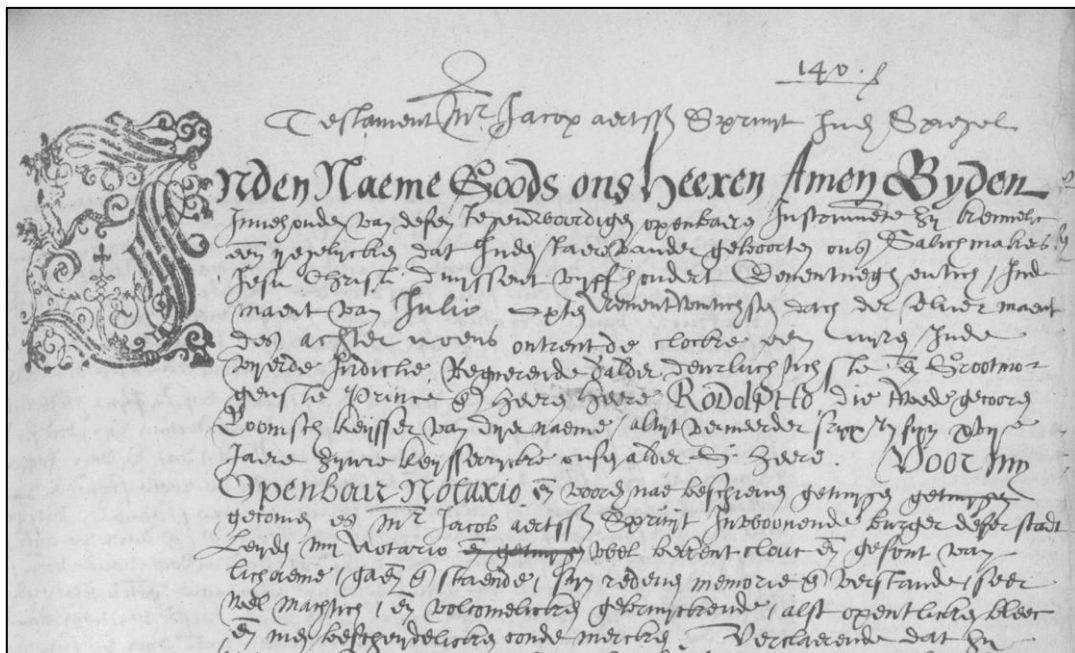
Pieter van Buijten, alias Pieter van Zijl/Sijl komt in de Morgenboeken van 1544 tot en met 1568 telkens maar één keer voor als eigenaar in de Hoogewaard, namelijk van het perceel van 4 morgen en 5 hont.

In het Morgenboek van 1580 en later komt hij niet meer voor als eigenaar. De hierboven beschreven akten van 1583 moeten dus wel over hetzelfde perceel gaan, hoewel de steenoven daar niet in vermeld staat, maar wel de aanwezigheid van *"oude calckovens"*. In het onderpand van 1550 was in ieder geval alleen sprake van een steenoven, die wel weer als vervallen terug komt in de volgende akte:

In deze akte staat ook: “mitsgaders die copie van d'andere eigendomsbriev daer bij Reijnout van Oij van Jacob Aertszoon Spruijt comparant gecoft heeft een vervallen steenplaetse met een morgen ende veertich roeden lants” (zie akte van 31 december 1588 hierboven).

Op 21 juli 1591 lieten Jacob Aertsz. Spruijt en zijn vrouw Marije Dircxdr. (wonende in het huis Vismarkt 7 te Leiden, genaamd “De Spiegel”) allebei apart hun testament vastleggen bij notaris Willem Claesz. van Oudevliet te Leiden (inv.nr. 56, folio 140 t/m 144), waarin op folio 143 vermeld staat:

“soo vande coope der vervallen steenplaetse mette calckovens ende aencleven vandijen”

Begin van het testament van Mr. Jacob Aertsz. Spruijt, 21 juli 1591
(notaris Willem Claesz. van Oudevliet, inv.nr. 56, folio 140 e.v.)

In het Morgenboek van 1592 staat: “Claes Dirckzoen van Montfoort eigenaer Dirck Cornelisz bruijcker, iij morgen v hont”.

Claes Dircksz. van Montfoort was een zoon van Dirck Jacobsz. van Montfoort, burgemeester van Leiden, die ook als steenplaatser vermeld staat (zie akte van 6 mei 1575 van notaris Wuert te Leiden, inv.nr. 4, folio 300).

Op 29 december 1593 (ORA Koudekerk, inv.nr. 1, folio 170 verso) verkocht Claes Dircksz. van Montfoort wonende te Leiden aan Jan Joachimsz. van Ipendam, eveneens wonende te Leiden, 2 kalkovens met woonhuis en gereedschap en 4 morgen land in de Hoogewaard, belend en belast volgens de oude brief, betaald met een schuldbrief van 2950 gulden.

Jan Joachimsz. van Ipendam was korenkoper van beroep en huwde op 25 juni 1575 te Leiden met Neeltgen Davitsdr. van Dulmenhorst/Delmanhorst. Hij was schout van Leiderdorp.

In het Morgenboek van 1596 staan Jan Jochumsz. tot Leijden en Reynout van Oij als eigenaren van het voormalige perceel van Pieter van Zijl tot Leiden, in totaal 4 morgen en 533 roeden. In 1600 staan Jan Jochumsz. tot Leijden en Anthonis Jorisz. Focker als eigenaren van het perceel vermeld. Jan Jochumsz. had het gedeelte van het perceel met de kalkovens in bezit en Anthonis Jorisz. Focker had het gedeelte met de vervallen steenplaats kennelijk gekocht van Reynout van Oij.

Toen Anthonis Jorisz. Focker in 1600 mede-eigenaar was van het voormalige perceel van Pieter van Zijl had hij waarschijnlijk niet lang daarna ook een steenoven in zijn bezit. Hij woonde al in 1599 in Koudekerk (zie notaris Jacob van Tethrode te Leiden, inv.nr. 68 akte 165). Waarschijnlijk had hij de oude steenoven, die nog op zijn perceel stond, vernieuwd. Vóór 1603 was de steenoven weer in gebruik, zoals ook blijkt uit een vermelding in een akte van 17 mei 1603 van notaris J. van Tethrode te Leiden (inv.nr. 70 folio 193), waarin staat:

“Op huijden den xvij^{en} mejj xvj^c ende drie, compareerde voor mij Jacob van Tethrode nots publ. ende de ondergescheven getuijgen, Maritgen Gerritsdr, wedue van Joris Claesz. Focker, poorteresse der stede van Leijden, geholpen bij mij nots publ. als haer gecoren voocht in defen, ende affitueerde (bevestigde) haer felven mitsdesen borge voor Anthonis Jorisz. Focker, steenbacker tot Coudekerck heur soon ...”

In een regest van het Hoogheemraadschap van Rijnland (OAR, 2238, 567) van 1 juni 1603 staat ook nog een waarborging ten overstaan van schout en schepenen van Alphen door Dirck Jansz. uit Alpherhoorn wegens de ontgroning (kleiwinning) van één hond land. Hij heeft de klei verkocht aan Anthonis Jorisz. Focker, die de klei zal delven en vervoeren voor de steenbakkerij.

In het Morgenboek van 1604 staan Jacob Jansz. met 3 morgen en 76 roeden en Anthonis Jorisz. Focker met de rest van het perceel (met uitzondering van 150 roeden van Cornelis Allertsz.) als eigenaren vermeld. Op het perceel van Jacob Jansz. (kalkbrander, zie ORA Koudekerk, inv.nr. 1, folio 179) stonden de kalkovens, die gebruikt werden door Cornelis Allertsz., die eveneens kalkbrander van beroep was.

In een regest van het Hoogheemraadschap van Rijnland (OAR, 2238, 587) van 21 juni 1605 staat een waarborging ten overstaan van schout en schepenen van Koudekerk door Anthonis Jorisz. Focker, steenplaatser, wegens de ontgroning van een stuk land, gelegen in de Hoogewaard, dat van de weeskinderen van Jan Joachimsz. is geweest.

Jacob Jansz. verkocht zijn deel van het perceel met de twee kalkovens vóór 1608 aan Anthonis Jorisz. Focker, die daardoor eigenaar werd van het gehele perceel met uitzondering van de 150 roeden, waar Cornelis Allertsz. nog woonde.

Op 16 december 1610 (GAL, notaris Jan van Kuyck, inv.nr. 116, akte 47) verklaarde Cornelis Allertsz. ten behoeve van Anthonis Jorisz. Focker dat de ondermeester op de steenplaats van Anthonis in de zomer van 1609 een schuitlading steen af had geleverd, zonder dit te hebben vermeld en te hebben verrekend met Anthonis.

Het gedeelte van het perceel waarop de twee kalkovens stonden werd na 1608 door Anthonis Jorisz. Focker verkocht aan Huijbert van Spruitenburch en Cornelis Allertsz.

Uit een akte van 22 december 1610 van notaris Jacob Jansz. Verweij te Leiden (inv.nr. 91, akte 303) blijkt dat de kalkovens nog in bezit waren van Huijbert Spruitenburch, maar dat de naastliggende steenplaats al verkocht was door Anthonis Jorisz. Focker aan Cornelis Jacobsz. van Swieten (waarschijnlijk samen met Huijch Pietersz. Coedijck):

“Op huijden den xxij^{en} decembris anno xvj^c ende tien compareerde voor mij Jacob Jansz. Verweij, openbaer ende bij den Hove van Hollandt geadmitteert notaris tot Leijden residerende ende de getuijgen onder genomineert Lijsbeth Foppen, turfftonster van Koudekerck, wijf ende weduwe van David Willemsz., kalkbrander, woonende aldaer op de kalkoven van Huijbert Spruijtenburch, oudt ontrent tweeeneveertich jaren, d'welcke ter instantie ende requisitie van Cornelis Jacobsz. van Swieten, burger binnen Leijden voors., bij haere consientie ende zielen salicheijt in plaetse van eede getuijcht, verclaert ende gedeposeert heeft sulcx sij tuijge, verclaert ende deposeert mitsdesen hoe waer es dat ontrent veertien dagen nae St. Jacob lestleden wesende sij deposante doende met turfftonnen opden steenplaetse van requirant etc.”

Op 21 december 1610 legde “Jacob Cornelisz. van der Does, ondermeester tot Coudekerck op de steenplaetse van Cornelis Jacobsz. van Swieten, burger binnen de voors. stede Leijden, oudt ontrent dertich jaeren” een getuigenis af bij notaris Jacob Jansz. Verweij te Leiden (inv.nr. 91, akte 299) ten behoeve van Cornelis Jacobsz. van Swieten, over een akkoord met Huijbert van Spruijtenburch met betrekking tot de betaling van turfimpost.

In een akte van 17 maart 1611 van notaris Jacob Jansz. Vermeij (inv.nr. 92, akte 65):

“Arie Dircksz., steenvormer, wonende tot Coudekerck, oudt achtentwintich ende desselffs huijsvrouwe Neeltge Huijgensdr., mede oudt achtentwintich jaeren off elcx daer ontrent ende hebben ter instantie ende requisitie van Jacob Cornelisz. van der Does, ondermeester tot Coudekerck voors. op de steenplaetse van Cornelis Jacobsz. van Swieten, bij hare conscientie ende zielen salicheden in plaetse van eede getuicht, verclaert ende gedeposeert sulcx sij tuijgen, verclaeren ende deposeren mitsdese waerachtich te sijn dat sij deposanten in 't branden van de tweede oven op de voors. steenplaetse van den voornoemde van Swieten in de voorsomer des jaers xvjc tien voorleden tot het branden van denselve oven door last van Anthonis Jorisz. Focker (van welcke d'voors steenplaetse es gecomen) opgedragen ende gevolt hebben respective een pot ende noch drie cleijne scheepgens swarte turff ende dat d'voorn. Focker volgende sijn voorgedaen belofte het draech ende volloon oock betaelt ende aen Arie Dircksz. voornoemt in gelde tot een penninck toe aengetelt heeft. Verclaerende vorder d'voorn Arie Dircksz. alleen dat hij deposant in 't branden van den eerste oven opde voors. plaetse ontrent veertien daegen voor St. Jan soe hij doen was met turff uijt de schuijr inde loots te dragen gehooft heeft dat d'voorn. Anthonis Focker die opde selve tijt mede opde voors. plaetse was, jegens de requirant woorden maeckt dat in 't vollen de cluijten uijt den turff werde uijtgeschoten en dat den requirant daer op hadde geantwoort dat hij met geen cluijten es begeerde te branden vougende daer bij hij Focker met het uijtscheijden van den cluijten met ende waer te sijn dat hij ander volck in 't werck stellen ende deselve betalen soude. Wijders niet 't geene voors. es sij deposanten overbodicht ende bereijft waeren 't allen tijden (des noot ende in cas van recollemente versocht zijnde bij solemnelen eede) te confirmeren ende bevestigen, consenterende bij mij notario hier van gemaect ende geexpedieert te worden acte een off meer inden beste forme.”

Hoewel de steenoven op het gedeelte van het perceel van Cornelis Jacobsz. van Swieten en Huijch Pietersz. Coedijck waarschijnlijk al vernieuwd was, liet de ondermeester van hun steenplaats, Jacob Cornelisz. Verdoes/van der Does, op 23 april 1611 bij notaris Ewout Henricxz. Craen te Leiden (inv.nr. 123, akte 4) wel een getuigenis vastleggen door twee ervaren steenplaatsers, die verklaarden dat het wel gebruikelijk was dat de steenplaatser voor zijn ondermeester een behoorlijke woning bij de steenplaats beschikbaar stelde. Dat was dus kennelijk nog niet op orde:

“Op huijden den xxij^{en} aprilis xvjc elf sijn voor mij Ewout Henricxz. Craen, openbaer notaris bij den Hove van Hollant opte nominatie van die vanden gerechte deser stadt Leijden geadmitteert, mitsgaders voor den naergenomden getuijgen, gecompereert Jan de Wilde, out omtrent xlij jaren ende Gijsbrecht de Milde, out omtrent drijendertich jaren, beijde steenplaetsers ende burgers der voors. stede, mij notaris wel bekend, ende hebben ten versoucke ende instantie van Jacob Cornelisz. Verdoes tot Koudekerck bij hare conscientien ende zielen zalicheijden in plaetse van eede getuicht ende verclaert warachtich te wesen dat zijluijden als steenplaetsers ende zeeke jaren lang haer daer mede erneert hebbende in 't zeecker weten ende volcomen kennisse hebben dat alle steenplaetsers voor een ordinaris gebruijck ende gewoonte hebben dat zijluijden hare respective ondermeesters voorsien ende besorgen van behoorlicke huijsvestinge ende woonplaetse bij ende omtrent de steenplaetse.

Wijders niet tuijgende, presenterende zij comparanten alle 't gene voors. des noot ende versocht zijnde voor alle rechters mit solemnele eede naer te bevestigen ende verstercken, consenterende bij mij notario hier van gemaect ende de requirant geleverd te werden een ofte meer openbare acten in gewoonlicke forme. Aldus gedaen in schepencamer op 't raethuijs der voors. stede in presentie van Ewout Schilperoort, procureur voor de vierschare der zelve stede ende Adriaen Paets, clercq ter griffe als getuijgen hier toe gerequireert”.

Zes dagen eerder op 17 april 1611 werd tevens de volgende akte opgesteld door notaris Jacob Jansz. Verweij (inv.nr. 92, akte 91):

“Op huijden den xvij^{en} aprilis anno xvj^c elff compareerden voor mij Jacob Jansz. Verweij, openbaer ende bij den Hove van Hollandt geadmitteert notario tot Leijden residerende ende de getuijgen onder genomineert, Sijmon Dircksz., steenvormer woonende inde ambachte van Coudekerck, oudt vierentwintich ende Arie Jansz., vletter, woonende tot Leijderdorp, oudt sesentwintich jaeren ofte elcx daer ontrent, ende hebben ter instantie ende requisitie van Jacob Cornelisz. Verdoes, ondermeester op de steenplaetse van Cornelis Jacobsz. van Swieten inde Coudekerck voors. bij haere conscientie ende zielen salicheden in plaetse van eede getuijcht, verclaert ende gedeposeert sulcx sij tuijgen, verclaeren ende deposeren mitsdesen waerachtich te zijn en henluijden zeer wel kennelijcke te zijn dat opde nieuwe steenplaetse, d’volghe Anthonis Jorisz. Focker es setten aende Hoogewaert in Coudekerck voors. het woonhuijs voordien ondermeester alsnoch niet en es volmaeckt, maer daer van alleen den voet es gemetselt ende eenige binten gerecht zijn, ende mede dat den oven nieuwers nae ten vollen opgemaeckt es. Wijders niet ’t geene voors. es sij deposanten overbodich waeren (des noot es in cas van recollement versocht sijnde) te allen tijden bij solemnele eede te confirmeren ende bevestigen, consenterende bij mij notario hier van gemaeckt ende geexpedueert te worden acte een off meer inder beste forme.”

De steenplaats was dus kennelijk al vernieuwd door Anthonis Jorisz. Focker, echter voor de woning van de ondermeester was alleen het fundament gemetseld en waren enkele “binten” (balken/ draagbalken) geplaatst. Vandaar het bezwaar van de ondermeester in de akte van 23 april 1611.

Op 17 juni 1611 werd door notaris Jan van Kuyck te Leiden (GAL, inv.nr. 116 akte 106) een akte opgesteld, waarin Cornelis Jacobsz. van Swieten en Huijch Pietersz. Coedijck erkennen schuldig te zijn aan Cornelis Allertsz., kalkbrander een bedrag van 1.400 Carolus gulden voor de aankoop van “*de helft van twee calckpotten metten leshuijs, woonhuijs, turfschuijrr ende andere anclevven vandien, staende ende gelegen inde Hogewaert inde ambachte van Coudekerck*”.

Ook de andere helft van Hubert Spruitenburch werd in 1611 gekocht door Cornelis Jacobsz. van Swieten en Huich Pietersz. Coedijck. Behalve het gedeelte van het perceel met de kalkovens hadden Huijch Pietersz. Coedijck en Cornelis Jacobsz. van Swieten in 1610 kennelijk ook de steenplaats op het andere gedeelte van dit perceel gekocht van Anthonis Jorisz. Focker.

Dit zien we ook terug in een afschrift uit 1613 (ORA Koudekerk, inv.nr. 2 folio 27 verso) van een splitsingsakte opgesteld door notaris Cornelis van Swanenburch op 12 augustus 1611, waarin Huich Pietersz. Coedijck en Cornelis Jacobsz. van Swieten na de aankoop van de steenoven en de kalkovens in 1610 en 1611 een verdeling maakten tussen een apart perceel met de steenplaats en een apart perceel met de kalkovens. Cornelis Jacobsz. van Swieten kreeg uit deze splitsing het gedeelte met de kalkovens en Huich Pietersz. Coedijck het gedeelte met de steenoven.

Twee kalkovens bij Leiderdorp, Jan de Bisschop, 1648 - 1671

De kalkovens werden na 1611 door Cornelis Jacobsz. van Swieten waarschijnlijk afgebroken of omgebouwd naar een steenoven, die hij op 18 juni 1613 (ORA Koudekerk, inv.nr. 2, folio 43 verso) verkocht aan Adriaen Pietersz. van der Werff, ontvanger generaal van de gemene landsmiddelen over Leiden en Rijnland, Pieter Dircxsz. van Egmond, timmerman en Pieter Henricxsz. van Zuijtwijck, bakker, alle wonende binnen Leiden. In deze akte staat over de steenplaats: *"ten oosten deurgaende Huijch Pietersz. Coedijck met een gemene scheijtsloot daer aen d'zelve Coedijcx steenplaetse ende steenoven respondeert"*. Van de kalkovens is na 1611 op dit perceel geen vermelding meer terug te vinden.

Op 11 maart 1614 werd door notaris Foyt Gijsbertsz. van Sijp te Leiden (inv.nr. 155, folio 122) een akte opgesteld, waarin Beer Mathijsz. vermeld staat als koper van een steenplaats in de Hoogewaard van Anthonis Jorisz. Focker en als verkoper van deze steenplaats aan Cornelis Jacobsz. van Swieten. De verklaring hiervoor is dat Beer Mathijsz. volgens een willig decreet van het Hof van Holland van 8 maart 1611 (toegang: 3.03.01.01, inv.nr. 3307) deze steenplaats heeft gekocht van Anthonis Jorisz. Focker ten behoeve van Cornelis Jacobsz. van Swieten en Huijch Pietersz. Coedijck:

"Op huijden den xj^{en} martij anno 1614 compareerde voor mij notaris publicq ende voor den ondergeschreven getuijgen, Beer Mathijsz. Hogenburch, wonende inden Hogenwaert in Coudekerck, de welcke verclaerde bij zijne manne waarheijt, conscientie ende zielen zalicheijt in plaetse van eede ten versoucke van Jan van Rossum, wonende binnen de stadt Leijden, dat waerachtich es dat hij Beer Mathijsz. ten tijde hij de steenplaetse gelegen inden Hogenwaert voors. van Anthonis Jorisz. Focker gecoft hadde daer naer aenden voorn. van Rossum vercoft heeft de nombre van vijftich duijsent dubbele hartsteen, ijder duijsent voor die somme van drie gulden vijff ende dat hij Beer Mathijsz. zeeckeren tijt daer naer int overdoen van de voors. steenplaets aen Cornelis Jacobsz. van Swieten tot Leijden expresselijck heeft bedongen dat hij Cornelis Jacobsz. de voors. vijftich duijsent dubbele hartsteen aen de voorn. van Rossum moste leveren. Presenterende hij deposant 't gene voors. mit solemnelen eede voor allen heren ende rechteren des nood ende versocht zijnde te bevestigen, van 't welck de requirant versocht acte. Aldus gedaen tot Coudekerck ten huijse van Dirc Jansz. Roel, waert aldaer te dage ende jare alsboven, ter presentie van Cornelis Ewoutsz. ende Gerrit Jansz. Haes als getuijgen hier toe versocht."

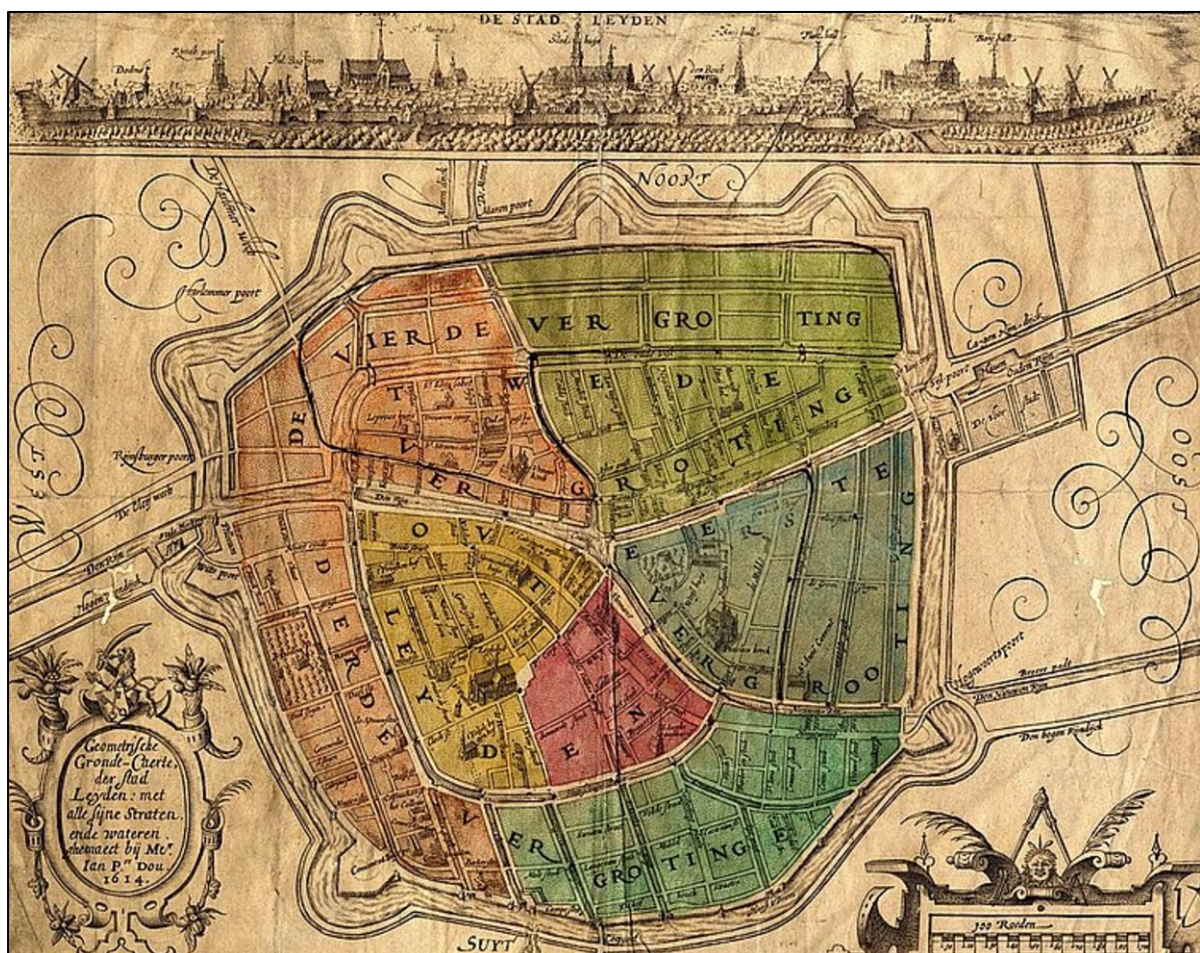
Deze akte geeft een mooi inzicht in de prijs van bakstenen in die tijd. De prijs die hierin vermeld staat was 3 gulden en 5 stuivers per duizend stenen. Niet alle stenen uit de ovens waren van de kwaliteit van dubbele hardsteen, maar in een gemiddelde oven werden in die periode ongeveer 400.000 stenen per keer gebakken. Dat betekende dat afgezien van de kosten van het onderhoud, de loonskosten, het verwerven van de klei en het gebruik van de turf per keer ongeveer 1.300 gulden werd verdiend.

De verdere geschiedenis van deze steenplaats volgt onder "De steenplaats van Huijch Pietersz. Coedijck".

De bouw, exploitatie en verkoop van de nieuwe steenplaatsen in deze periode in Koudekerk kwam waarschijnlijk voort uit een grote vraag naar bakstenen door de stadsuitbreiding van bijvoorbeeld Leiden.

Door de belegering van Vlaanderen door de Spanjaarden tijdens de 80-jarige oorlog vluchtten veel inwoners van het zuiden naar de Hollandse steden. Het aantal inwoners in Leiden nam toe van ongeveer 12.000 in 1585 tot bijna 45.000 inwoners in 1622. Dit aantal liep nog wel sterk terug door de pestepidemie in 1624/1625, waardoor zo'n 10.000 inwoners overleden. Door de snelle groei van het aantal inwoners in de stad, werden stadsuitbreidingen noodzakelijk.

In 1611 werd de stad daarom vergroot van de Oude Vest tot de Mare Singel, waarvoor natuurlijk veel bouwmaterialen nodig waren. Het aankopen van een steenplaats was dus zakelijk gezien een goede investering in die tijd.

Kaart van Leiden uit 1614 door Jan Pietersz. Dou waarop de vierde stadsvergroting van 1611 is te zien

De steenplaats

In de 17^e eeuw lagen de meeste steen- en pannenbakkerijen langs de Vecht, de Hollandse IJssel en de Oude Rijn, waar voldoende geschikte klei direct in de omgeving beschikbaar was. Bovendien kon door de ligging aan de rivieren brandstof (turf) eenvoudig worden aangevoerd en de nieuwe stenen, tegels en dakpannen op efficiënte wijze worden vervoerd naar de plaats van bestemming. Voor rijke kooplieden en welvarende burgers was de aankoop van een steen- of pannenbakkerij vaak een goede investering. De dagelijkse leiding over het bedrijf werd meestal in handen gegeven van een ondermeester en de eigenaar werd vaak aangeduid als steenplaetser.

In 1633 ontstond door produktie-afspraken tussen de eigenaren van de steenplaatsen rondom Leiden een eerste kartel. Er werden geen prijsafspraken gemaakt, maar wel regels en richtlijnen opgesteld over standaardisatie van vorm en kwaliteit van de stenen en het aantal stenen dat per jaar op de steenplaatsen mocht worden vervaardigd. In bepaalde jaren werd een deel van de produktie gemeenschappelijk verkocht. Uit het bewaard gebleven reglement (GA Leiden, Catalogus van Leiden en omgeving no. 82200) blijkt dat de aangesloten steenplaetsers aan het eind van het seizoen *“jaerlijcks op den laetsten dijnisdagh in augusto voor het aengaen van den vroylijke maeltijt”* bijeenkwamen.

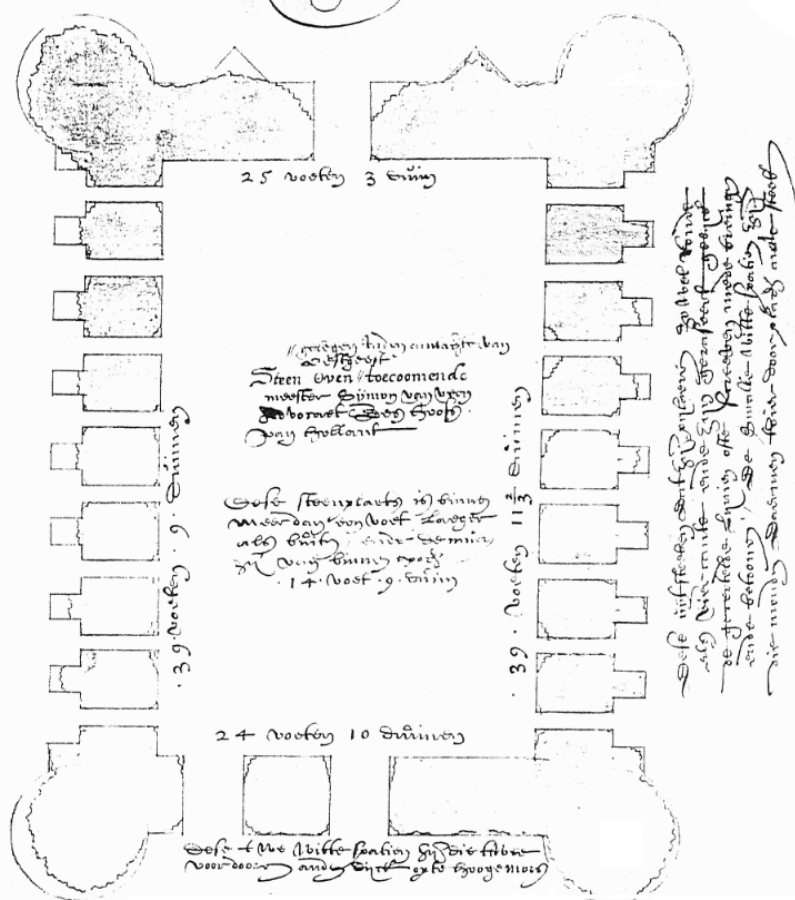

Steenbakkerij door David Teniers II, 17^e eeuw

Het belangrijkste element op de steenplaats (steenbakkerij) was de oven. Rondom Leiden werd naar alle waarschijnlijkheid de zogenaamde Hollandse oven gebruikt. De Hollandse oven is een geheel ommuurde oven. Dit had tot voordeel dat de warmte beter behouden bleef, men minder afhankelijk was van het weer en dat ook de buitenste bakstenen hard genoeg gebakken werden. Buiten Holland werd in de Middeleeuwen en in de Nieuwe tijd vaak de veldbrandmethode toegepast. De capaciteit van deze oven kon eenvoudig variëren en men kon flexibel reageren op de markt.

Bij de veldbrandoven is er helemaal geen sprake van een oven, maar het is slechts een stapel stenen en het betreft een gelegenheidsbakkerij. De veldbrandoven werd bijvoorbeeld toegepast wanneer een groot stenen gebouw op het platteland werd opgericht. De bakstenen werden dan ter plekke gebakken.

Erasmus

© Erik Verhagen, 2025

De veldbrandmethode is waarschijnlijk ook in enkele gevallen rondom Leiden toegepast. In de zeventiende eeuw was het de steenbakkers echter niet toegestaan meer dan twee jaar de veldbrandmethode toe te passen. Hierna diende men over te schakelen op een ommuurde (Hollandse) oven.

Aan beide kanten van de ommuurde ovens bevonden zich de stookgaten of vuurmonden. De stenen in de oven werden op een dergelijke wijze opgestapeld, dat er tussen de vuurmonden een brandgang open bleef, waarin de stoker tijdens de brand voortdurend turf kon werpen om de stookgang gaande te houden. De vuurmonden werden op het hoogtepunt van de brand met ijzeren deuren afgesloten. Het aantal vuurmonden en daarmee samenhangend de lengte van de oven bepaalde de capaciteit van de oven. Wanneer er voldoende gedroogde stenen waren, kon het bakken beginnen. In de 17e eeuw werden de stenen gebakken in zeer grote ovens met zware muren en afgeschermd met een pannendak, waarin zo'n 450.000 stenen in één keer konden worden gebakken.

Steenbakken was altijd seizoenarbeid. In de winter kon door de vrieskou niet meer worden gewerkt, omdat de klei bevroor en de ongebakken stenen door bevriezing niet meer konden worden gebruikt. Het werk op de steen- en pannenbakkerijen begon meestal omstreeks 1 april of in de week na Pasen en ging dan door tot eind september. Volgens het reglement was het maken van bakstenen alleen toegestaan van 20 april tot 10 september en mocht het vuur in de ovens niet vóór 20 mei worden aangestoken.

Het eerste werk was het graven van de klei, die in rugmanden of per schuit naar de plaats van verwerking werd gebracht. Daar werd de grondstof, al of niet onder toevoeging van water, met een spade of met de voeten gemengd en soepel gemaakt. Stenen en verontreinigingen werden verwijderd en als de klei te vet werd geacht werd tevens nog extra zand toegevoegd. Als de klei voldoende was bewerkt, werd het naar de vormer gebracht. Deze stond in de open lucht te werken aan een eenvoudige houten tafel, waarop een kuipje water en een bak met zand stond. De opsteker wierp telkens een homp klei op tafel, genoeg voor het vormen van één steen. De vormer maakte de tafel en de vormbak, waarin de klei moest worden gedrukt, eerst nat en bestrooide deze met zand om te voorkomen dat de klei zou blijven vastplakken.

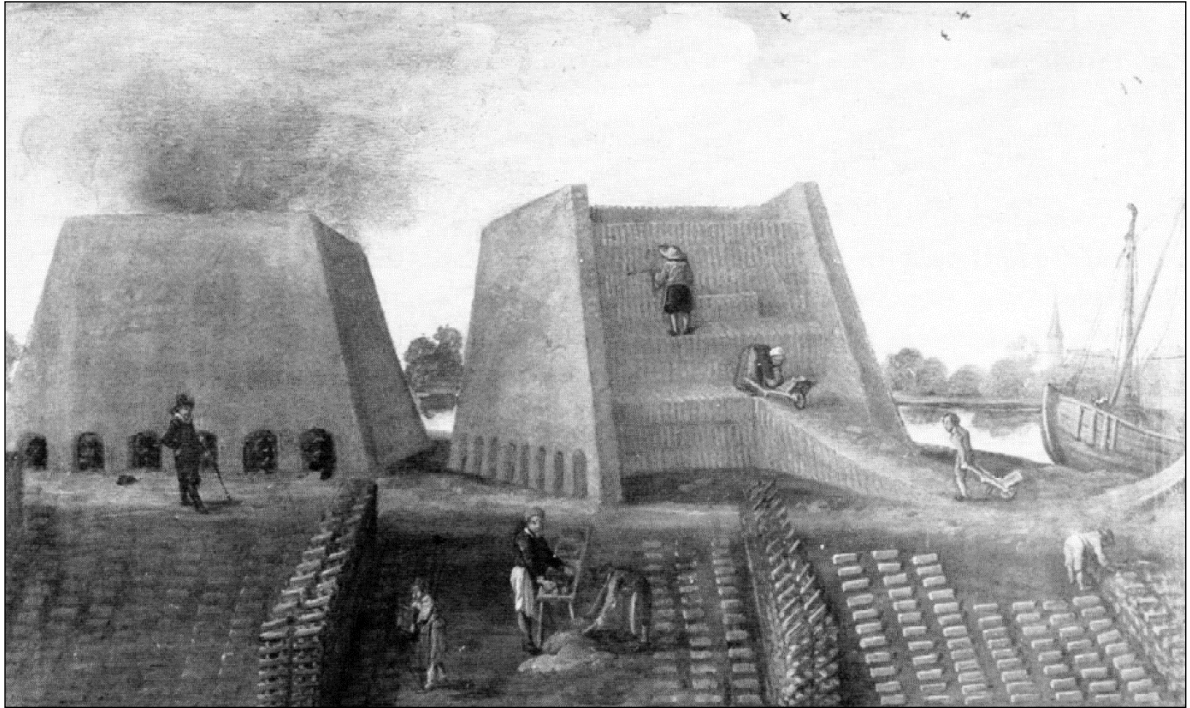

Een middeleeuwse vormbak

Hij wierp de klei stevig in de vormbak en drukte deze daarna aan. Daarna streek hij de overtollige klei van de vorm met een boogdraad (een ijzerdraad in een houten boog gespannen). Wanneer de vormer klaar was nam de afdrager de vorm mee naar het droogveld (ook wel *plaets* genoemd), dat van tevoren vlak was gemaakt en eveneens met zand werd bestrooid. De afdrager keerde de vorm om, waardoor de ongedroogde kleivorm ondersteboven op het droogveld werd gelegd en eerst verder kon uitharden door droging.

Zodra de stenen enigszins gedroogd waren, werden ze op de zijkant gezet (dit heette *rechten* of *opsnijden*) om verder uit te harden. Na enkele dagen waren de stenen zo hard geworden, dat ze zonder schade konden worden opgestapeld. Tussen de stenen liet men genoeg ruimte om de wind er door te laten, zodat het drogen ongehinderd door kon gaan. Zo'n lange rij met opgestapelde stenen noemde men een *haag* en het opstapelen zelf noemde men *hagen*.

Na het ongeveer drie weken durende droogproces werden de leerdroge stenen in de oven geplaatst. De turf werd aangestoken en regelmatig bijgevuld, totdat de oven op temperatuur was. Daarna werden de ovenmonden gesloten en duurde het een aantal weken (minimaal vier) voordat de stenen klaar waren. De duur was onder meer afhankelijk van de grootte van de oven en de gebruikte klei. Als het vuur gedoofd was, duurde het nogmaals een aantal weken voordat de oven voldoende afgekoeld was om de stenen eruit te kunnen halen. Hierna werden ze gesorteerd op grootte, kwaliteit, kleur en hardheid en vervolgens werd elk type steen in een andere prijsklasse verkocht.

Het inladen van Hollandse steenovens

De Tichgel laar.

DeGodsdienstmaaktonsvry, VanSaatan's Slaaverny.

Gelyck als Jsreël van te voeren ,
Den tichel boude in dienstbaarheid,
Soo word de Mens oock slaafs gebooren,
En wurmd in't leem van deesen tyd:
Maar al diët lust, die word van Goode ,
Genaade en vryheid aan geboden .

Op de afbeelding staat de vormer (met schort voor) samen met de afdrager aan de houten tafel en zien we links de opsteker. Op de achtergrond zien we de nieuwe stenen op het droogveld. Spiegel van het Menselyk Bedryf, De tichgellaar, Jan Luyken, 1694

Anthonis Jorisz. Focker (uit “De familie Focker” van K.J.F. van Veen, 2016)

Anthonis Jorisz. Focker was een zoon van Joris Claesz. Focker en Marijtge Gerritsdr. van Ouwerijng. Hij is geboren omstreeks 1565 en overleden in 1629 of 1630. Hij huwde op 17 december 1583 met Emmetje Jans van Woerden.

Als kind van enigszins welvarende middenstanders groeit hij op in een huis op de hoek van de Hogewoerd en het Gangetje. Hij ontwikkelt zich tot een veelzijdig en zeer ondernemend persoon, maar hoge functies bekleedt hij nooit. Anthonis Joris Focker is in zijn tijd een tamelijk bekende en eigenlijk vrij beruchte verschijning. In zijn veelbewogen leven kent hij enkele grootse momenten, maar hij moet ook rampzalige dieptepunten doorstaan. Vreemd genoeg is er tot nu toe nog vrijwel geen aandacht aan deze kleurrijke figuur besteed en is hij in vergetelheid geraakt. Ten onrechte, want hoe vaak is het tenslotte mogelijk om de boeiende handel en wandel van een gewone burger, die vier eeuwen geleden leefde, gedurende een periode van circa vijftig jaar bijna op de voet te volgen?

In het Gemeente Archief van Leiden is een ongeveer drie centimeter dik dossier te vinden (ORA 129a) dat maar liefst 87 akten en andere papieren bevat en handelt over de vordering wegens diverse imposten die ontvanger Adriaen Pieterszn van der Werf (enige zoon van Leiden's fameuze burgemeester) op hem heeft uitstaan. De oudst genoteerde vorderingen wegens meerdere termijnen van verschillende imposten lopen van 1604 tot en met 1609 en bedragen totaal f 14.024,00. Hierin is “de atterminatie van (bevestiging, garantstelling voor) *zijn swager Heijnrijczn Floris*” ad f 450,00 begrepen. Deze echtgenoot van zijn zus Trijntge is eveneens pachter. Anthonis betaalt Adriaen onder andere met een levering van 600.000 stenen volledig.

Vervolgens pakt hij het zeer drastisch aan. In 1610 - 1611 pacht hij namelijk diverse imposten voor de astronomische som van bij elkaar opgeteld f 55.103,00 (nu geschat f 550.000,00!). Dit is inclusief f 225,00 rente wegens vooraf verleende uitstel van betaling. Alleen al een jaar pacht van zout over Leiden en Rijnland komt in 1610 neer op f 23.030,00 en in 1611 op f 23.500,00. Deze gigantische bedragen moet hij wel zien op te halen, en zoals we eerder zagen, wordt volgens zeggen juist met het zout gesjoemeld.

Inderdaad zit het Anthonis niet mee, want hij heeft de grootste moeite om de belasting te innen en slaagt daar slechts ten dele in. Toch zal hij de uitgelofde bedragen op vrij korte termijn op moeten hoesten, zoals alle pachters van “des Gemeene Lants middelen”. Om tijd te winnen vraagt hij enkele malen uitstel van betaling, maar vecht voor een reeds verloren zaak. Zo dient hij op 2 juni 1611 een beleefte rekest in bij de regering in Den Haag om uitstel van executie wegens restant schuld van f 5.025,00 te bewerkstelligen. Als reden en, naar hij hoopt, verzachtende omstandigheid voert hij aan dat hij nog veel restantbetalingen wegens de zoutimpost in Leiden en 35 dorpen in Rijnland moet ophalen, wat niet zo snel mogelijk is. Verder vertelt hij dat hij op het zout en de kaarssmeer meer dan f 2.800,00 verlies heeft geleden. De heren weten toch dat hij reeds 26 à 27 jaar pachter van imposten is, altijd alles netjes heeft afgedragen en nog nooit om kwijtschelding heeft gevraagd? Anthonis is de nederigheid zelf, maar hij staat dan ook op het punt om zijn huizen in de stad onder de veilinghamer te verliezen.

Uiteindelijk is hij in staat om in 1610 tot en met 1613 in diverse termijnen f 31.462,00 contant af te dragen (waarvan vermoedelijk een deel bij vrienden en familie is geleend). f 9.000,00 Schieten de schepenen Jan de Bont, Huijch Pieters Codijck en Cornelis Jacobszn van Swieten voor. Uiteraard in ruil voor een schuldbekentenis van Anthonis. Verder kan hij in 1613 f 845:10:0 in de vorm van bakstenen en dakpannen aan Van der Werf voldoen. Maar aan de afdracht van f 5.569:15:4 is wel degelijk verkoop bij executie van onroerende goederen vooraf gegaan.

In juli 1614 blijkt bovendien dat de boekhouding van de inmiddels overleden ontvanger Van der Werf (die zelf insolvent verklaard was) niet goed op orde is en zijn meerdere betalingen daarin niet te traceren. Hierdoor ontstaat een ernstig geschil tussen de nieuwe ontvanger Amelis van Hogeveen en Anthonis. Volgens Amelis is hij namelijk nog f 18.000,00 schuldig in plaats van f 8.000,00 (die Anthonis toch al niet direct kan ophoesten). Hij mag in elk geval de f 8.000,00 in drie termijnen van zes maanden betalen. Uiteindelijk is het bedrag blijkens kwitantie afgedragen in 1614 door Arent Corneliszn. Backer, waard in herberg Den Draeck en Ewout Schilperoort, procureur voor de vierschaar van Leiden.

Ook bij hen staat Anthonis dus flink in het krijt, en hij mag hen dankbaar zijn, want zij betalen daarmee letterlijk het losgeld om hem uit de gevangenis te halen waar hij op dat moment verblijft. Zo lijkt zijn rekening bij oud-ontvanger Adriaen Pieterszoon van der Werf definitief gesloten te worden, maar van Amelis is hij nog lang niet af.

(Voor het gebruik van deze tekst is goedkeuring verleend door K.J.F. van Veen)

Adriaen Pietersz. van der Werf, Huijch Pietersz. Coedijck, Cornelis Jacobsz. van Swieten en Ewout Schilperoort komen we in deze periode ook tegen als kopers van een steenplaats te Koudekerk van Anthonis Jorisz. Focker, die zelf ook “steenplaetser” was.

Een boerderij met een steenplaats. Aan de tafel staat de vormer en een opsteker, die de klei komt brengen. Rechts worden de stenen door de afdrager te drogen gelegd op de plaats. David Teniers II

De steenplaats van Huijch Pietersz. Coedijck

Deze steenplaats kent een lange geschiedenis en was voorheen een steenplaats van Pieter Cornelisz. van Buijten/van Zijl (zie onder "De vermelding van een oude steenplaats te Koudekerk").

In een willig decreet van 8 maart 1611 van het Hof van Holland (toegang: 3.03.01.01, inv.nr. 3307) staat de aankoop van deze steenplaats beschreven. Anthonis Jorisz. Focker, steenbakker te Leiden, verkocht de steenplaats aan Beer Mathijsz. ten behoeve van Cornelis Jacobsz. van Swieten en Huich Pietersz. Coedijck. In dit decreet staat de steenbakkerij beschreven als:

"steenplaats met woonhuis, schuur, barg, groot 1 morgen 1 hond, ten zuiden de Rijn en 2/3 morgen 2 hond 76 roe land ten oosten de steenplaats".

Caertboek van Rynland (Koudekerk), Balthasar Floriszoon van Berckenrode, 1615 (OAR A-4209).
In de rode cirkel de voormalige steenplaats van Huijch Pietersz. Coedijck

In de Morgenboeken van Koudekerk van 1600 tot 1620 vinden we dit perceel in de Hoogewaert terug onder de vermelding van Anthonis Jorisz. Focker als eigenaar. De steenplaats die door Anthonis Jorisz. Focker werd verkocht in 1610 maakte deel uit van een perceel van 4 morgen en 533 roeden, dat oorspronkelijk van Pieter van Zijl was, die in Leiden woonde. Anthonis Jorisz. Focker had dit perceel in 1608 geheel in eigendom, met uitzondering van 1½ hont (is 150 roeden), die nog in bezit was van Cornelis Allertsz., die kalkbrander was.

Cornelis Jacobsz. van Swieten en Huijch Pietersz. Coedijck hadden in 1610 gezamenlijk niet alleen de steenplaats gekocht van Anthonie Jorisz. Focker, maar in 1611 ook de kalkoven, die op hetzelfde perceel stond en van Cornelis Allertsz. en Hubert van Spruijtenburch (onderbaljuw van Rijnland) was. Dit blijkt uit een kopie van een splitsingsakte van 12 augustus 1611 in het Oud Rechterlijk Archief (ORA Koudekerk, inv.nr. 2 folio 27 verso) van Koudekerk in 1613:

"Cornelis Jacobsz. van Swieten ter eenre en Huijch Pietersz. Coedijck ter andere zijde approberen het akkoord van de scheiding tussen hen gemaakt nopende de steenplaats met de landen, getimmerte en aankleven, gekomen van Anthonis Jorisz. Focker en de kalkoven, getimmerte en erf met zijn aankleven gekomen van Cornelis Allertsz. kalkbrander en Hubert van Spruijtenburch onderbaljuw van Rijnland, alles gelegen in Koudekerk volgens het instrument daarvan bij hen comparanten verleden voor Cornelis van Swanenburch notaris d.d. 12-8-1611." Het archief van notaris Cornelis Pouwelsz. van Swanenburgh is helaas verloren gegaan.

De steenplaats ging naar Huijch Pietersz. Coedijck (later burgemeester van Leiden) en Cornelis Jacobsz. van Zwieten kreeg de kalkbranderij.

1614 (ORA Koudekerk, folio 52 verso): Stoffel Dircxs. en Huijch Pietersz. Coedijck beide woonachtig binnen de stad Leiden verklarende de voorsz. Stoffel Dircxs. dat hij van mening is te doen ontgronden en de kleiaarde te graven uit een partij land groot 670 roeden toebehorende de voorsz. Coedijck leggende achter zijn Coedijcx steenpaats in de Hogenwaard in Koudekerk.

In 1622 werd in verband met de kosten voor het ontzetten van Bergen-op-Zoom besloten een belasting in te voeren, genaamd "Hoofdgeld". In een groot register werden daarom in 1623 van alle plaatsen in Rijnland de gezinnen, familieleden en inwonende personeelsleden opgeschreven, op basis waarvan de heffing werd bepaald (aantal hoofden).

Hierin staat ook Wollebrant Jacobsz. (Verhagen) met zijn vrouw Marijtgen Adriaensdr. (van der Marck) en hun kinderen vermeld. Wollebrant woont op dat moment met zijn gezin in Koudekerk aan de Rijn op de "steenplaats" (steenbakkerij) van Huijch Pietersz. Coedijck (burgemeester van Leiden) en werkt daar als ondermeester.

Huijch Pietersz. Coedijck was geboren in 1573 en was een zoon van Pieter Pietersz. Coedijck en Adriana Jansdr. Hij was korenkoper van beroep en huwde op 22 juni 1596 te Leiden met Geertruyt Heyndricksdr. van Duffelen. Huijch Pietersz. Coedijck was burgemeester van Leiden.

Op 29 april 1634 (ORA Koudekerk) verkocht Huijch Pietersz. Coedijck de steenplaats aan Cornelis Cornelisz. van Borssele, Claes Jacobsz. van Assendelft en Jan van Marcke:

"Ic Steven van Arenhem Bailliu ende Schout tot Coudekerc, doe cont eenen ijegelicken dat voor mij ende voor Claes Florisz. ende Dirc Claesz. Rijnenburch Schepenen in Coudekerc als getuijgen ten desen versocht, gecomen ende gecompereert es de eersame Huijch Pietersz. Codijck, burgemeester der stadt Leijden, ende bekende voor hem ende zijnen erven vercoft te hebben ende zulcx wettelicken op te dragen bij desen, aen ende ten behouue van Cornelis Cornelisz. van Borssele, Claes Jacobsz. van Assendelft, ende Jan van Marcke, alle burgers binnen der voors. stadt te zamen ende mitten anderen, ofte actie van de zelve vercrijgende, een steenplaetse mitten oven, huijsingen, schuij, barge ende getimmerten mit 't lant daer aen behoorende, zo groot ende cleijn als alle t'zelve tusschen de naervolgende belenden es gelegen, staende ende liggende inden Hogenwaert tot Coudekerc voors., belent zijnde ten zuijden den Rhijn, ten westen Hubert Willemsz. Dedel, ten oosten Pieter Willemsz. tot Coudekerc ende ten noorden, den heer van Valckenst."

De steenplaats werd verkocht voor 7.000 gulden plus *"hondert duysent dubbele hartsteen ende noch vijffentwintich duysent van de beste dubbele clinckers ende noch daerenboven voor des vercoopers huijsvrouwe zes dubbele goude rijders in specie beneffens 't voorschreven gereede gelt ende een gelijcken dubbele goude rijder gereet voor des vercoopers dienstmaecht"*.

Claes Jacobsz. van Assendelft was brouwer van beroep, vaandeldrager van de schutterij te Leiden en lid van de veertigraad van Leiden. Hij huwde op 19 mei 1629 te Leiden met Marytgen Cornelisdr. van Borssele, waarschijnlijk een dochter van de mede-eigenaar Cornelis Cornelisz. van Borssele. Hij huwde nogmaals op 1 januari 1642 te Leiden met Elisabeth Claesdr. Rhijn. De huwelijksgetuige was Jan van Marke die ook vermeld staat in bovenstaande akte.

Direct naast het perceel met de steenplaats van Huijch Pietersz. Coedijck bouwde Cornelis Jacobsz. van Swieten na 1611 op zijn perceel met de kalkovens een nieuwe steenplaats, want op 18 juni 1613 (ORA Koudekerk, inv.nr. 2, folio 43 verso) verkocht Cornelis Jacobsz. van Zwieten deze steenplaats (*"ten oosten deurgaende Huijch Pietersz. Coedijck met een gemene scheijtsloot daer aen d'zelve Coedijcx steenplaetse ende steenoven respondeert"*) aan Adriaen Pietersz. van der Werff, Pieter Dircxs. van Egmond en Pieter Henricxs. van Zuijtwijck, alle wonend te Leiden, elk voor een derde deel. In het Morgenboek van 1628 staat dat dit perceel 2 morgen en 334 roeden groot was en op dat moment in eigendom was van Pieter Dircxz. (van Egmond) en Luitge Pietersdr. (weduwe van Pieter Hendricxz. van Zuijtwijck).

Ook is in latere verkoopakten sprake van “*een gemene scheijtsloot*” tussen de twee steenplaatsen, waarover een stenen bruggetje ligt in de Lage Rijndijk, waarvan het onderhoud bij beide partijen ligt. In de Lage Rijndijk (voorheen de Hoogerwaerts-wech) langs de Hogenwaardse polder zijn in die periode maar een paar bruggen aanwezig. De brug in de verkoopakten van deze steenplaatsen bevond zich tussen de twee percelen met elk een steenplaats aan de Lage Rijndijk. Deze situatie is op de kaart van 1615 maar op één plaats terug te vinden. Later kwamen ook twee steenplaatsen voor (meer naar het oosten), waarvan één van de steenplaatsen al was ingetekend met een vletsloot en een brug in de Lage Rijndijk op de bovenstaande kaart van 1615. De daarnaast liggende steenplaats ten westen was toen kennelijk nog niet gerealiseerd.

Dit blijkt ook uit onderzoek in de Morgenboeken van Koudekerk, waaruit blijkt dat er in een lange periode sprake was van twee paar steenplaatsen, die direct naast elkaar lagen met een vletsloot (“*scheijtsloot*”) naar de Rijn ertussen en een brug in de Lage Rijndijk. De steenplaats van Huijch Pietersz. Coedijck raakte buiten gebruik rond 1793, zoals vermeld staat in een verkoopakte van 20 juli 1793, waarin voor het eerst sprake is van “*een gewezen steenplaats*”.

In het Morgenboek van 1640 zien we dat het gehele perceel van de oorspronkelijke eigenaar (Pieter van Zijl, wonende te Leiden) 4 morgen en 533 roeden groot was. Het onderliggende perceel van de steenplaats ten westen van die van Huijch Pietersz. Coedijck staat vermeld als 2 morgen en 334 roeden groot. Resteert dus nog een perceel van 2 morgen 199 roeden, wat precies overeenkomt met de vermelding in het Morgenboek van 1644, waarin het perceel van Huijch Pietersz. Coedijck 2 morgen en 200 roeden groot was. Bovendien staat hierin ook nog een perceel van Huijch Pietersz. Coedijck met een grootte van 50 roeden.

Ook in het Morgenboek van 1648 staan de percelen van Huijch Pietersz. Coedijck (ondanks de verkoop in 1634) nog vermeld als 2 morgen en 200 roeden en een perceel van 50 roeden groot. De naastliggende steenplaats ten westen (2 morgen 334 roeden) is op dat moment in eigendom van Huibert Willemsz. Dedel.

In het Morgenboek van 1652 zien we dat de percelen van Huijch Pietersz. Coedijck op naam staan van Claes Jacobsz. van Assendelft (zie ook de bovenstaande verkoopakte van 29 april 1634) en dat de naastliggende steenplaats nu in eigendom is van Nicolaes Dedel, advocaat en zoon van Huibert Willemsz. Dedel (zie akte 219 van notaris Henrick Melchiorz. Brasser te Leiden, inv.nr. 408).

Claes Jacobsz. van Assendelft staat tot en met 1684 in de Morgenboeken vermeld als eigenaar van het perceel van 2 morgen en 200 roeden en het perceel van 50 roeden. In 1688 staat juffrouw van Rijn vermeld als eigenaresse van deze percelen. Juffrouw van Rijn was de vrouw van Johan van Rijn/Rhijn (huwelijk op 19 januari 1656 te Leiden) en heette Machtelt Claesdr. van Assendelft (zie ook doopakte van haar zoon Claes van Rhijn van 7 mei 1658 te Leiden, waarbij ook Claes Jacobsz. van Assendelft als getuige aanwezig was). Zij was dus zeer waarschijnlijk een dochter van Claes Jacobsz. van Assendelft. In 1692 staat zij samen met het weeskind van Claes Jacobsz. van Assendelft als eigenaresse vermeld en staat het perceel voor de laatste maal geregistreerd als 2 morgen en 200 roeden groot.

Na 1692 heeft zij haar perceel met de steenplaats verder uitgebreid, want in 1696 staat zij vermeld met een perceel van 2 morgen en 384 roeden. Deze oppervlakte komt in de latere verkoopakten van de steenplaats ook steeds weer terug.

Op 7 oktober 1700 (ORA Koudekerk, inv.nr. 10 folio 113 verso) verkochten Magtelt van Assendelft, weduwe en boedelhoudster van Johan van Rijn, in leven med. dr., voor de ene helft en Cornelis van Campen, advocaat, erfgenaam van Cornelis van Assendelft, welk recht hij verkregen heeft bij de scheiding van zijn wederhelft, aan Daniel van Rouvroij een steenplaats met de oven, een huis en schuur met de losse en vaste gereedschappen en het erbij behorende land in de Hoogewaard te Koudekerk, belend ten zuiden de Rijn, ten westen Cornelis Trompert, ten oosten en noorden de heer van Valckenes. Laatste transportbrieven d.d. 29-04-1634, 27-05-1662 en 10-09-1666. Koopsom 6.000 gulden

In het Morgenboek van 1704 staat de nieuwe eigenaar Daniel Roevroijs vermeld als eigenaar van totaal 16 morgen en 530 roeden.

Op 14 april 1705 (ORA Koudekerk, inv.nr. 11 folio 3) verkocht Hendrick Knibbe, gehuwd met Marija Gromme, weduwe van Daniel Rodevroeij, wonende te Leiden, aan Arij Doenen Groenevelt en Dirck Doenen Verbaan een steenplaats met oven, huis, schuur en losse en vaste gereedschappen, gelegen in de Hoogewaard, belend ten oosten en noorden de heer van Valkenesse, ten zuiden de Rijn en ten westen Cornelis Trompert. Laatste opdrachtbrief d.d. 07-10-1700. Koopsom 2.400 gulden, voldaan met een schuldbrief. Roeloff Fonteijn te Amsterdam verklaart hierbij borg te staan voor het voldoen van de schuld.

Maria Grommé (geboren te Rotterdam) huwde op 6 april 1683 te Leiden met Daniel Roevroy. Zij huwde opnieuw op 8 januari 1705 te Leiden met Hendrick Knibbe (lid van de vroedschap van Leiden).

In het morgenboek van 1712 en 1716 staan Arij Doene Groenevelt en Dirck Doene Verbaan vermeld als eigenaren van een perceel van 2 morgen en 384 roeden.

Arij Doene Groeneveld huwde op 13 april 1704 te Koudekerk met Trijntje Tomis van Swieten en is overleden op 18 juni 1743. De erfgenaam van zijn helft van de steenplaats was zijn dochter Maartje Groeneveld (gedoopt op 19 juli 1705 te Koudekerk), gehuwd op 11 februari 1729 te Koudekerk met Willem Hendrikse Breekland (zie ook GAL, notaris Hendrik Isacq Kreet, inv.nr., 1937, blad 201).

Dirk Doene Verbaen huwde op 27 februari 1701 te Koudekerk met Fijtje Doene Groenevelt. Na het overlijden van Dirk huwde zij opnieuw op 14 maart 1717 te Woerden met Otto Jansz. Plomp.

In de Morgenboeken van 1720, 1728 en 1732 staan Arij Doene Groenevelt en Otto Plomp vermeld als de eigenaren van het perceel 2 morgen en 384 roeden. In 1740 zijn dit Arij Groeneveld en de weduwe van Otto Plomp en in 1744 Willem Breekland en de weduwe van Otto Plomp. Van 1744 tot en met 1764 blijkt een deel van het perceel, namelijk 12 roeden, in eigendom te zijn van Willem Veldhuijzen.

Op 16 mei 1749 (ORA Koudekerk, inv.nr. 14, folio 96) verkopen de erfgenamen van Fijtje Doenen Groeneveld hun helft van de steenplaats aan Dirk van Heijningen:

Nicolaus Holtius, predikant te Koudekerk en Arij Verbaan als gemachtigden van Doede Verbaan en Cornelia van Leeuwen, echtelieden, volgens een akte gepasseerd d.d. 06-02-1749 voor notaris Willem van Vianen te Woerden, Jan Verbaan, Antje Verbaan, Arij Verbaan en Pieter Kas, gehuwd met Dirkje Otto Plomp, allen erfgenamen van Fijte Doenen Groeneveld, laatst weduwe van Otto Jansz Plomp, hebben op 25 februari 1749 in het openbaar verkocht en dragen over aan Dirk van Heijningen de helft van een steenbakkerij in de Hoogewaard, bestaande uit een sterke oven, loodsen, haaghuis en turfschuur met de plaats, tasveld en uiterdijk aan de Rijn, alsmede de helft in 2 meesters-woonhuizen aan elkaar en een tuin met een huisje daarin, nog de helft in 3 woonhuizen die verhuurd worden en de helft van de karrenwei, gelegen ten noorden achter de plaats in de Hoogewaardse polder, in totaal groot 2 morgen 384 roeden, belend ten oosten de heer Van der Meer en de weduwe van Willem Velthuijsen, ten zuiden de Rijn, ten westen de steenplaats van Jan van der Maan en de weduwe van Thomas Groenevelt en ten noorden de heer Van der Meer, waarvan de andere helft toebehoort aan Willem Hendrikse Breekland. Koopsom 2.500 gulden.

Dirck Doenen van Heijningen was gedoopt op 9 juli 1724 te Koudekerk en was een zoon van Doe van Heijningen en Maartje Stam Verhoef (doopgetuige was Fijtje Doedes Groeneveld). Hij huwde op 30 april 1752 te Koudekerk met Geertje Simons Kleijnenbreugel en huwde opnieuw op 10 april 1771 te Koudekerk met Alida van Dam.

In de periode van 1768 tot en met 1780 staat Philippus Roos als eigenaar van de steenplaats vermeld. Hij zou het eigendom hiervan verkregen hebben op 8 april 1767. De naastliggende steenplaats was toen in eigendom van Arij Breekland.

Philippus Roos werd op 24 augustus 1731 gedoopt te Amsterdam en was een zoon van Albertus Roos en Maria Mulerius (gehuwd op 26 april 1726 te Amsterdam). De doopgetuigen waren Philippus Roos (notaris te Amsterdam) en zijn vrouw Sophia Thin. De doopgetuige Philippus Roos huwde op 15 november 1716 te Amsterdam met Catharina Wallis. Hij huwde opnieuw op 3 januari 1721 te Amsterdam met Sophia Thin en huwde nogmaals op 8 november 1743 te Amsterdam met Christina Mulerius/Meulerius. Deze Philippus Roos is overleden op 1 april 1767 te Amsterdam.

De Philippus Roos van 1731 was ook doopgetuige bij de doop van Philippus Holtius, gedoopt op 22 november 1772 te Koudekerk, zoon van Jacob Paridanus Holtius (predikant in de Gereformeerde Gemeente te Koudekerk) en Maria Christina Roos (geboren te Amsterdam 28 mei 1729 en gehuwd te Amsterdam op 3 augustus 1764), de zus van Philippus Roos.

Op 15 november 1781 (ORA Koudekerk, inv.nr. 16, folio 135 verso) verkocht Philippus Roos, wonende te Amsterdam, aan Jacob Teijler de Bree, eveneens woonachtig te Amsterdam, een steenbakkerij in de Hoogewaard te Koudekerk, bestaande uit een oven, loodsen, een haaghuis en een turfschuur, met de plaats, tasveld en buitendijkse grond aan de Rijn, alsmede twee aan elkaar grenzende meesters-woonhuizen met een tuin en schuur, verder nog drie woonhuizen en tenslotte nog de in de polder, ten noorden van de plaats gelegen karrewede, het geheel groot 2 morgen en 384 roeden, belend ten oosten Van der Meer en Matthijs van der Horst, ten zuiden de Rijn, ten westen de steenplaats van Willem Breekland c.a. en ten noorden voornoemde Van der Meer. Het verkochte is sinds 08-04-1767 in bezit van verkoper. De koper moet de helft van het onderhoud aan de brug, gelegen in de Lage Rijndijk tussen de beide hiervoren genoemde steenplaatsen, voor zijn rekening nemen. In de koop zijn ook begrepen de losse gereedschappen en een bij de steenplaats behorend vaartuig, tot een bedrag van 377 gulden. Koopsom 4.377 gulden.

In een akte van 20 juli 1793 (ORA Koudekerk, inv.nr. 48, folio 58 verso) staat:

Jacob Teijler de Bree te Weesp heeft op 27-06-1793 uit de hand verkocht aan Geerling Kops Pietersz. te Amsterdam, een huis met erf, stalling en schuur, met de grond en het land van een gewezen steenplaats, groot 2 morgen 384 roeden, gelegen in de Hoogewaard alhier, belend ten oosten burgemeester Van der Meer en Jan Meel, ten zuiden de Rijn en Lage Rijndijk, ten westen de weduwe Willem Breekland cs. en ten noorden eerder genoemde burgemeester Van der Meer. Koper moet de brug tussen het verkochte en de ten westen gelegen steenplaats van de weduwe Willem Breekland cs. voor de helft onderhouden. Het huis en alle betimmeringen is, ingevolge een huurcontract dd.17-03 1793, tot 01-05-1796 verhuurd aan Kasper Schutter tegen een jaarlijkse huur van 75 gulden. Dezelfde Kasper Schutter heeft de grond en het land eveneens in gebruik vanaf 24-12-1793 tot 24-12-1796 tegen een jaarlijkse huur van 75 gulden. De laatste transportakte dateert van 15-11-1781. Koopsom 1000 gulden.

Op 11 juni 1801 (ORA Koudekerk, inv.nr. 49 folio 146) verkocht Simon Eland, predikant te Koudekerk, met procuratie van Geerling Kops Pietersz te Amsterdam, aan Margaretha Spoors te Koudekerk een huis met erf, stal en schuur, alsmede de gronden van een voormalige steenplaats in de Hoogewaard, groot 2 morgen 384 roeden, belend ten oosten Philip Willem Wagner en Jan Meel, ten zuiden de Rijn en Lage Rijndijk, ten westen de erfgenamen van Willem Breekland c.s. en ten noorden Philip Willem Wagner. Kooptster moet voor haar rekening nemen de helft van het onderhoud aan de brug in de Lage Rijndijk, tussen het verkochte en de ten westen ervan gelegen steenplaats van de eerder genoemde erfgenamen van Willem Breekland. Koopsom 1.000 gulden.

Op 17 maart 1806 (ORA Koudekerk, inv.nr. 50 folio 81 verso) verkocht Margareta Spoors, huisvrouw van Simon Eland, welke eveneens aanwezig is, wonende te Koudekerk, aan Thomas Breekland Arijsz, wonende te Koudekerk, 2 morgen 384 roeden weiland in de Hoogewaardse polder te Koudekerk, belend ten noorden en oosten Philip Wagner, ten zuiden de Hereweg of Lage Rijndijk en ten westen de erfgenamen van Willem Breekland c.s. Koper zal voor de helft bijdragen in het onderhoud van de brug, gelegen in de Lage Rijndijk tussen genoemd weiland en de steenplaats van voornoemde erven Willem Breekland c.s. en geniet daardoor een vrije doorvaart door genoemde brug. Koopsom 1.150 gulden.

In de Morgenboeken van 1824 en 1828 staat Thomas Breekland als eigenaar van het perceel "*de gewezen steenplaats*" vermeld, dat ten westen aan het perceel van J. de Jong grensde.

Op 2 maart 1830 (notaris te Koudekerk, inv.nr. 51, folio 15 verso) verkocht Thomas Breekland, rentenier, wonende te Bodegraven, in een publieke veiling een huis en erf, staande in de Hoogewaard te Koudekerk, getekend B nummer 93/37 en nog een huis en erf als voren, tegenwoordig tot pakhuis gebruikt, aan Joris Dolkemade, schipper te Koudekerk, tezamen voor 1.081 gulden; een tuin gelegen in de Hoogewaard te Koudekerk aan Francis Tofield, particulier te Koudekerk, voor 500 gulden; een perceel wei- en hooiland gelegen in de Hoogewaardse polder te Koudekerk aan Arie van der Vliet

Op 2 juni 1830 werd door de notaris te Koudekerk (inv.nr. 51, folio 16 verso) een akte vastgelegd, waarin Thomas Breekland, rentenier te Bodegraven, toestemde in de algehele afschrijving en vernietiging der inschrijvingen, welke door de bewaarder van hypothecken van het district Leiden op 1 april 1830 ambtshalve te zijnen behoeve zijn genomen, ten lasten van Francis Tofield, particulier te Koudekerk, Barend van Lockhorst van Tol en Veenhuizen, eigenaar te Koudekerk en Joannes de Jong, heel- en vroedmeester te Koudekerk.

Huwelijksakte van Thomas Ariesz. Breekland en Barbera de Bruin (DTB Koudekerk, 9 maart 1802)

Pieter van Zijl te Lijden, Eigenaar en Simon PetersD bruiker, en es groot met den uiterdijk	4 16 27 40 22 09
Hieruid hebben eigen:	
Erven de Heer D van RieckhousD,	
bruikers de Jong en Samson	2 24 01 33 24 32
de Heer J de Jong, bruiker zelf	2 03 19 32 00 30
	4 30 60 07 32 02

© Erik Verhagen, 2025

Op de kadastrale kaart van 1832 zien we tussen de Lage Rijndijk en de Rijn nog een uitwatering, die voorheen deel uitmaakte van de vletsloot tussen de twee steenplaatsen op perceel 756 en 759. Thomas Breekland staat in het Morgenboek van 1832 ook niet meer vermeld als eigenaar in de Hogenwaard, dus was het kadastraal register van 1832 kennelijk minder actueel.

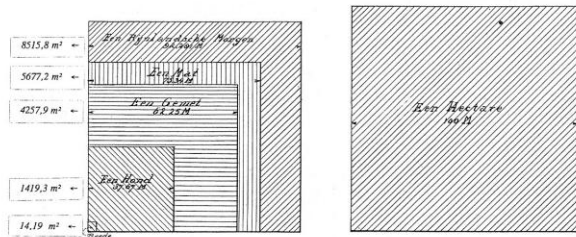
Barend ridder van Lockhorst van Bonlez, heer van Toll (bij Koudekerk), Veenhuizen (NH), Kerbe, was geboren op 9 februari 1771 en gedoopt op 1 maart 1771 in Rotterdam. Hij was een zoon van Huijbert van Lockhorst en Cornelia van der Vliet en huwde op 27 oktober 1794 te Rotterdam met Hermina Erkelens van Kenenburg. Barend van Lochorst was ook doopgetuige bij de doop van Barend Erkelens op 24 april 1799 te Rotterdam. Barend Lockhorst is overleden op 14 november 1831 in Aken (Duitsland), hij was toen 60 jaar oud.

In het Morgenboek van 1852 staat B. Erkelens als eigenaar (perceel grenzend ten westen aan G. Holtius). Dit was dus zeer waarschijnlijk Barend van Erkelens, zoon van Anthonij Erkelens (de broer van Hermina Erkelens) en Anna Maria van Winkelbach.

Perceel 756 en 759 (de voormalige steenplaatsen, waarvan B. van Lockhorst in 1832 waarschijnlijk eigenaar was, hoewel in het kadastraal register van 1832 hier nog Thomas Breekland staat als eigenaar). Vanaf de Lage Rijndijk is nog een bestaande uitwatering naar de Rijn zichtbaar als restant van een vroegere vletsloot tussen de twee steenplaatsen. De percelen 1116 en 1117 tussen de Rijn en de Lage Rijndijk waren van J. de Jong.

Vroegere en tegenwoordige Vlaktematen.

Schaal voor de figuurlijke vergelijking
1 à 1000.

De Rijnlandsche Roede = 3,767 Meter.
" " Voet = 0,314 "
" " Duim = 0,0262 "

Een Rijnlandsche Roede = 12 Rijnl. Voeten.
" " Voet = 12 " Duimen.

Het Rijnlandsche Morgen = 600 □ Rijnl. Roeden.
" " Moat = 400 " " "
" " Gremet = 300 " " "
" " Elond = 100 " " "

Een Hectare of Bunder = 100 Are of □ DM = 704 □ Rijnl. Roeden.
" Are of Nederl. Roede = 1 □ DM of 100 □ M.
" Are = 100 centiare of □ Meters.

Een Amsterdamsche Roede = 3,68 Meter
" " Voet = 0,283 "
" " Duim = 0,0257 "
" " Roede = 13 Amsterd. Voeten.
" " Voet = 13 " Duimen.
" " Duim = 8 " Achtsten.

Een Engelsche Voet = 0,3048 Meter
" " Duim = 0,0254 "

Leiden December 1915
O. Hoeks.
Opzichter van Rijnland.

Polder, gebuut plaatselijke benaming.	N ^o . der percelen op het kadastrale plan.	Perceel nummer.		EIGENAREN EN VRUCHTGEBRUIKERS.				SOORT der EIGENDOMMEN.	Volgnummer der gehouden eigendommen.	INHOUDESGROOTTE.			Aanwijzing der polder- of dijkslasten, waarmede d percelen bezwaard zijn.	
		Deel.	Nummer.	NAMEN.	VOORNAMEN.	BEROEPEN.	WOONPLAATZEN.			VAN IEDER PERCEEL.	Bijtegensdien bij soort van bebouwing.			
											b.	r. e.		b.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	
Ligewaard	746			Lochorst	Barend van	Antonie	Roosdrecht	15	Lochorst hout		0 23 00		1	\$
	747			"	"	"	"		Lochorst hout		0 28 10		1	"
	748			"	"	"	"		Lochorst hout		0 00 80		1	"
	749			"	"	"	"		Lochorst hout		0 32 50		1	"
	750			"	"	"	"		Lochorst hout		1 37 60		1	"
	751			"	"	"	"		Lochorst hout		0 56 90	2 85 00	1	"
	752			"	"	"	"		Lochorst hout		0 00 70		1	"
	753			Breekland	Thomas	Reynier	Breda	15	Lochorst		0 01 59	0 00 20	1	"
	754			"	"	"	"		Lochorst		0 43 20		1	"
	755			"	"	"	"		Lochorst		0 44 80		1	"
	756			"	"	"	"		Lochorst		0 41 70	1 35 70	1	"
	757			"	"	"	"		Lochorst		0 00 80		1	Onbelaar
	758			"	"	"	"		Lochorst		0 05 90	0 12 70	1	"
	759			"	"	"	"		Lochorst		0 51 40	0 51 70	1	"
Buitewaard	760			Lochorst	Barend van	Antonie	Roosdrecht	09	Lochorst hout		0 27 20	0 32 20	1	"
	761			"	"	"	"		Lochorst		0 11 20	0 11 20	1	Onbelaar
	762			"	"	"	"		Lochorst hout		0 23 90		1	\$
	763			"	"	"	"		Lochorst hout		0 39 00		1	"
	764			"	"	"	"		Lochorst hout		0 45 00		1	"
	765			"	"	"	"		Lochorst hout		0 51 70		1	"
	766			"	"	"	"		Lochorst hout		0 20 70		1	"
	767			"	"	"	"		Lochorst hout		0 65 10		1	"
	768			"	"	"	"		Lochorst hout		0 36 00		1	"
	769			"	"	"	"		Lochorst hout		1 01 60		1	"
	770			"	"	"	"		Lochorst hout		1 29 80		1	"
	771			"	"	"	"		Lochorst hout		1 29 20		1	"
	772			"	"	"	"		Lochorst hout		0 58 10		1	"
	773			"	"	"	"		Lochorst hout		0 29 30		1	"
	774			"	"	"	"		Lochorst hout		0 07 10		1	"
	775			"	"	"	"		Lochorst hout		0 02 56		1	"
	776			"	"	"	"		Lochorst hout		0 01 37		1	"
	777			"	"	"	"		Lochorst hout		0 03 20		1	"
	778			"	"	"	"		Lochorst hout		0 01 70		1	"
	779			"	"	"	"		Lochorst hout		0 00 30		1	"
	780			Overp. huis van de Kerk van de Kerk	Wijze van der		Breda	115	Lochorst hout		0 05 40		1	"
	781			"	"	"	"		Lochorst hout		0 16 30	8 90 70	2	"
Totaal van de 2 ^e bladz.									{	Belastbaar....	15 57 50			
									{	Onbelastbaar.				

Kadastrale register van 1832 met vermelding van Barend van Lochorst en Thomas Breekland

De steenplaats van Cornelis Jacobsz. van Swieten

Op 18 juni 1613 (ORA Koudekerk, inv.nr. 2, folio 43 verso) verkocht Cornelis Jacobsz. van Swieten aan Adriaen Pietersz. van der Werff ontvanger generaal van de gemene landsmiddelen over Leiden en Rijnland, Pieter Dircxsz. van Egmond timmerman en Pieter Henricxsz. van Zuijtwijck, bakker, alle wonend binnen Leiden, elk voor een derde part "een welgelegen steenplaetse gelijk die inden voorleden jare gebruikt es mitte landen, woonhuijs, schuij, potinge, plantinge ende alle 't gene daer inne aert ende nagelvast es den vercoper toecomende, staende ende gelegen inden ambachte van Coudekerck inden Hogenwaert, belegen hebbende int geheel aen d'een zijde ten oosten deurgaende Huijch Pietersz. Coedijck met een gemene scheijtsloot daer aen d'zelve Coedijcx steenplaetse ende steenoven respondeert, welcke scheijtsloot bij dese copers ende de voors. Coedijck te samen gebruikt ende mitte sluijse daer over gelegen onderhouden zal werden zonder belet van d'een als d'ander geldende gemeen slooten ende sluijse gedaen werden ende aen d'ander zijde ten westen voor Jan Woutersz. ende achter Willem Danielsz., streckende uijt den zijden voor van den Rhijn noortwaerts tot aenden Heerwech ende van over den selve Heerwech tot achter aen Willem Lourisz., te samen groot volgens de metinge bij Mr. Jan Pietersz. Dou, gesworen lantmeter van Rhijnlant gedaen, te weten mitte wech daer in gemeten vijfthien hondert vierendertich roeden (= 2 morgen 334 roeden) ende zonder de wech veertien hondert negentich roeden Rijnlantsche maten".

Cornelis Jacobsz. van Swieten had deze steenplaats opgebouwd op een perceel, waarop in 1611 nog twee kalkovens stonden.

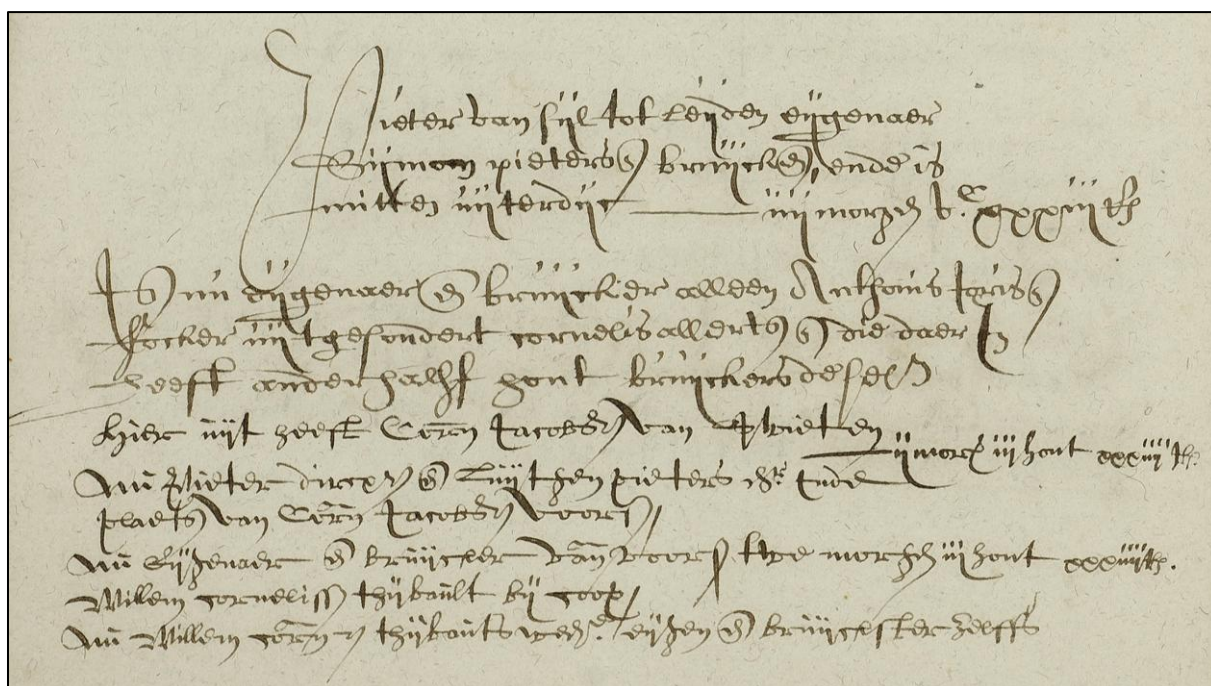
Caertboek van Rynland (Koudekerk), Balthasar Floriszoon van Berckenrode, 1615 (OAR A-4209). In de rode cirkel de voormalige steenplaats van Cornelis Jacobsz. van Swieten

Op 15 oktober 1614 verklaarde Luijtge Pietersdr., weduwe en boedelhoudster van zaliger Pieter Henricxz. van Zuijtwijck bij notaris Fojt Ghijsbertsz. van Sijp te Leiden (inv.nr. 155, akte 187) opdracht te hebben gegeven aan Pieter Dircxz., timmerman te Leiden, om voor schout en schepenen een schuldbrief vast te laten leggen van 2.100 Carolus gulden ten behoeve van Cornelis Jacobsz. van Swieten in verband met de aankoop van "de helft van sodanige steenplaetse mitte landen, woonhuijs, schuur, potinge ende plantinge mitten vorderen aencleven als heur comparantes voors. zaliger man, in zijn leven mit ende beneffens de voorn. Pieter Dircxz. opten xiiij^{en} januarij anno xvjc derthien voorleden int openbaer op seeckere beschreven voorwaarden van de voors. van Swieten heeft gecoft".

Op 14 mei 1616 (notaris Foyt Gijsbertsz. van Sijp, inv.nr. 156, akte 69) machtigde “*d’eerbare Luijten Pietersdr., weduwe ende boelhoutster van zaliger Pieter Henricxz. van Zuijtwijck, in zijn leven backer*” Pieter Dircxz. van Egmont, timmerman, om voor schout en schepenen van Koudekerk voor het verwijderen van klei en het weer toemaken van het land als borg aan te bieden “*omtrent anderhalff morgen lants gelegen in Coudekerk achter de steenplaetse die zij aldaer mitten zelven Pieter Dircxz. gemeen leggende heeft, belent zijnde d’zelve omtrent anderhalff morgen ten oosten Huijch Pietersz. Koedijck mit een gemeene scheijtsloot, ten westen Jan Woutersz., ten noorden Willem Louwes ende ten zijden de tasvelden of ’t vletvelt van de voors. steenplaetse*”.

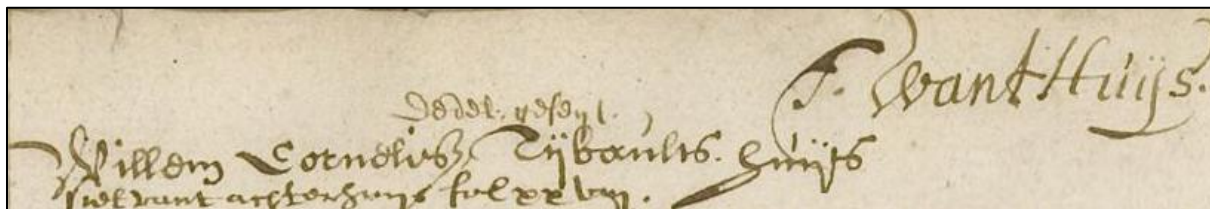
Luijtgén Pieters, weduwe van Pieter Henricxsz. van Zijtwtijc, werd hierdoor eigenaresse van de steenplaats in Koudekerk.

Op 22 december 1620 (ORA Koudekerk, inv.nr. 3, folio 50) bekende Luijtgén Pietersdr. weduwe en boedelhoudster van Pieter Henricxsz. van Suijtwijck in zijn leven bakker tot Leiden geassisteerd met Olivier Schaeck haar broeder als haar bijstaande voogd in deze en bekende verkocht te hebben aan Willem Cornelisz. Thijbout oud schepen van Leiden, het eigendom van haar comparantes steenoven en -plaats met de landen, woonhuis, turfschuur, en mede alle gereedschappen tot de plaatsen bij de over wezende, in Koudekerk in de Hogenwaard.

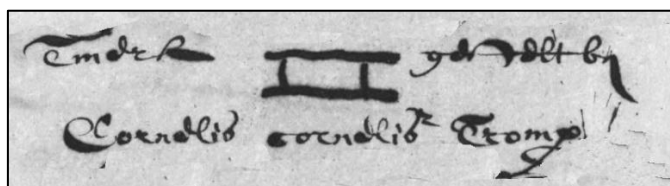
Vijf steenplaatsen te Koudekerk

Willem Cornelisz. Thijbaut, “Dedel geseijt” was zoutzieder van beroep en schepen van Leiden. Hij was een zoon van Cornelis Willemsz. Dedel en Ermgaert Coenendr. Hij huwde op 12 januari 1577 te Leiden met Grietgen Huijbrechtsdr. van Rotterdam en is overleden op 1 mei 1624. Volgens de Morgenboeken van Koudekerk was de weduwe van Willem Cornelisz. Thijbaut in 1624 eigenaresse van dit perceel met een oppervlakte van 2 morgen 334 roeden en bleef eigenaresse tot 1640.

Vermelding van “Willem Cornelisz. Thijbaut, Dedel geseijt” (Bonboek Leiden Wanthuis en Wolhuis, archiefnummer 0501A, SA II, inv.nr. 6611, blad 32v)

Van 1640 tot en met 1684 waren Huijbert Willemsz. Dedel (de zoon van Willem Cornelisz. Thijbaut) en Nicolaas Dedel, advocaat en zoon van Huibert Willemsz. Dedel (zie akte 219 van notaris Henrick Melchiorz. Brasser te Leiden, inv.nr. 408), de eigenaren. Op 8 mei 1684 kocht Cornelis Cornelisz. Tromp (de oude) het perceel met de steenplaats (zie hieronder ORA Koudekerk inv.nr. 12 folio 9) en bleef eigenaar tot 1717.

De ondertekening onder een akte met huwelijksvoorwaarden door Cornelis Cornelisz. Tromp (de oude) met een merk dat op een vormbak lijkt (GAL, notaris Dirck Abrahamsz. Toornvliet, inv.nr. 1311, akte 151, 4 december 1697)

Na het overlijden van Cornelis Cornelisz. Tromp (de oude) werd de steenplaats door de erfgenamen verkocht aan mede-erfgenaam Cornelis Cornelisz. Tromp (de jonge):

Op 11 januari 1717 (ORA Koudekerk inv.nr. 12 folio 9) verkochten Jan Seijmensse van Heijning, gehuwd met Truijtje Cornelis Tromp, Jan Doenen Verbaen, gehuwd met Gertie Cornelis Tromp en Willemtie Cornelis Tromp, weduwe van Cornelis Mesen Raephorst, aan Cornelis Tromp elk hun $\frac{1}{4}$ gedeelte in een steenplaats bestaande uit een oven, loods, bovenhuis en 2 turfschuren, een huis en stal voor een ondermeester, alsmede een vormveld, tasveld met aangrenzende karrenweide in de Hoogewaard, tesamen groot volgens meting door Johan Douw, met inbegrip van de Rijndijk, 2 morgen 336 roeden, belend ten zuiden de Rijn, ten westen de kinderen van Henderick Breecklant, ten noorden de Molenwetering en ten oosten Arij Doenen Groenevelt en de weduwe van Dirck Doenen Verbaen. Voorts met een gemene vletsloot, waar over een stenen bruggetje in de Lage Rijndijk. Laatste transportbrief d.d. 08-05-1684. Koopsom 750 gulden.

Cornelis Cornelisz. Tromp (de jonge) werd gedoopt op 13 september 1676 te Koudekerk. Hij was een zoon van Cornelis Cornelisz. Tromp (de oude) en Teuntje Dircks Verbaan (gehuwd op 14 december 1664 te Koudekerk).

Op 25 november 1723 (ORA Koudekerk, inv.nr. 13 folio 22 verso) verkocht Cornelis Trompert aan Adrianus van Schrama een steenplaats met bijbehorende tuin, huis en land in de Hoogewaardse polder, groot ca. 2 morgen 336 roeden, belend ten oosten Otto Jans, ten westen Jan de Lange, ten zuiden de Rijn en ten noorden de Hereweg. Laatste transportbrief d.d. 11-01-1717. Koopsom 7.500 gulden, waarvan 1.500 gulden contant en 6.000 gulden met een schuldbrief.

Op 2 april 1726 (ORA Koudekerk, inv.nr. 13, folio 48) verkocht Adrianus Schrama aan Cornelis Trompert een steenplaats met de tuin, huis en land daarbij behorend in de Hoogewaardse polder, tezamen groot c.a. 2 morgen 336 roeden, belend ten oosten Otto Jansz Plomp, ten westen Jan de Lange, ten zuiden de Rijn en ten noorden de Hereweg. Laatste transportbrief d.d. 26-11-1723. Koopsom 6.000 gulden.

Op 21 juni 1704 lieten "*Cornelis Cornelisz. Tromp de jonge, steenplaetser en Anna Jansdr. Starreveld, echtman en vrou, wonende inde Hogewaert in Koudekerck*" hun testament vastleggen bij notaris Lambertus van Swieten te Leiden (GAL, inv.nr. 1027, akte 18).

Op 16 april 1733 (ORA Koudekerk, inv.nr. 13, folio 145) verkocht Antje Jans Starreveld, weduwe en erfgename van Cornelis Tromp, wonende tegenwoordig te Leiden, aan Cornelis Groenendijk en Jan van der Maan, beiden inwoners van Koudekerk, een steenplaats met zijn behuizing en erf in de Hoogewaard, groot ca. 2 morgen 336 roeden, te weten een huisje achter de steenplaats als speel- of tuinhuisje en een huis met erf, belend ten oosten Jan Boede, ten zuiden de Rijn, ten westen de verkoopster en ten noorden de Hereweg; nog een "*carweij*" (werkterrein) met het daarop staande huisje, belend ten oosten en noorden het hiervoor beschreven verkochte, ten zuiden de Lage Rijndijk en ten westen de kinderen van Hendrik Breekland. Koopsom 8.700 gulden.

Op 8 mei 1737 (ORA Koudekerk, inv.nr. 14, folio 2) verkocht Cornelis Groenendijk bij akte van koop van 11-06-1736 aan Tomas Arijensz Groeneveld de helft in een steenplaats met steenoven, schuren, huis en landerijen in de Hoogewaard, belend ten oosten Arij Doede Groeneveld en de weduwe van Otto Plomp, ten zuiden de Rijn, ten westen en noorden dominee Nicolaas Holtius en Jacob Honselaarsdijk. Laatste opdrachtbrief d.d. 16-04-1733. Koopsom 4.815 gulden 15 stuivers.

Op 1 mei 1759 (ORA Koudekerk, inv.nr. 14, folio 175) werd de volgende akte vastgelegd:

Geertje IJperlaan, weduwe van Jan van der Maan, heeft op 24-01-1759 verkocht en draagt over aan Hermanus van der Mark de helft van een steenbakkerij met oven, schuren, loodsen, plaats, tasveld, karrenwei en tuin, groot 2 morgen 336 roeden, alsmede de helft in 6 woonhuizen bij de steenbakkerij behorende in de Hoogewaard, strekkende voor uit de Rijn tot aan de Molenwetering van de Hoogewaardse polder, belend ten oosten Willem Breekland en Dirk van Heijningen en ten westen Nicolaus Holtius, de andere helft is eigendom van de weduwe van Thomas Groeneveld. Jongste waarbrief d.d. 16-04-1733. Koopsom 1.000 gulden.

Op 4 mei 1764 (ORA Koudekerk, inv.nr. 15, folio 54 verso) verkochten Arijaantje van der Mark, weduwe en erfgenaam van Thomas Groeneveld volgens testament gepasseerd voor notaris Hendrik IJzaacq Kreet te Leiden, voor de helft en Hermanus van der Mark, gerechtsbode van Koudekerk, voor de andere helft, aan Willem Breekland en Pieter Hoogenburg de ene helft en aan Arij Breekland de andere helft van een steenbakkerij met oven, schuren, loodsen, plaats, tasveld, karrewei en tuin, te samen groot 2 morgen 336 roeden en 6 woonhuisjes, behorend bij de steenbakkerij, alles gelegen in de Hoogewaard, strekkend voor uit de Rijn tot aan de Molenwetering van de Hoogewaardse polder, belend ten oosten Willem Breekland en Dirk van Heijningen en ten westen Nicolaus Holtius, de ene helft opgedragen aan Thomas Groeneveld op 08-05-1737 en de andere helft aan Hermanus van der Mark op 01-05-1759. Koopsom 2.514 gulden.

Op 21 mei 1779 (ORA Koudekerk, inv.nr. 16, folio 80 verso) verkochten Gualtherus Holtius, baljuw van de Heerlijkheid Koudekerk, en Jacob Paridanus Holtius, predikant te Koudekerk, als ook eerstgenoemde met procuratie (gepasseerd op 29-03-1779 voor schout en schepenen van Koudekerk) van Johannes Bondt, predikant te Oostzaandam, te samen als uitvoerders van het testament van Jan Lans, voorheen Vrijheer van Koudekerk en Heer van Poelgeest, als enige zoon en erfgenaam van Cornelis Lans en vervolgens als enige erfgenaam van zijn moeder Aagje van Grieken, aan Arij Breekland een zesde gedeelte van een partij land, ten behoeve van de in de Hoogewaard gelegen steenplaats, waarvan hij de helft bezit en zijn vader Willem Breekland en zijn schoonvader Pieter Hogerburg tesamen

de andere helft, aan genoemde Willem Breekland, Arij Cornelisz, Bartholomeus van Meurs, Hendrik van der Mark en Jan van der Mark, ieder een zesde gedeelte van het zelfde land in de Hondsdijkse polder te Koudekerk, groot 10 morgen en 150 roeden, belend ten oosten Jacob Paridanus Holtius, met een laantje tot aan de Rijndijk, Dirck Verbaan en de dames Kouwenhoven, ten zuiden dezelfde dames Kouwenhoven, Willem van der Mes en met hetzelfde laantje Pieter van Leijden en ten westen en noorden voornoemde Arij Cornelisz, verder met een laan naar de Hereweg, en het gebruik van twee wijksloten, zoals is bepaald in voorgaande akten. Het land is tot kerstmis 1781 verhuurd aan Teunis Claasz Batelaan tegen 250 gulden per jaar, met o.a. de voorwaarde dat verhuurder jaarlijks 3 roeden pootaarde ter beschikking stelt en huurder aan het laantje, voorzover voor het verkochte land gelegen, nader bepaald onderhoud pleegt. Jongste waarbrief d.d. 27-04-1736. Koopsom 6.000 gulden. (zie ook folio 84v)

Op 1 juli 1806 (ORA Koudekerk, inv.nr. 50, folio 89):

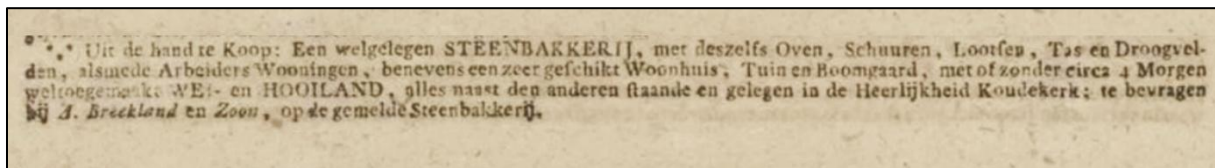
Staat van deelbare effecten, eigendom van de vijf kinderen van Willem Hendriksz Breekland en Maartje Ariense Groeneveld. Deze betreffen een pannebakkerij met losse gereedschappen, 2 stukken land, groot resp. 2 morgen 36 roeden en 10 hond 37 roeden, gelegen in de Hoogewaardse polder, alsmede daarbij een klein huisje met erf bij het Prinsenschouw te Koudekerk. Nog een huis met erf bij het Prinsenschouw. Een derde part in een stuk houtland, groot ruim 10 morgen, gelegen in de Hoogewaardse polder. Een huis met erf, groot 75 roeden, staande in de Lagewaard te Koudekerk. Nog een klein huisje staande in de Hoogewaard.

Verder nog een huis met erf staande in de Hoogewaard, genaamd De Stal. Vervolgens nog een vierde part in een steenplaats met zijn huizen, oven, schuur, loodsen, losse gereedschappen en landerijen, gelegen in de Hoogewaard. Scheiding en deling over de kinderen Breekland, t.w. Hendrik, Arij, Jacob, Trijntje en Thomas, ieder voor een vijfde part. Aan Hendrik etc. Aan Arij een vierde part in een steenplaats enz. in de Hoogewaard. Nog een klein huisje in de Hoogewaard, alsook een huis met erf, genaamd De Stal, in de Hoogewaard. Aan Jacob de helft in een pannebakkerij enz. met twee stukken land enz. en het daarbij behorende kleine huisje met erf nabij het Prinsenschouw. De helft in een huis met erf eveneens bij het Prinsenschouw. Een zesde part in een stuk houtland enz. en nog de helft in een huis met erf, groot 75 roeden enz. Aan Thomas de helft in een pannebakkerij enz. met twee stukken land enz. met daarbij behorende kleine huisje met erf nabij het Prinsenschouw. De helft in een huis met erf eveneens bij het Prinsenschouw. Een zesde part in een stuk houtland enz. en nog de helft in een huis met erf, groot 75 roeden enz. Aldus overeengekomen op 12-06-1796 en ondertekend door de vijf kinderen en Johannes van der Vaart. Door notaris J. van der Snoek te Koudekerk is op 01-07-1806 het van belang zijnde uit de Staat van verdeling in verkorte vorm overgenomen.

Op 7 juli 1806 (ORA Koudekerk, inv.nr. 50 folio 93):

Rekening en verantwoording van Arij Breekland en Frank de Willigen, op 08-05-1799 aangesteld door wijlen Aaltje Jansdr van Veen, welke is overleden op 04-11-1799 en gehuwd was met wijlen Pieter Gerbrands Hogerburg, als executeurs van het testament van genoemde echtelieden, gepasseerd op 11-10-1785 voor notaris Passchier Soetbrood te Leiden, en voor zover aan de orde als voogden over hun minderjarige erfgenamen. Uit de verdeling van de boedel verkrijgt Arij Willemsz Breekland met echtgenote Aagje Paulus van der Horst voor een vijfde part en het overige vier vijfde part is gezamenlijk voor de kinderen van haar overleden broers Jan, Leendert en Dirk Jansz van Veen, namelijk de kinderen Neeltje (gehuwd met Frank de Willigen) en Soetje van Jan Jansz van Veen, Josua, Trijntje, Marijtje (gehuwd met Pieter van Dalen), Jan, Arij, Cornelia (gehuwd met Simon van Besoijen) en Cornelis van Leendert Jansz van Veen en Jan van Dirk Jansz van Veen, ieder voor een tiende gedeelte. Aangezien Trijntje Leendertsdr van Veen, die gehuwd was met Dirk van Mannekes, is overleden, erven de drie nagelaten kinderen gezamenlijk een tiende van het vier vijfde part. Teunis Jansz en Hendrica Jansdr, de nagelaten kinderen van Jan Dirksz van Veen, erven een gezamenlijk een tiende van het viervijfde part. Tenslotte Arij Jansz van Veen, gerechtigd tot het laatste tiende van vier vijfde part en welke na Aaltje Jansdr van Veen is overleden, heeft tot zijn erfgenamen benoemd zijn weduwe, alsmede zijn kinderen, de meerderjarige Teunis en de minderjarige Leendert en Marijtje, over welke laatste zijn weduwe als voogdesse is aangesteld, terwijl over voornoemde Leendert als voogden zijn aangesteld zijn broer Teunis Arisz van Veen en Arij van Besoijen. De onroerende goederen te Koudekerk betreffen:

Artikel 2 - Twee huizen met erf, naast elkaar staande en gelegen in de Hoogewaard, belend ten oosten weduwe Rijswijk, ten zuiden de Rijn, ten westen Arij Breekland en ten noorden de Hereweg. Beide artikelen worden toebedeeld aan Arij Willemsz Breekland en zijn echtgenote Aagje Paulusdr van der Horst, wonende te Koudekerk. Dan volgt een copie van de acte dd 07-07-1800, gepasseerd voor notaris Passchier Soetbrood te Leiden, waarin de erfgenamen zich accoord verklaren met de verdeling van de boedel.

Haarlemsche courant, 12 februari 1811, pagina 4:

Op 16 maart 1821 (ORA Koudekerk, inv.nr. 48, folio 1 verso) deden Aagje van der Horst, weduwe van Arie Breekland, zonder beroep, wonende te Koudekerk en Thomas Breekland, koopman, wonende te Harmelen, overdracht aan Jan de Jong, heel- en vroedmeester te Koudekerk, van: 1. een huis, schuur en erf, getekend met nummer 94, staande in de Hoogewaard te Koudekerk; 2. diverse stukken wei- of hooiland, gelegen in de Hoogewaardse polder te Koudekerk, groot 1 bunder 38 roeden 52 ellen 14 palmen 64 duimen en 48 strepen; 3. enige percelen weiland, bos en boomgaard, gelegen als voren, groot 1 bunder 7 roeden 29 ellen 73 palmen 62 duimen en 88 strepen, voor de som van 3.150 gulden.

Perceel 756 en 759 op de kadastrale kaart van 1832. De contouren van de voormalige steenplaatsen zijn nog goed zichtbaar. Vanaf de Lage Rijndijk is nog een bestaande uitwatering naar de Rijn te zien als restant van een vroegere vletsloot tussen de twee steenplaatsen. Hoewel in het kadastraal register van 1832 Thomas Breekland nog vermeld staat als eigenaar van deze twee percelen waren dit inmiddels waarschijnlijk de erven van Barend van Lockhorst. Thomas Breekland komt als eigenaar namelijk niet meer voor in het Morgenboek van 1832. De percelen 1116 en 1117 tussen de Rijn en de Lage Rijndijk waren van J. de Jong.

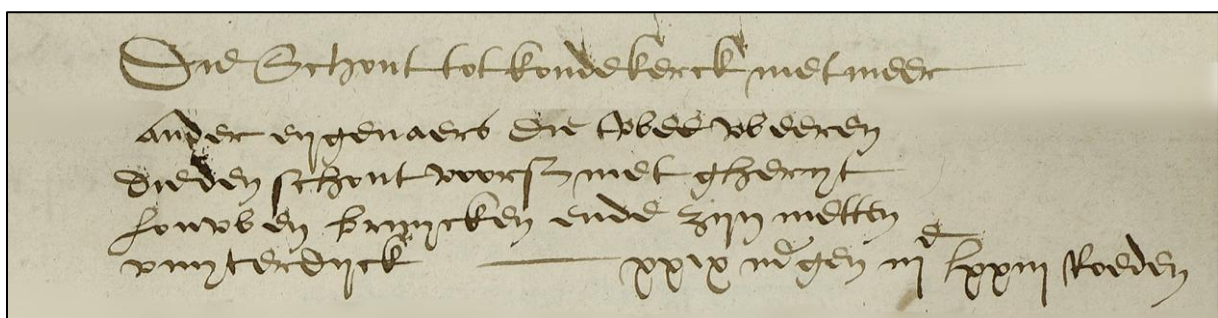
De steenplaats van Dirck Zegers van Campen

Op een perceel dat oorspronkelijk van de schout van Koudekerk was werden door Anthonis Jorisz. Focker begin 17e eeuw twee steenplaatsen gebouwd. Eén van deze steenplaatsen was al ingetekend op de kaart van Balthasar Florisz. van Berckrode van 1615.

Caertboeck van Rynland (Koudekerk), Balthasar Floriszoon van Berckenrode, 1615 (OAR A-4209).
In de rode cirkel is de steenplaats van Anthonis Jorisz. Focker van 2 morgen en 388 roeden afgebeeld.

In het Morgenboek van Koudekerk van 1544 staat de eerste vermelding van het perceel, waarop later na een splitsing twee steenplaatsen komen: "Die schout tot Koudekerck met meer ander eijgenaers, die weeren die den schout voors. met Gherijt Louwen, bruijcker ende zijn metten vuijterdijck xxix mergen iij^c lxxiij roeden"

Morgenboek Koudekerk 1544

In de Morgenboeken van Koudekerk van 1612 tot en met 1620 staat: *“Die schout tot Coudekerk met meer ander eijgenaers. Die twee weren die den schout voors. met Gerrit Louweris bruijcken en zijn mitten uijterdijck xxx morgen iijc lxxij roeden.*

Hier of heeft Anthonis Jorisz. Focker van de erfgenamen van Willem Cornelisz. Ket zes morgen eijgen ende van 't Vrouwengasthuys zeven hont eijgen ende bruijcker selffs.”

De rechtsgeldigheid van de aankoop van de zes morgen land door Anthonis Jorisz. Focker van de erfgenamen van Willem Cornelisz. Keth werd kennelijk in twijfel getrokken, waarvoor bij notaris Claes van der Laen te Leiden (inv.nr. 88 folio 63) de volgende verklaring werd vastgelegd op 20 augustus 1613:

“Alsoo tot kennisse van Anthonis Jorisz. Focker gecomen es dat Dirck Dircxz. jonge Dirck als vader ende voocht van sijne vier onmondige kinderen geprocreert bij wijlen Anna Willemsdr. ende Willem Lenaertsz. Keijser als man ende voocht van Machtelt Cornelisdr., met hare andere mede consorten bij sententie van de Hove van Hollandt, verclaert sijn mede gerechticht te wesen in de successie ofte erfenisse der goederen bij wijlen Willem Cornelisz. Keth agtergelaten, die mits 't verlijden van Barbara Cornelisdr. sijne moije eertijts op hem waren gesuccedeert, onder welcke goederen mede begrepen sijn seeckere sess mergen lants gelegen tot Coudekerck in de Hogewaert bij de voorn. Focker seeckere tijt geleden in cope aengestaen van Louris Willemsz., wonende tot Coudekerck ende sijne consorten, hebbende de voors. Louris Willemsz. ende sijne consorten ten behouue van de voorn. Focker voor den gerechte van Coudekerck opgedragen de voors. geheele sess mergen lants in alle schijn off deselve henluiden alleen hadde gecompeteert sonder te gebruijcken eenige tijtel te sijn bij procuratie off andersints van den voorn. Dirck Dircxz. in de voors. qualite ende sijne consorten inder vougen dat de voorn. Focker in tijden ende wijlen proces te verwachten staet van de voors. Dirck Dircxz. ende sijne consorten ter saecke hij ... en heeft opdracht van t gedeelte henluijden inde voors. sess mergen lants competerende ende want den voorn. Anthonis Focker alrede ter goeder trouwen over den coop van den voors. sess mergen lants aenden voors. Louris Willemsz. cum socijs betaelt heeft een grote opmerckelicke somme van penningen bedragende over de drie duijsent Carolus guldens.....”

De verkoop werd kennelijk wel geaccepteerd, waarna het perceel van zes morgen 7 hont door Anthonis Jorisz. Focker in tweeën werd gedeeld en de delen apart werden verkocht met een steenplaats erop. Het perceel van deze steenplaats was 2 morgen en 388 roeden en het andere perceel was 4 morgen 312 roeden (totaal 6 morgen 7 hont). De steenplaats op dit perceel stond al op de kaart van 1615, maar werd in de akte van 7 augustus 1618 (zie hieronder) als nieuw gebouwd beschreven. Op het perceel ernaast (ten westen) stond volgens de kaart van 1615 nog geen steenplaats. Deze werd dus later door Anthonis Jorisz. Focker gebouwd en verkocht.

Het perceel ten oosten van deze steenplaats was volgens het Morgenboek vanaf 1600 in eigendom van Reijnout van Oij en Anthonis Jorisz. Focker. Op dit perceel stonden in ieder geval vanaf 1618 al twee kalkovens (zie ORA Koudekerk, inv.nr. 2, folio 153 verso), die door Marijten Gerritsdr. weduwe van Joris Claesz. Focker op 9 april 1618 als borg beschikbaar werden gesteld: *“Stelt hiervoor tot zekerheid twee kalkovens of potten met huis, schuur, leshuis, boomgaard en al de aankleven van dien in de Hogewaard in Koudekerk”*. We zien deze kalkovens ook nog terug op de kadastrale kaart van 1832.

Op 10 mei 1615 (ORA Koudekerk, inv.nr. 2, folio 87) verklaarde Anthonis Jorisz. Focker steenbakker alhier hoe dat Arent Cornelisz., bakker, Henric van Heemskerc en Ewout van Schilperoort alle burgers tot Leiden zich voor hem comparant borg hadden gesteld ten behoeve van het gemeen land ter som toe van 8000 Carolus gulden.

Op 7 augustus 1618 (ORA Koudekerk, inv.nr. 2, folio 169 verso) verklaarde Ewout van Schilperoort procureur binnen Leiden dat alsoo Anthonis Jorisz. Focker op 10 maart 1615 ten behoeve van hem comparant en zijn consorten voor schout en schepenen van Koudekerk getransporteerd had zijn nieuw gebouwde steenplaats, panne en estrikwerken, huizen, schuren en bargaen mitsgaders al de landen daaraan behorende te samen groot 7 morgen 89 roeden gelegen in de Hoogenwaard in Koudekerk, doende hetzelfde transport ten behoeve van de voorn. Schilperoort en zijn consorten tot indemniteit van de borgtocht van de som van 8000 gulden, die zij voor de voorn. Focker aangenomen hadden aan het gemeenland te betalen.

Op 27 juni 1623 (ORA Koudekerk, inv.nr. 3, folio 154) bekende Anthonis Jorisz. Focker wonende binnen de stad Leiden verkocht te hebben aan Dirck Zegersz. van Campen voor de ene helft en Eewout Schilpoort voor twee derde parten en Huijch Zegersz. van Campen voor een derde part in de wederhelft zekere steenplaats met twee schuren, bouwhuis, de huisingen van het werkveld etc.

Op 3 augustus 1624 (ORA Koudekerk, inv.nr. 3, folio 187) bekende Ewout Schilperoort secretaris van het baljuwschap van Rijnland verkocht te hebben aan Dirc Zegersz. van Campen poorter van Leiden twee derde parten in de ene helft van zekere steenplaats met twee schuren, bouwhuis, de huisingen van het werkvolk en al hetgeen op de voorsz. steenplaats met de gevolgen vandien gebouwd staat, mitsgaders in zekere partij land genaamd de Paerdecamp, te samen groot zijnde 2 morgen 3 hond 88 roeden. Dirc Zegerz. van Campen competeert zelf al de ene helft en Huijch Zegersz. van Campen zijn broeder een derde part in de wederhelft.

In het Morgenboek van 1624 staat: *“Nu eigenaers ende bruijckers inde plaets van Anthonis Jorisz. Focker van ij morgen iij^c lxxxvij roeden, Dirck Zegersz. van Campen voor d'een helfte, Ewout Schilperoort voor twee derde paerten ende Huijch Zegersz. van Campen voor een derde paert inde wederhelfte. Nu Dirck Zegersz. van Campen eigenaer ende bruijcker zelffs in plaets van voors. Schilperoort”*.

Op 10 januari 1626 (ORA Koudekerk, inv.nr. 3, folio 267) bekende Huijch Zegersz. van Campen, biersteker binnen de stad Leiden, verkocht te hebben aan Dirck Segersz. van Campen zijn broeder, een gerecht derde part in de ene helft van zekere steenplaats met twee schuren, bouwhuis, de huisingen van het werkvolk en al hetgeen op de voorsz. steenplaats met de gevolgen vandien gebouwd staat, mitsgaders van zekere partij land genaamd de Paerdecamp, te samen groot zijnde in het geheel 2 morgen 388 roeden

In het Morgenboek van 1640 tot en met 1684 staat: *“Dirck Segersz. van Campen eiggen ende bruijcker selffs, ij morgen iij hont lxxxvij roeden”*. Dirck Segersz. van Campen was tingieter en biersteker van beroep en huwde op 28 april 1601 te Leiden met Catharina/Trijntge Willemsdr. van Thoorvliet/Thorenvliet. Dirck was een zoon van Zeger Huigenz van Campen (koopman) en Maria Claesdr van der Does. Hij is overleden vóór 17 juli 1642 (zie notaris Maerten Huygenz. Tersijden, inv.nr. 572, akte 57).

Op 15 januari 1654 werd door notaris Johannes van Campen te Leiden (inv.nr. 876, akte 2) een huurcontract opgesteld voor Catharijna van Thoorvlieth, weduwe van Dirck Zegersz. van Campen als verhuurster en Dirck Jacobsz. Verbaen als huurder, wonende te Koudekerk voor de huur van vijf jaar van *“Een welgelegen steenplaets mette huijsingen, schuijren, lootsen, de weijde voor 't karrepaert ende de gereetschappen daer toe behorende, staende ende gelegen inden Hogewaert inde heerlicheijt van Coudekerck”*. *“Ende dat jaerlicx bijde quantiteijt van hondert duijsent goede hartsteen, te haelen op sodanigen tijt mitsgaders uijt sodanige oven alst de verhuijrster gelieven sal”*.

Catharijna Willemsdr. Thoorvlieth is overleden op 28 mei 1659. In de inventaris opgemaakt door notaris Johannes van Campen te Leiden (inv.nr. 880, akte 74) op 16 september 1659 van haar nalatenschap staat onder andere:

“Eerstelick den steenplaets, gelegen inden ambachte van Coudekerck met twee schuijren, bouhuijs, de huijsinge van 't werckvolck ende alle 't gene opte voorschreve steenplaets metten gevolge vandien gebout staet ende aen aert ende nagelvast is, mitsgaders seeckere partije lants genaemt De Paerdecamp, te samen groot zijnde int geheel twee morgen drie hondert achtentachtich roeden, belent (volgens de jongste opdrachtsbrieff) aen d'een zijde ten zuijden den Rhijn, ten westen ende noorden seeckere vaerslooth ende ten oosten St. Catharijnen Gasthuijs binnen Leijden, ende de voorschreve Paerdecamp, groot zeven hondert ende acht roeden, belent ten zuijden de landen vande voorschreve steenplaets, ten westen de voorschreve vaerslooth, ten noorden Pieter Heeren ende ten oosten 't voorschreve St. Catharijna Gasthuijs, metten eigendom der voorgemelde vaerslooth mitte brugge daerover gelegen, waervan de brieven met seecker contract daeraen gehecht, mitsgaders de verdere bescheijden daervan sijnde, t'samen gebonden ende geteijkent zijn. “

Welcke voorschreve steenplaets met het landt ende gevolgen vandien in hure gebruijckt wert bij Dirck Jacobsz. Verbaen, jaerlicx om de quantiteit van hondert duijsent hartsteen daer van 't laeste jaer huers verschenen sal sijn St. Petrij 1660, vermogens de notariale huercedulle in date den xv^{en} januari 1655. Ende rest de hure van 't voorschreve lopende laetste jaer dat verschijnen zal St. Petrij 1660 voorschreve. Doch heeft den overleden de selve steenplaets weder opnieuw verhuert aen den voors. Verbaen voor den tijt van vijff jaren, ende jaerlicx op de somme van vier hondert gulden."

Na het overlijden van Catharijna Willemsdr. Thoorrvlieth is de steenplaats verkocht aan Harmen Willemsz. de Veth. Harmen Willemsz. de Veth was zeilmaker van beroep en huwde op 25 augustus 1630 te Leiden met Swaentgen Arentsdr. van Colevelt.

Op 15 december 1660 werd door notaris Johannes van Campen te Leiden (inv.nr. 881, akte 104) een akte opgesteld, waarin Harmen Willemsz. de Veth als eigenaar van de steenplaats en Dirck Jacobsz. Verbaen, wonende aan de steenplaats aan de Hogewaert in Coudekerck afspraken maken over verhuur van de steenplaats. Dirck mag in het komende jaar drie ovens bakken, waarna de steenplaats voor drie jaar gezamenlijk gebruikt zal worden. Dirck Jacobsz. zal gedurende deze drie jaar de ondermeester zijn en de helft van het arbeidsloon krijgen. Zij zullen samen delen in winst en verlies. Dirck zal dan 150 gulden per jaar moeten betalen voor de huur aan Harmen Willemsz. de Veth.

Op 10 november 1668 werd door notaris Henrick Melchiorisz. Brasser te Leiden (inv.nr. 422, akte 161) een testament vastgelegd van "*d'eerbare Harmen Willemssoon de Veth, steenplaetser ende d'eerbare Swaentge Arentsdr. van Colevelt, geëchte luijden*".

Op 18 september 1676 werd door notaris Jacobus van der Stoffe te Leiden (inv.nr. 1193, akte 109) een huurcontract opgesteld voor de eigenaresse en verhuurster Swaentge Arentsdr. Colevelt, weduwe van Harmen Willemsz. de Veth en de huurders Doe Dirxz. Verbaen en Cornelis Cornelisz. Spielman voor de huur van drie jaar van "*een steenplaets met de huijsinge, weij, schuijrt ende 't geen daer aen eenigsints gehorich is beneffens alle de gereetschappen sulx het bij de verhuijrtster jegenwoordig gebruijckt wert*".

Doe Dirckz. Verbaen was een zoon van Dirck Jacobsz. Verbaen en Geertje Cornelis en huwde op 14 mei 1674 te Koudekerk met Agnietje Jans van Koesvelt.

Op 13 mei 1677 werd door notaris Jacobus van der Stoffe te Leiden (inv.nr. 1193, akte 178) een testament vastgelegd van "*d'eersame Doe Dirxz. Verbaen ende d'eerbare Agnietge Jansdr., egte man ende vrouw, woonende aen de Lagen Rijndijk onder Coudekerk op de steenplaets van de weduwe van zaliger Harmen Willemsz. de Veth*", waarin zij elkaar tot "*eenige ende algeheele erfgenaem*" benoemden.

4 februari 1681, akte van notaris Quirijn Raven te Leiden (inv.nr. 1429, akte 65):

"Op huijden den vierden februarij xvjc eenentaghtigh compareerden voor mij Quirijn Raven, notaris publijcq tot Leijden residerende ende voor den naebeschreven getuijgen, Willem Harmen de Vet, soo voor hem selve als hem sterkmakende ende de rato caverende voor de verdere erfgenamen van zaliger Swaentge Arents van Colevelt, weduwe van wijlen Harmen Willemsz. de Vet, als verhuijrers ter eenre ende Doe Dirxz. Verbaen als huijder ter andere zijde, ende verclaerden sij comparanten, beijde mij notaris wel bekend over ende weder over verhuijrt ende gehuijrt te hebben respective een steenplaets leggende in de Hogerwaert onder Koudekerk, mette huijsinge, weij, schuijrt ende 't gunt daar aan verders behoort, beneffens alle de gereetschappen van dien, soo het jegenwoordig bij den huijder gebruijckt wert, alsmede met ontrent twee mergen drie hont eenentaghtig roeden weijland aan de voors. steenplaets leggende ende dat voor den tijt van vier eerstkomende jaren, waarvan 't eerste jaar ingaan sal St. Petri ad Cathedram inden toecomstige jare xvjc tweeentaghtigh ende eijndigen ten selven dage inde jare xvjc sessentaghtigh om de somme van tweehondert 't sestig gulden te xl groten 't stuk int jaar te betalen deselve huijpenningen 't eijnde van ijder jaar precis, sullende de verhuijrers de verpondinge ende mergengelt 't samen koste betalen ..."

Op 9 april 1686 werd door notaris Jacob van Stoffe te Leiden (inv.nr. 1197, akte 45) een akte opgesteld met de huwelijksvoorwaarden van *“d’eersame Arij Sijmonsz. van Heijningen, jongman wonende onder Alphen als toecomende bruidegom ter eenre ende d’eerbare Agnietge Jansdr., weduwe van zaliger Doe Dirxz. Verbaan, wonende inde Hogewaart onder Koudekerk als toecomende bruid ter andere zijde”*, waarin zij bepaalden dat zij niet in gemeenschap van goederen zouden trouwen.

In het Morgenboek van 1688 staat Doe Dirxz. Verbaan voor 2 morgen en 388 roeden vermeld. In 1692 is de eigenaar Arij Sijmons van Heijningen van 2 morgen 388 roeden en in 1696 staat de weduwe van Arij Sijmonsz. van Heijningen (Agnietge Jansdr. van Koesvelt) als eigenaresse van 2 morgen 388 roeden.

Op 14 april 1697 huwde Jacob Doensz. Groenevelt als jongeman te Koudekerk met Agnietie Jans van Coesvelt, laatst weduwe van Arij Sijmonse van Heijningen.

In het Morgenboek van 1704, 1708, 1712 en 1716 staat Jacob Doene Groeneveldt vermeld als eigenaar van het perceel van 2 morgen 384 roeden. In 1720 staat Jacob Doene Groenevelt als eigenaar van een perceel van 2 morgen 388 roeden.

In 1724, 1728 en 1732 staat Sijmon van Heijningen als eigenaar vermeld van 2 morgen 388 roeden. Sijmon van Heijningen was gedoopt op 12 januari 1687 te Koudekerk en een zoon van Arij Sijmonsz. van Heijningen en Agnietge Jans van Coesvelt. Sijmon Arijsz. van Heijningen huwde op 15 augustus 1723 te Outshoorn met Maartje Maurits van Leeuwen.

Op 14 oktober 1730 werd door notaris Jan Buyk te Leiden (inv.nr. 1846, akte 85) een akte met machtiging opgesteld voor *“Maartje van Leeuwen, weduwe Simon van Heijningen en Jacob Doene Groenevelt, steenplaatsers tot Koudekerk”*.

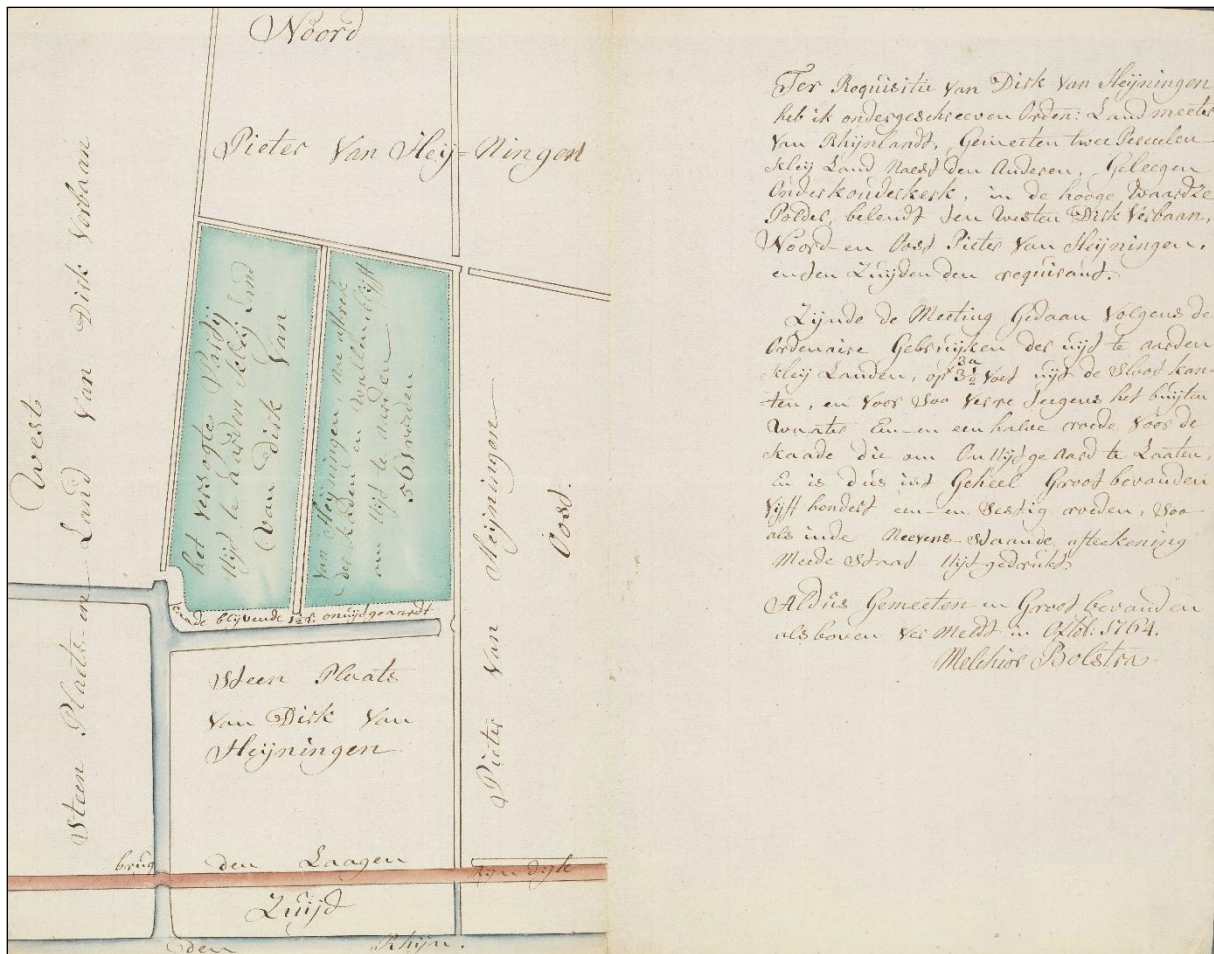
Op 13 juni 1731 werd door notaris Philip des Tombe te Leiden (inv.nr. 1862, akte 27) een akte opgesteld ten behoeve van *“Maria van Leeuwen, wedue van Simon van Heijningen, als moeder en voogdesse over haar nog minderjarige zoontje met name Petrus Sijmonsz. van Heijningen, oudt seven jaren, verwekt en nagelaten bij de voors. Simon van Heijningen, wonende de comparante tot Koudekerk”*.

In de Morgenboeken van 1740 en 1744 staat Simon van Heijningen als eigenaar van 2 morgen 384 roeden. In de Morgenboeken van 1752 tot en met 1760 staat Petrus (Pieter) van Heijningen als eigenaar van 2 morgen en 384 roeden.

Petrus van Heijningen huwde op 4 april 1751 te 's-Gravenhage met Francina Maria Rotburg. Op 4 september 1751 lieten Petrus van Heijningen, steenbakker, en zijn echtgenote Francina Maria Rotburgh, beiden wonende te Koudekerk, hun testament opstellen door notaris Albertus Kleijnenbergh te Leiden, waarin zij verklaarden dat de langstlevende erfgenaam zal zijn van al hun goederen en deze zal zorgdragen voor hun eventuele kinderen en wel tot hun 25ste levensjaar, enz.

3 mei 1764 (ORA Koudekerk, inv.nr. 15 folio 51 verso):

Francina Maria Rotburgh, huisvrouw van Petrus van Heijningen en mr. Gualtherus Holtius, baljuw van Koudekerk, Cornelis Krook en Jacob van Leeuwen, schout en secretaris van Boskoop, neef van moederszijde van Petrus van Heijningen, als administrateurs van de gemene boedel van voornoemde Petrus van Heijningen en zijn vrouw, aangesteld bij beschikking van de hoge vierschaar van Koudekerk d.d. 29-09-1763, dragen over aan Dirk van Heijningen de op 4 november 1763 verkochte steenplaats in de Hoogewaard, bestaande uit een steenoven met tasveld, een turfschuur en een stal voor 10 koeien en een paard, een haaghuis en loodsen en nog 5 woonhuizen, waarvan twee staande tegen de steenoven en twee daarvan afgezonderd ten oosten van de oven en één ten westen van de volgende partij en nog een stuk weiland, zijnde de karreweide, alles samen te verongeldende voor 2 morgen 483 roeden, belend ten oosten het volgende huis en erf, ten zuiden het tasveld aan de Rijn, ten westen Dirk Verbaan en ten noorden de verkopers, met uitzondering van het huisje ten westen van het navolgend huis en erf, belend ten oosten en zuiden hetzelfde huis en erf, ten westen het tasveld en ten noorden de Heereweg; nog een huis, erf en tuin met een wagenhuis en stal voor drie paarden en 10 koeien in de Hoogewaard, belend ten oosten de heer Van der Stelt, heer van Heukelom, ten westen de vorige partij, ten zuiden de Rijn en ten noorden de Lage Rijndijk of Heereweg. Koopsom 4.700 gulden.

Een kaart van de steenplaats van Dirk van Heijningen met links de steenplaats van Dirk Verbaan (Archief Rijnland, kaart van Melchior Bolstra, 1764)

Die Sclout tot Koudekerk met meer anderen Eigenaars, die Twee Weeren, die den Sclout voer met Gerrit Louwen Bruiken en zijn mitten Vijfden dijk			
hier tijt heeft Dirk van Heijningen tot zijn Steenplaats 1: 100 R: Nog - - - - - 1: 284 R: 2: 384 R:			
Dirk Verbaan tijt tot zijn Steenplaats 1: 100 R: Nog - - - - - 3: 212 R: 4: 312 R:			

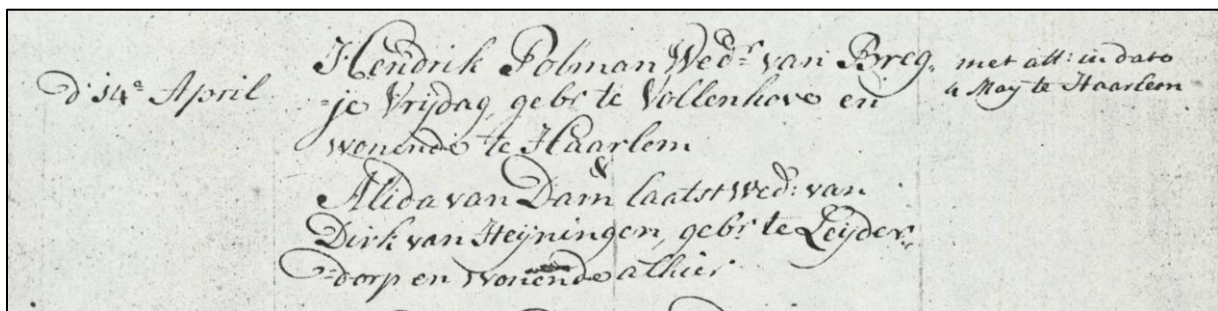
Morgenboek Koudekerk 1768. Dirk van Heijningen tot zijn steenplaats 1 morgen 100 roeden en verder nog 1 morgen 284 roeden (totaal 2 morgen 384 roeden)

Op 15 november 1716 huwde Doe Arisz. van Heijningen te Koudekerk met Maartje Jacobs Stam Verhoeff, weduwe van Hendrick Breecklandt. Hun zoon Dirck Doenen van Heijningen was gedoopt op 9 juli 1724 te Koudekerk en doopgetuige was Fijtje Doedes Groeneveld. Dirck huwde op 30 april 1752 te Koudekerk met Geertje Simons Kleijnenbreugel van Oudewetering en huwde opnieuw op 28 april 1771 te Koudekerk met Alida van Dam.

In het Morgenboek van 1784 tot en met 1804 staat de weduwe van Dirk van Heijningen "tot de steenplaats" als eigenaresse van 2 morgen en 384 roeden. In 1808 staat de weduwe van de heer (Hendrik) Polman als eigenaresse vermeld van de steenplaats, groot 2 morgen en 384 roeden. De steenplaats staat op een perceel van 1 morgen en 100 roeden en daarbij nog een perceel van 1 morgen en 284 roeden (totaal 2 morgen en 384 roeden).

Hendrik Polman woonde in Haarlem en was gehuwd met Alida van Dam. Alida van Dam was daarvoor gehuwd met Dirk van Heijningen. Zij was zijn erfgenaam blijkens een testament van 20 april 1771 opgesteld door notaris Pieter Hubertus Pla te Leiden. Hendrik Polman is overleden op 10 oktober 1808. Zij hadden geen kinderen en de enige erfgenaam van Hendrik en Alida was haar zus Johanna van Dam (zie akte van 2 oktober 1818).

Johanna van Dam staat in het Morgenboek van 1816 vermeld als de eigenaresse van de steenplaats van 2 morgen en 384 roeden. In het tweede deel van hetzelfde Morgenboek staat Nicolaas Ter Burch vermeld als de nieuwe eigenaar van de steenplaats.

**Huwelijksakte van Hendrik Polman en Alida van Dam, weduwe van Dirk van Heijningen
(DTB Koudekerk, 14 april 1777)**

Op 2 oktober 1818 (notaris te Oudshoorn, inv.nr. 70) verkocht Martinus Johannes Hengeveld als gemachtigde van Johanna van Dam, weduwe van Cornelis Martinus Dekker, rentenierster te Leiderdorp, aan Johannes Ter Hoeven, gewoonde hebbend te Rotterdam en Nicolaas Terburch, gewoonde hebbend te Delft, beiden steenbakkers nu wonende te Koudekerk, een steenplaats bestaande in de herenhuizing, steenoven, tasveld, turfschuren, loodsen, knechtswoningen, graskamp, alles staande en gelegen in de Hoogewaard te Koudekerk getekend op de kaart met de nrs. 75, 76, 77, 78 en 79 (samen te verongeldende voor 2 morgen 483 roeden); 3 woonhuisjes op de kaart nr. 82; de helft in 5 woonhuisjes op de kaart nr. 80. Deze goederen had Johanna van Dam verkregen als enige nagelaten erfgename van haar zuster Alida van Dam, weduwe van Hendrik Polman. Prijs f. 14.000 (kosten kopers), waarvan f. 6.000 contant, het restant af te lossen in jaarlijkse termijnen van f. 1.000, rente 5%. Onderpand: het gekochte. Getuigen: Jan van Abshoven en Daniel Kelder.

Op 24 december 1818 (ORA Koudekerk, inv.nr. 70) lieten Johannes Ter Hoeven en Nicolaas Ter Burch (beiden steenbakkers) bij notaris Leendert Kalkhoven te Oudshoorn de statuten vastleggen van hun compagnieschap in de steenbakkerij. Zij waren ieder voor de helft eigenaar van hun aangekochte steenplaats met toebehoren te Koudekerk. De naam van de firma werd "Ter Hoeven en Ter Burch". De getuigen waren Martinus Johannes Hengeveld (deurwaarder en bode) en Daniel Kelder.

Op 7 december 1819 (ORA Koudekerk, inv.nr. 71) verkocht Johannes Ter Hoeven, steenbakker te Koudekerk, aan Nicolaas Terburgh, steenbakker te Koudekerk, de helft in een steenplaats bestaande in een herenhuizing, steenoven, tasveld, turfchuren, loodsen, knechtshuizingen, graskamp, in de Hoogewaard te Koudekerk, nrs. 75, 76, 77, 78 en 79; nog de helft in 3 woonhuisjes, nr. 82, en in 5 woonhuisjes nr. 80. Prijs f. 7.000, waarvan f. 3.000 contant betaald, en f. 4.000 door de overname van de helft in de hypotheek van f. 8.000 op de verkochte percelen ten laste van beide comparanten ten behoeve van Johanna van Dam, weduwe van Martinus Dekker. De koper neemt dus de hele hypotheek voor zijn rekening. Getuigen: Martinus Johannes Hengeveld en Daniel Kelder.

Op 12 februari 1822 (notaris te Koudekerk, inv.nr. 48 folio 7) verkocht Nicolaas Terburgh, steenbakker, wonende te Koudekerk aan Gerrit van der Paauw, architect der stad Haarlem en aldaar woonachtig, de volgende onroerende goederen:

1. de helft in een steenplaats, bestaande in de herenhuizing met de bepotingen en beplantingen, steenoven, tasveld, turfchuren, loodsen, knechtshuizingen en graskamp daarbij behorende, alles staande en gelegen in de Hoogewaard te Koudekerk voormeld, zijnde de gebouwen getekend met de nummer 75, 76, 77, 78 en 79 en de grond met de graskamp vanouds verongeldende voor 2 bunders 38 roeden 86 ellen 43 palmen en ruim 69 duimen, thans op de kaart getekend met de nummers 175, 176, 177 en 178 en verongeldende in de grondlasten voor 2 bunders 35 roeden 60 ellen en circa 32 duimen;
2. de helft in drie woonhuisjes, staande en gelegen als voren, getekend met nummer 82;
3. de helft in de helft in vijf woonhuisjes, staande en gelegen als voren, getekend met nummer 80.

Deze verkoop is gedaan voor de som van 7.000 gulden.

Op 3 november 1825 werd bij notaris Paul François Hubrecht te Koudekerk (inv.nr. 50 folio 4) de volgende akte opgesteld:

Mr. Paul François Hubrecht, openbaar notaris en Guillaume Pierre van Outeren, advocaat, beide wonende te Leiden en Jan de Koning, steenbakker, te Leiderdorp woonachtig, in kwaliteit van gecommiteerde van crediteuren der gecedeerde en geabandonneerde boedel van Nicolaas Terburgh en Maria Willemina Terhoeven, doen met en benevens Gerrit van der Paauw Az., architect der stad Haarlem en wonende aldaar, inventariseren alle goederen, zowel roerende als onroerende in- en uitschulden, gelden papieren en effecten behorende tot de steenbakkerij binnen de gemeente van Koudekerk door de voornoemde Nicolaas Terburgh uitgeoefend, welke steenbakkerij en verdere onroerende goederen tot hemzelf behorende, voor de ene helft, ten zijnen name en voor de wederhelft ten name van genoemde Gerrit van der Paauw Az. bekend staan. Vervolg inventarisatie d.d. 04-11-1825.

Hiervoor werd ook de volgende oproep gepubliceerd:

* * De STEENBAKKERIJ bij Koudekerk, laast gecanteerd hebbende op de firma van N. TER BURGH EN COMP., nu geheel door den Ondergeteekenden overgenomen en tot het invorderen van de Boekschulden geregtigd zijnde, wordt zulks ter kennis van de belanghebbenden gebracht; recommandeerende tevens deze *Fabrick* bij voorduring aan deszelfs begunstigers.
Koudekerk den 5 December 1825. G. VAN DER PAAUW, Az.

Leydse Courant, 12 december 1825, pagina 4

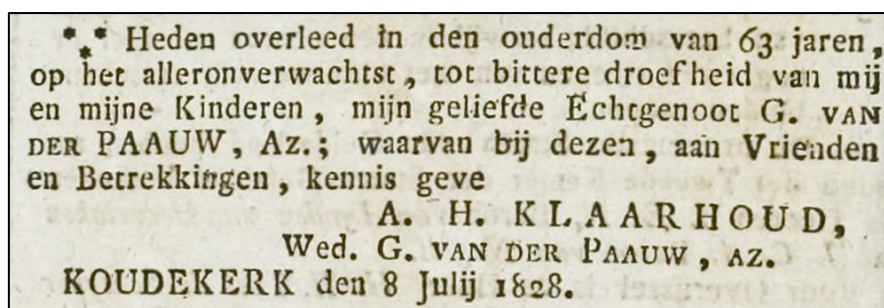
Op 29 november 1825 werd door notaris Paul François Hubrecht te Leiden (inv.nr. 50 folio 4 verso) en Guillaume Pière van Outeren de nagelaten helft van de steenplaats van Nicolaas Terburgh en Maria Willemina ter Hoeven verkocht aan Gerard van der Paauw, die ook de andere helft van deze steenplaats sinds 12 februari 1822 in bezit had:

Mr. Paul François Hubrecht, openbaar notaris en Guillaume Pière van Outeren, advocaat, beide wonende te Leiden en Jan de Koning, steenbakker, te Leiderdorp woonachtig, in kwaliteit van gecommiteerden van crediteuren van de gecedeerde en geabandonneerde boedels van Nicolaas

Terburgh en Maria Willemina ter Hoeven, verkopen in gemelde kwaliteit aan Gerrit van der Paauw Az., architect der stad Haarlem en aldaar woonachtig:

1. de helft in een steenplaats, bestaande in de herenhuizing met de bepotingen en beplantingen, steenoven, tasveld, turfchuren, loodsen, knechtshuizingen en graskamp daarbij behorende, staande en gelegen in de Hoogewaard te Koudekerk, zijnde de gebouwen getekend met de nummers 75, 76, 77, 78 en 79 en de grond met de graskamp op de nieuwe kaart getekend met de nummers 175, 176, 177 en 178 en verongeldende in de grondlasten voor 2 bunders 35 roeden 60 ellen en circa 32 duimen;
2. de helft in drie woonhuisjes getekend met nummer 82 staande en gelegen als voren;
3. de helft in de helft in vijf woonhuisjes getekend met nummer 80, staande en gelegen als voren;
4. de helft in een perceel teelland benevens een uiterdijk, gelegen in de Hoogewaardse polder voormeld, volgens de nieuwe meting groot 99 roeden en ruim 49 ellen, op de kaart bekend onder nummers 197 en 253. Voor de som van 7.825 gulden.

Gerrit Ariesz. van der Paauw was gedoopt op 13 oktober 1765 te Schiedam en was gehuwd met Anna Hillegonda Klaarhoud.

Leydse Courant, 14 juli 1828, pagina 4

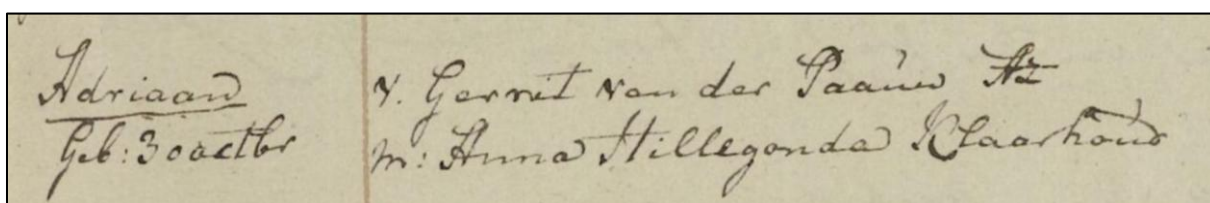
Op 8 december 1829 (notaris te Koudekerk, inv.nr. 51, folio 14 verso) verkocht Anna Hillegonda Klaarhoudt, weduwe van Gerrit van der Paauw Arijzoon, buiten beroep, wonende te Haarlem, aan Adriaan van der Paauw (haar zoon), steenbakker wonende te Koudekerk, diverse onroerende goederen, gelegen binnen de gemeente van Koudekerk voor de som van 25.100 gulden.

897	Paauw	Adriaan van	Steenbakker	Koudekerk 84	meulens	0 43 50		1
898	"	"	"	"	medand	0 42 50	4 30 70	1
899	"	"	"	"	Water af	0 11 50		1
900	"	"	"	"	Schuurtp	0 00 15		1
901	"	"	"	"	Opf. steen	0 04 30		1
902	"	"	"	"	Schuur	0 03 40		1
903	"	"	"	"	Opbouw	0 07 00		1
904	"	"	"	"	Heuvel	0 00 40	11 7 07	1
905	"	"	"	"	tuin	0 02 15	0 02 15	2

Register kadastrale kaart 1832 Koudekerk met Adriaan van der Paauw, steenbakker te Koudekerk en onder perceelnummer 901 de steenplaats en onder 903 de steenoven.

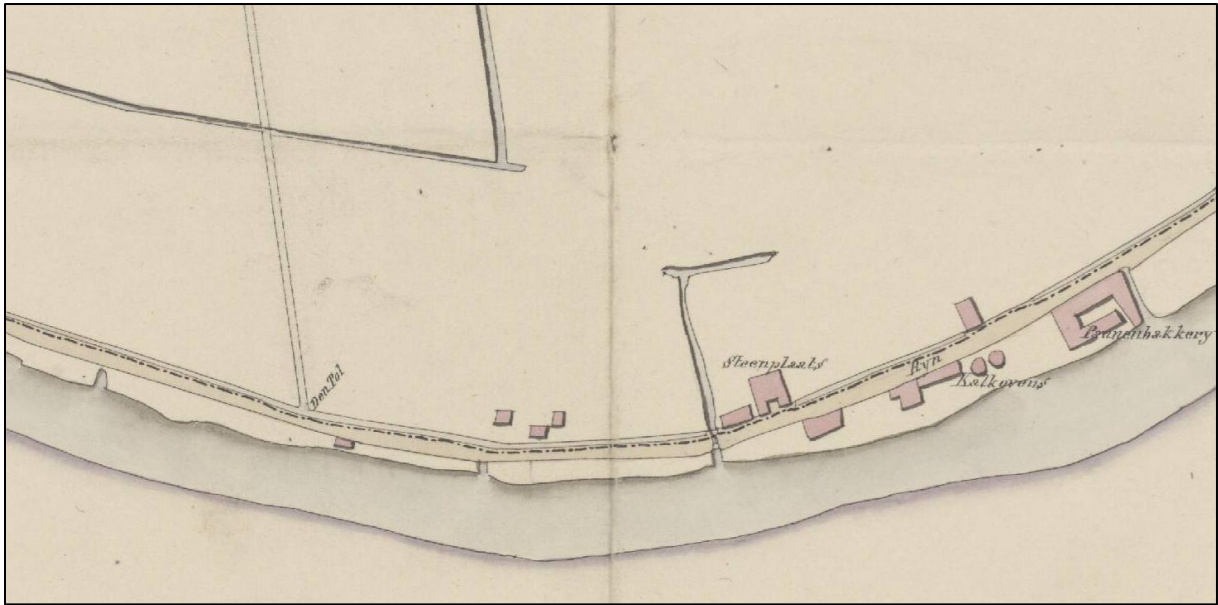

Kadastrale kaart uit 1832 (gemeente Koudekerk Sectie B blad 4) met de steenoven op perceel 903 en het buitenhuis Rijnvermaak van Adriaan van der Paauw. Ook van het perceel van de voormalige steenbakkerij ernaast (ten westen) zijn de contouren nog zichtbaar. Ook dit perceel is op dat moment in eigendom van Adriaan van der Paauw.

Geboorte-akte van Adriaan van der Paauw, zoon van Gerrit Ariesz. van der Paauw en Anna Hillegonda Klaarhoud (DTB Haarlem, 30 oktober 1808)

Adriaan van der Paauw (zoon van Gerrit Adriaansz. Paauw, steenbakker) had de steenplaats in bezit tot zijn overlijden op 6 juli 1891 te Koudekerk. Hij was gehuwd met Cornelia Rookmaaker. Daarna werd A. Dorrepaal waarschijnlijk eigenaar tot 1920. Hij verkocht toen de steenplaats aan J.E.M. van Beers. De steenplaats genaamd "Rijnvermaak van Beers N.V." ging in 1938 failliet. Het terrein werd daarna overgenomen door Bos Beton.

Kaart van 1858 met de enige overgebleven steenplaats in Koudekerk (eigenaar Adriaan van der Paauw)

Gezicht op de steenbakkerij van de firma J.E.M. van Beers in de Hoogwaard te Koudekerk, J.W.A. van der Zon, 1925. Op het dak is de naam J.E.M. van Beers nog zichtbaar. Op de oever staan grote stapels bakstenen voor het vervoer naar de klanten.

Handvorm Rijnsteen

voorhanden op de Steenbakkerij *Rijnvermaak*, van goede kwaliteit, voordeelige maat en civiele prijzen.

Adres: A. VAN DER PAAUW, te Koudekerk bij Leiden.

Nieuwe Haarlemsche Courant, 19 juli 1885, pagina 4

Openbare Verkoop

op Woensdag den 26sten Augustus 1891 opbod, en op Woensdag den 9den September 1891 bij afslag, beide dagen des voormiddags van 11 uren, in het Logement van Mej. de W. C. VAN EGMOND, te Koudekerk, van vanouds gerenommeerde, goed bekende **STEENFABRIEK** met Steenovens, bouw met Stoommachines, Turfschuren, Loodsen, Bergplaatsen en andere Gebouwen, veld, Erve, Gronden en Landerijen, benevens daarbij behoorend **HEERENHUIS**, genaamd „*Rijnvermaak*”, voorzien van vele loge Kamers, Keuken, Kelder, Zolders en andere gemakken, Koepel, Tuin, Koetshuis, Stallage, Knechtswoning, **18 Arbeiderswoningen**, alles staande en gelegen in den Hoogen Waard aan den Rijn, en den lagen Rijn dijk te Koudekerk, te zamen groot ruim 4 Hectare. Te veilen in 10 perceelen, breedte en oppervlakte op bijjetten omschreven.

Te aanvaarden: de fabriek des verkiezers op 1 October 1891 en de overige perceelen bij betaling der kooppenningen op 2 November 1891.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen in de kantore van den Notaris HENGVELD, Hazerswoude, Rijn dijk, alwaar acht dagen voren de veilconditiën zullen ter lezing liggen.

BERICHT VAN INZET.

Bij de op den 26sten Augustus 1891, ten overstaan van Notaris K. N. HENGVELD, te Hazerswoude plaats gehad hebbende veiling van eene Machinale RIJNSTEENFABRIEK met HEERENHUIS, ARBEIDERSWONINGEN en LANDERIJEN, zijn de perceelen in bod gebracht als volgt:

1ste Perc. De Steenfabriek met Steenovens, Machinegebouw, Turfschuren, Loodsen, Tasveld, Heerenhuis met Koetshuis, Sfalling en Knechtswoning, Tuin en Erve, te zamen groot 1 hectare, 57 aren, 29 centiaren, slechts op	f 5200.—
Verhoogd met	„ 1800.—
2de Perc. 2 Arbeiderswoningen op	„ 410.—
3de Perc. Een perceel Weiland, groot 86 aren op	„ 1400.—
Verhoogd met	„ 600.—
4de Perc. Een perceel Weiland, groot 95 aren, op	„ 1725.—
Verhoogd met	„ 400.—
5de Perc. Een Tuin, groot 12 aren, op	„ 460.—
6de Perc. 5 Arbeiderswoningen op	„ 860.—
7de Perc. Een Tuin, groot 21 aren, op	„ 520.—
8ste Perc. 3 Arbeiderswoningen op	„ 600.—
Verhoogd met	„ 50.—
9de Perc. 2 Arbeiderswoningen op	„ 780.—
10de Perc. 4 Arbeiderswoningen op	„ 800.—
Verhoogd met	„ 50.—
Te zamen f	15655.—

De afslag blijft bepaald op Woensdag den 9den September 1891, des morgens te 11 uren, ten huize van de Wed. v. EGMOND, te Koudekerk, terwijl van af den 31sten Augustus tot en met 4 September 1891, ten kantore van Notaris HENGVELD voornoemd, gelegenheid bestaat tot het nemen van verhoogingen, tegen genot van $\frac{1}{5}$ der verhoogde som.

5699 44

Verkoop van de steenfabriek en het huis Rijnvermaak
Leidsch Dagblad, 7 augustus 1891, pagina 4 en 29 augustus 1891, pagina 4

Steenbakkerij Rijnvermaak te Koudekerk.

Worden gevraagd, om dadelijk in dienst te treden, een **KARREMAN**, eene **AANHAALSTER**, één of twee **OPSTEKERS** en twee **AFDRAGERS**, en voor het volgende werkjaar een bekwame **STEENVORMER**. Adres aan bovengenoemde fabriek, in *persoon* of met *franco* brieven.

Oprechte Haarlemsche Courant, 12 april 1871

Openb. Verkoop

De Notaris F. C. ENGELBERTS te Hazerswoude, zal op **Woensdagen 27 April en 4 Mei 1938**, beide dagen des voormiddags om 11 uur, in het Hotel van den Heer T. de Bruin te Koudekerk a. d. Rijn, bij inzet en afslag publiek verkoopen: 9674

DRIE WOONHUIZEN met schuurtjes en erf, staande en gelegen in den Hoogewaard ten westen van de Steenfabriek onder de gemeente Koudekerk a. d. Rijn, groot 4 aren 30 centiaaren.

De perceelen, eigendom van de N.V. Maatschappij tot Exploitatie van Steen- en andere fabrieken v.h. J. E. M. van Beers te Koudekerk a. d. Rijn, zijn verhuurd voor f. 6.— per week en bij de week en te aanvaarden bij de betaling der kooppenningen op 1 Juli 1938.

Lasten voor koopers rekening van 1 Juni 1938 af.

Nadere inlichtingen te bekomen ten kantore van Notaris ENGELBERTS voornoemd.

ZEGT HET VOORT!

FAILLISSEMENT N.V. Maatschappij tot Exploitatie van Steen- en andere fabrieken v.h. J. E. M. VAN BEERS, gevestigd te Koudekerk.

Verificatievergadering op 14 Mei 1938 om 10 uur, in het Paleis van Justitie te 's-Gravenhage, Korte Voorhout no. 11.

Indiening der vorderingen vóór 1 Mei 1938 bij ondergeteekende. 77

De Curator:

Mr. C. J. GOUDSMIT

Breestraat 19, Leiden.

Leidsch Dagblad, 23 april 1938, pagina 18

GEVEILDE PERCEELEN

Ten overstaan van de notarissen mr. H. M. A. Coebergh te Leiden en H. A. v. d. Steenstraten te 's-Gravenhage:

De steenfabriek Firma Beers „Rijnvermaak” met opslagterreinen, garage, bergplaatsen en schuren, alsmede hulzen en erven te Koudekerk aan den Lagen Rijn dijk (kavels I tot en met X) na afmijning te zamen in bod: f. 26.196, kooper de heer F. P. Bos q.q. te Alphen aan den Rijn, voor f. 30.796.

De perceelen wei- en teelland te Koudekerk, groot 9.60.90 H.A., in bod f. 21.500, kooper de heer P. Blom te Benthuisen voor f. 23.500.

Vermelding van de steenfabriek “Rijnvermaak” (zie ook kaart van 1832)
van de firma Beers (Leidsch Dagblad, 21 december 1940, pagina 13)

De steenplaats van Ewout Schilperoort

In de Morgenboeken van Koudekerk van 1612 tot en met 1620 staat: "Die schout tot Coudekerk met meer ander eijgenaers. Die twee weren die den schout voors. met Gerrit Louweris bruijcken en zijn mitten uijterdijck xxx morgen ijcs lxxij roeden.

Hier of heeft Anthonis Jorisz. Focker van de erfgenamen van Willem Cornelisz. Ket zes morgen eijgen ende van 't Vrouwengasthuijs zeven hont eijgen ende bruijcker selffs."

Caertboek van Rynland (Koudekerk), Balthasar Floriszoon van Berckenrode, 1615 (OAR A-4209).
In de rode cirkel het nog onbebouwde perceel van deze steenplaats van Anthonis Jorisz. Focker.

Kohier Hoofdgeld 1622/1623: Adriaen Ewoutsz., weduwnaar, ondermeester op Focker's plaats, onvermogen, met zijn kinderen Aelbert, Aeltgen, Magdalena, Jan, Adriaen, Tryntgen, Machtelt, Aechgen, Maritgen en Gerritgen

Op 11 april 1626 (ORA Koudekerk, folio 276) bekende Mr. Jan Werkijn als curator over de boedel en goederen van Anthonis Jorisz. Focker, verkocht te hebben aan Ewout Schilperoort secretaris van het heemraadschap van Rijnland woonachtig binnen de stad Leiden een welgefondeerde steenplaats met zijn tasvelden, twee woonhuizen, een turfschuur en de aankleven vandien daarvan de grond in het geheel groot is 2 morgen, in de Hoogenwaard in Koudekerk.

Op 20 juli 1630 (ORA Koudekerk, folio 37) bekende Ewout Schilperoort secretaris van het heemraadschap van Rijnland wonende binnen de stad Leiden, verkocht te hebben aan Cornelis Claesz. van Raephorst omtrent 4,5 morgen land daar een steenoven op staat leggende in de Hoogenwaard tot Koudekerk, belend ten westen Gerrit Lourisz. en Pieter Fransz. van Swanenburch, ten noorden Claes Cornelisz. Keth, ten oosten Cornelis Cornelisz. Reus als getrouwd hebbende de weduwe van Floris Cornelisz. Kojman en Dirck Zegersz. van Campen en ten zuiden de Rijn.

In het Morgenboek van 1652 staat: "Pieter Claesz. van Raephorst mit sijn suster, iij morgen iij hont 12 roeden" De verklaring voor de overgang van Cornelis Claesz. van Raephorst naar Pieter Claesz. van Raephorst zien we terug in de volgende akte:

fasting.
 Op huijden den iij novembris anno 1630 compareerde voor mij notaris publicq ende voor den ondergeschreven getuijgen, Pieter Claesz. van Raephorst, woonende inde heerlicheijt van Coudekerck, als mede erffgenaem van zaliger Cornelis Claesz. van Raephorst, zijn overleden broeder, verclarende ende bekenne hij comparant in qualite als vooren zo in zijn prijve naem als mede vervangende hem in cas starckmaeckende ende te rato caverende voor Marijtgen Bouwensdr., weduwe van zaliger Claes Pietersz. van Raephorst, zijn moeder ende noch voor Huijbertje Claesdr. van Raephorst, zijn suster, van gelijcken mede erffgenamen van zaliger Cornelis Claesz. van Raephorst

GAL, notaris Jacob Jansz. de Haes, inv.nr. 464, 3 november 1630

"Op huijden den iij novembris anno 1630 compareerde voor mij notaris publicq ende voor den ondergeschreven getuijgen, Pieter Claesz. van Raephorst, woonende inde heerlicheijt van Coudekerck, als mede erffgenaem van zaliger Cornelis Claesz. van Raephorst, zijn overleden broeder, verclarende ende bekenne hij comparant in qualite als vooren zo in zijn prijve naem als mede vervangende hem in cas starckmaeckende ende te rato caverende voor Marijtgen Bouwensdr., weduwe van zaliger Claes Pietersz. van Raephorst, zijn moeder ende noch voor Huijbertje Claesdr. van Raephorst, zijn suster, van gelijcken mede erffgenamen van zaliger Cornelis Claesz. van Raephorst"

In het Morgenboek van 1668 staan als eigenaren vermeld Van Raephorst met zijn zuster voor het perceel van 4 morgen en 312 roeden.

In het Morgenboek van 1680 en 1684 staat Jan Dircxz. Batelaen als eigenaar van 4 morgen en 312 roeden.

Op 19 november 1671 (GAL, notaris Dirck Verhagen inv.nr. 1039, akte 188) verkocht Abraham Verhagen, notaris als gestelde curateur over de boedel van Jan Dircxz. Batelaen aan Jacobus Doncan "soodanige steenplaets met de landerijen daer aen gelegen, gelegen inde Hogewaert inde ambachte van Koudekerck".

Willig decreet van 4 december 1671 (Hof van Holland, 3.03.01.01, inv.nr. 3415/1671/113):

Abraham Verhagen, notaris te Leiden, curateur van: wijlen Jan Dircksz. Batelaen verkoopt aan Jacobus Doman onroerend- en roerend goed te Koudekerk aan de Rijn, in de Hoogewaard, aan de Steenplaats:

1. Een stuk weiland, 2 mergen, 16 roeden, getekend op de kaart met de letter 'A'.
2. Een stuk weiland 1 mergen, 3 hond, 97 roeden, getekend op de kaart met de letter 'B'.
3. Een welgelegen steenplaats met drie aparte woonhuizen met daarbij behorend land van 1 mergen, 2 hond, 18 roeden, getekend op de kaart met de letter 'C'.

10 mei 1700 (ORA Koudekerk, inv.nr. 10, folio 104):

Jacobus Doman is 1.500 gulden schuldig aan Johannis Maerschallck, met een jaarlijkse rente van 4%. Gesteld onderpand: een stuk weiland gelegen aan de steenplaats in de Hoogewaard, groot 2 morgen 16 roeden, op de kaart aangegeven met de letter A, belend ten oosten Jacob Doen Groenevelt c.s., ten westen het volgende stuk, ten noorden de kinderen van Cornelis Janse Keth en mr. Johan Blaeuw en ten zuiden het stuk, letter C; nog een stuk land, groot 1 morgen 397 roeden, gelegen naast voorgaande stuk land, aangegeven met de letter B, belend ten zuiden door het stuk land C, ten westen Hendrick van Willigen, ten noorden voornoemde heer Blaeuw en ten oosten voorgaande partij; nog een steenplaats met drie aparte woningen, alsmede het daarbij behorende land in de Hoogewaard, groot 1 morgen 218 roeden, aangegeven met de letter C, belend ten zuiden de Rijn, ten westen voornoemde Van Willigen, ten noorden voornoemde partijen A en B en ten oosten Jacob Doen Groenevelt. Geroijeerd 17-05-1707.

Op 3 januari 1702 (ORA Koudekerk, inv.nr. 10, folio 130 verso) verkocht Jacobus Doman aan Doe Jansz Groeneveldt te Koudekerk de helft in een steenplaats, welke in z'n geheel bestaat uit 3 woonhuizen, een schuur, loodsen, enz. met de daarbij behorende landerijen in de Hoogewaard, tot een gezamenlijke grootte van ca. 5 morgen 30 roeden, belend ten oosten Jacob Doenen en de kinderen van Willem Louris Breecklandt, ten zuiden de Rijn, ten westen Hendrick van Willigen en ten noorden pannenvakker Cornelis Pieterse Maas en waarvan de andere helft de verkoper toebehoort. Laatste opdrachtbrief d.d. 04-12-1671. Koopsom 1.400 gulden, waarvan 650 gulden contant en 750 gulden met een onderhandse obligatie. Schuld is voldaan op 17-05-1707.

In het Morgenboek van 1704 staan Jacobus Doncan en Doe Jansz. Groenevelt vermeld als eigenaars van 4 morgen en 312 roeden.

Op 17 maart 1705 (ORA Koudekerk, inv.nr. 10, folio 34A) verkocht Jacobus Donkan, wonende te Alphen, aan Jacob Doenen Groenevelt te Koudekerk, de helft van een steenplaats in de Hoogewaard, bestaande in z'n geheel uit 3 woonhuizen, schuren/loodsen en met bijbehorende landerijen, groot 5 morgen en 30 roeden, belend ten oosten de koper en de kinderen van Willem Louriz Breecklant, ten zuiden de Rijn, ten westen Hendrik van Willigen en ten noorden Hendrik Breeckland of Floris Pieterz Maas. De andere helft is eigendom van Doe Jansz Groenevelt. Laatste opdrachtbrief d.d. 04-12-1701. Koopsom 1.400 gulden, waarvan 650 gulden contant en 750 gulden met een schuldbrief. Schuldbrief geroijeerd 17-05-1707.

In 1708 is alleen Doe Jansz. Groenevelt nog eigenaar van het perceel van 4 morgen 312 roeden.

In het Morgenboek van 1712 en 1716 staan Doe Jansz. Groenevelt en Jacob Doene vermeld als eigenaars van 3 morgen 312 roeden.

Op 23 maart 1722 (ORA Koudekerk, inv.nr. 13, folio 11) verkochten Jacob Doene Groenevelt en Arij Doene Groenevelt, voor zichzelf en als voogden over de minderjarige kinderen van Dirk van Leeuwen, welke gehuwd was met Marija Doene Groenevelt en over die van Claas in 't Hout, welke gehuwd was met Maartje Doene Groenevelt, Otto Janz Plomp gehuwd met Fijtje Doene Groenevelt en allen mede namens Jan Cornelisz de Ridder, gehuwd met Antje Doene Groenevelt, (tezamen kinderen en erfgenamen van hun overleden vader en moeder Doe Jansz Groenevelt en Antje Ariensdr van Hoorn, gehuwd op 6 november 1672 te Koudekerk), aan Cornelis Doene Groenevelt 4/5 deel in een vierde part en nog 6/7 in het zelfde vierde part van een steenplaats, waarvan de koper toebehoort een vijfde en

zevende part, bestaande uit een huis, schuren, loodsen en landerijen in de Hoogewaard, belend in het geheel ten oosten Jacob Doene Groenevelt, ten westen burgemeester Van Willigen, ten zuiden de Rijn en ten noorden Willem Louwe van der Paau(w). Koopsom 704 gulden 5 stuivers 8 penningen.

Op 19 januari 1729 (ORA Koudekerk, inv.nr. 13, folio 88) verkochten Jacob Doene Groeneveld en Arij Doene Groeneveld voor henzelf, Otto Jansz Plomp, gehuwd met Fijtje Doene Groeneveld, Jan Cornelisz de Ridder, gehuwd met Antje Doene Groeneveld, Geertje, Grietje en Jan Dirx van Leeuwen als meerderjarige kinderen van Marijte Doene Groeneveld, Antje en Cornelis Claas in 't Hout, meerderjarige kinderen van Maartje Doene Groeneveld en nog de genoemde Jacob en Arij Doene Groeneveld als voogden over de minderjarige kinderen van eerdere genoemde Marijte en Maartje Doene Groeneveld, allen erfgenamen van Cornelis Doene Groeneveld, aan Claas in 't Hout 47/48 deel in de helft van een steenplaats bestaande uit een huis, schuren, loodsen en landerijen en verdere toebehoren in de Hoogewaard, het geheel belend ten oosten Sijmon van Heijningen, ten zuiden de Rijn, ten westen Jacob Doene Groeneveld en ten noorden Jan Stortenbeeker. De koper is als mede-erfgenaam eigenaar van het resterende 48ste part. Koopsom 2.031 gulden 15 stuivers 10 penningen.

Op 5 december 1737 (ORA Koudekerk, inv.nr. 14, folio 105):

Akte van procuratie voor notaris Hendrik Isaq Kreet te Leiden door Geertje Cornelis Trompert, weduwe en boedelhoudster van Jan Doedens Verbaan, wonende te Leiden, aan haar zoon Dirk Verbaan.

In de Morgenboeken van 1740 tot en met 1760 staat de weduwe van Jan Verbaan samen met Arij Binnendijk vermeld als eigenaars van 4 morgen en 312 roeden.

15 mei 1760 (ORA Koudekerk, inv.nr. 14, folio 180):

Arij Binnendijk heeft op 28-01-1760 in het openbaar verkocht en draagt over aan Dirk Verbaan de helft van een steenbakkerij met oven, schuren, loodsen en tasveld aan de Rijn, alsmede de helft van 2 woonhuisjes en werkhuisje bij de oven, de helft van een stenen kaakberg, de grond groot 1 morgen 100 roeden, nog de helft in een stuk weiland, genaamd "de Karrewij", groot 3 morgen 212 roeden, alles naast elkaar in de Hoogewaardse polder, de koper bezit de andere helft, belend ten oosten Pieter van Heijningen, ten zuiden de Rijn, ten westen de koper en ten noorden de Molenwetering; nog de helft van 4 morgen 25 roeden weiland in de Hoogewaardse polder, waarvan de koper eveneens de andere helft bezit, belend ten oosten Anthonij van Luijnen, ten zuiden de Molenwetering, ten westen de koper en Jacob van der Meer en ten noorden de Lutteken Rijn. Koopsom 1.830 gulden voor de percelen en 70 gulden voor de gereedschappen.

15 mei 1760 (ORA Koudekerk, inv.nr. 14, folio 189):

Dirk Verbaan, wonende te Koudekerk, is 2.000 gulden schuldig aan Sara Seijs, wonende te Leiden. Gesteld onderpand: een steenbakkerij met oven, schuren, loodsen, tasveld, 2 woonhuizen aan de Rijn, een werkhuisje bij de oven en een kaakberg, de grond in 't geheel groot 1 morgen 100 roeden en 3 morgen 212 roeden land, genaamd de Karrewij, alles naast elkaar gelegen in de Hoogewaardse polder, belend ten oosten Pieter van Heijningen, ten zuiden de Rijn, ten westen de koper (Dirk Verbaan) en ten noorden de Molenwetering; nog 4 morgen 25 roeden land in de Hoogewaardse polder, belend ten oosten Anthonij van Luijnen, ten zuiden de Molenwetering, ten westen de koper en Jacob van der Meer en ten noorden de Lutteken Rijn; nog een huis en erf in de Hondsdijk, belend ten oosten Cornelis Outshoorn, ten zuiden de Lage Rijndijk, ten westen Cornelis Lans en ten noorden Hendrik Valkenburg.

In het Morgenboek van 1764 staan de weduwe van Jan Verbaan en Arij Binnendijk vermeld als eigenaars van 4 morgen 312 roeden.

In het Morgenboek van 1768 staat:

"Die schout tot Koudekerk met meer anderen eigenaars, die twee weezen, die den schout voors. met Gerrit Louwen bruijken en zijn metten uijterdijk xxxix morgen en iij^c lxxij roeden. Hieruijt heeft Dirk Verbaan eigen tot zijn steenplaats 1 morgen 100 roeden en verder nog 3 morgen 212 roeden (totaal 4 morgen 312 roeden)".

6 augustus 1779 (ORA Koudekerk, inv.nr. 16, folio 85 verso):

Dirck Verbaan en Diewertje Slingerland, weduwe van Jan van der Blom, echtelieden en wonende te Koudekerk, zijn 3.000 gulden schuldig aan de erfgenamen van Jan Lans, in leven Heer van Koudekerk en Poelgeest, ter vervanging van vier schuldbekentenissen van genoemde Dirck Verbaan ten gunste van Jan Lans, te weten 400 gulden d.d. 22-08-1767, 250 gulden d.d. 08-10-1768, 400 gulden d.d. 31-10-1769 en 1.000 gulden d.d. 11-07-1770 en verder nog achterstallige rente van 3% over 6 jaren, 1773 tot 1779, van een kapitaal groot 6.000 gulden, ingevolge een hypotheekbrief, gepasseerd voor schout en schepenen te Koudekerk d.d. 02-05-1766, ten gunste van Cornelis Lans, vader van genoemde Jan Lans, ten bedrage van 1.080 gulden, te verminderen met een reeds gedane betaling van 225 gulden en 10 stuivers en met verrekening van heden aan Dirck Verbaan betaalde 95 gulden en 10 stuivers. Tezamen derhalve eerder genoemde 3.000 gulden schuld, waarover een rente van 3% jaarlijks moet worden voldaan. Gesteld onderpand: de helft in een steenplaats in de Hoogewaard, groot 1 morgen en 100 roeden, belend ten oosten Dirk van Heijningen, ten zuiden de Rijn, ten westen een huis waarin vijf woningen, een moestuintje en Gijsbert Outshoorn en ten noorden de Karrewijde; nog de helft van het moestuintje met het laantje tussen de steenplaats en het huis van Doede Verbaan; nog de helft van de Karrewijde, groot 3 morgen 212 roeden, zich uitstrekkend van de steenplaats in het zuiden tot aan de molenwetering in het noorden, belend ten oosten Dirk van Heijningen en Petrus van Heijningen en ten westen Gijsbert Outshoorn; nog een helft in een stuk land, groot 4 morgen en 25 roeden, ten zuiden grenzend aan de Molenwetering ter hoogte van voornoemde Karrewijde, ten noorden tot aan de Lutteke Rijn, ten oosten Willem van Zoest en ten westen Gijsbert Outshoorn en Jacob van der Meer; nog een kwart in het huis, waarin vijf woningen, belend ten oosten het huis van de steenplaats, ten zuiden de Rijn, ten westen Willem Moolevliet en ten noorden de Hereweg, waarvan de andere helft toebehoort aan Willem Moolevliet. De andere helft van de hierboven genoemde goederen hebben Dirck Verbaan en Diewertje Slingerland bij akte van 29-06-1765 ondershands afgestaan aan Cornelis van der Blom, zoon uit haar eerder huwelijk, welke zich mede garant stelt voor de aflossing van de schuld.

ORA Koudekerk, inv.nr. 16, folio 206:

Copie van de acte van Qualificatie van 11-05-1784, waarbij Kornelis van der Blom, wonende te Koudekerk en Agnitje Verbaan, bijgestaan door haar man Wiggerd Voijs, een verzoek doen n.a.v. de acte van beraad (toegekende termijn om zich te beraden omtrent de aanvaarding van een nalatenschap) van 01-12-1783, een en ander met betrekking tot de nalatenschap van wijlen Dirk Verbaan en Diwertje Slingerland, hun vader en moeder, welke nalatenschap niet toereikend is tot afbetaling van alle schulden en lasten. Gerard Spoors, secretaris van Koudekerk, wordt curator in de voormelde nalatenschap. Verzoekers moeten binnen drie maanden rekening en verantwoording afleggen.

Op 10 juni 1784 (ORA Koudekerk, inv.nr. 16, folio 207) verkochten Gerard Spoors, secretaris van Koudekerk, aangesteld als curator in de boedel van wijlen Dirk Verbaan en Diwertje Slingerland, gewoond hebbende en overleden te Koudekerk, alsmede Kornelis van der Blom, wonende te Koudekerk, aan Hendrik Holtius Lans, vrijheer van Koudekerk en heer van Poelgeest en mej. Margaretha Spoors, een steenbakkerij en steenplaats met overdekte steenoven, schuren, lootsen en tasveld aan de Rijn, een stenen kaagberg en een knechtswoning aan de steenoven en een daarbij gelegen karrewede, groot 3 morgen 212 roeden, belend ten oosten Hendrik Polleman en Pieter van Heijningen, ten zuiden de Hereweg en de Rijn, ten westen Gijsbert Outshoorn c.s. en ten noorden Arij Kornelisz. Op het geheel is "verwaarborgt" een kapitaal van 200 gulden. Verder een dubbel woonhuis, belend ten oosten het voren vermelde tasveld, ten zuiden de Rijn, ten westen (Hendrik?) Polleman en Adrianus Paling en ten noorden de Hereweg. Met het erf van de steenplaats, groot 1 morgen en 100 roeden, het geheel gelegen in de Hoogewaardse polder te Koudekerk. Kopers moeten gedogen dat ten behoeve van een ten westen van de steenplaats gelegen staalstede, groot 6 Rijnlandse roeden en toebehorend aan Gijsbert Outshoorn, er een overpad is over een bij het gekochte behorend laantje naar de Lage Rijndijk. Tevens is er een overpad schuin over de karrewede naar genoemd laantje ten behoeve van het land van Arij Kornelisz. Beide overpad gebruikers hebben een plicht tot onderhoud van een landhek. De jongste opdrachtbrief dateert van 15-05-1760. De koopsom bedraagt voor de steenplaats, huizen en landerijen 3803 gulden en voor de gereedschappen behorende tot de steenplaats en steenbakkerij 312 gulden en 6 stuivers.

8 mei 1786 (ORA Koudekerk, inv.nr. 47, folio 49):

Hendrik Holtius Lans, Vrijheer van Koudekerk, Heer van Poelgeest en mej. Margaretha Spoors hebben op 31-01-1786 in het Rechthuis alhier verkocht aan Adrianus Paling alhier een partij vruchtbaar en wel toegemaakt wei- en hooiland, gelegen in de Hoogewaardse polder alhier, groot 3 morgen 212 roeden, belend ten oosten Hendrik Polleman, ten zuiden de verkopers, met de grond van de gewezen steenplaats van wijlen Dirk Verbaan, ten westen Hermanus Marée en ten noorden Arij Kornelisz. Als gevolg van zogenaamde ontgronding op het verkochte berust bij Rijnland een waarborgsom van 200 gulden waarvan de jaarlijkse rente van 2½% de koper zal toekomen vanaf 1786. De koper heeft een vrije doorvaart van en naar het verkochte land door de in de Hereweg gelegen brug tussen de steenplaats van Hendrik Polleman en de grond van de gewezen steenplaats van Dirk Verbaan. Verkopers zullen zorgdragen voor een overpad over hun eigendom naar het verkochte land ten behoeve van paard en wagen, paarden, hoorn- en kleinvee, mits aangeliend en zonder schade toe te brengen aan verkopers eigendom. Koper zal voor zijn rekening een dam met hek naar dit overpad moeten maken en onderhouden. De dam, die het boezemwater uit de Rijn keert, met daarop de hekken, zal door zowel verkopers als kopers voor gezamenlijk rekening worden onderhouden. Koopsom 1425 gulden.

In deze bovenstaande akte is sprake van “*de gewezen steenplaats van wijlen Dirk Verbaan*”. Deze steenplaats raakte in die periode dus buiten gebruik.

Op 29 mei 1800 (ORA Koudekerk, inv.nr. 49 folio 104 verso) verkocht Adrianus Paaling te Koudekerk aan Pieter van Leeuwen een partij wei- en hooiland, gelegen in de Hoogewaardse polder te Koudekerk, groot 3 morgen 212 roeden, belend ten oosten Hendrik Polman, ten zuiden Margaretha Spoors met de grond van de gewezen steenplaats van wijlen Dirk Verbaan, ten westen Johannis Marée en ten noorden Lambert Arijsz. Op het verkochte is wegens uitkleiing, bij Rijnland verwaarborgd een bedrag van 200 gulden met een rente van 2½ %. Koper heeft een vrije doorvaart door de brug in de Hereweg, tussen de steenplaats van Hendrik Polman en de grond van de gewezen steenplaats van wijlen Dirk Verbaan, tot aan het verkochte land. Verkoper zal zorg dragen voor een overpad over het voornoemde land van mevrouw Margaretha Spoors onder nader beschreven voorwaarden. Koper zal een overpad over het gekochte land moeten gedogen ten behoeve van Lambert Arijsz. Koopsom 1525 gulden.

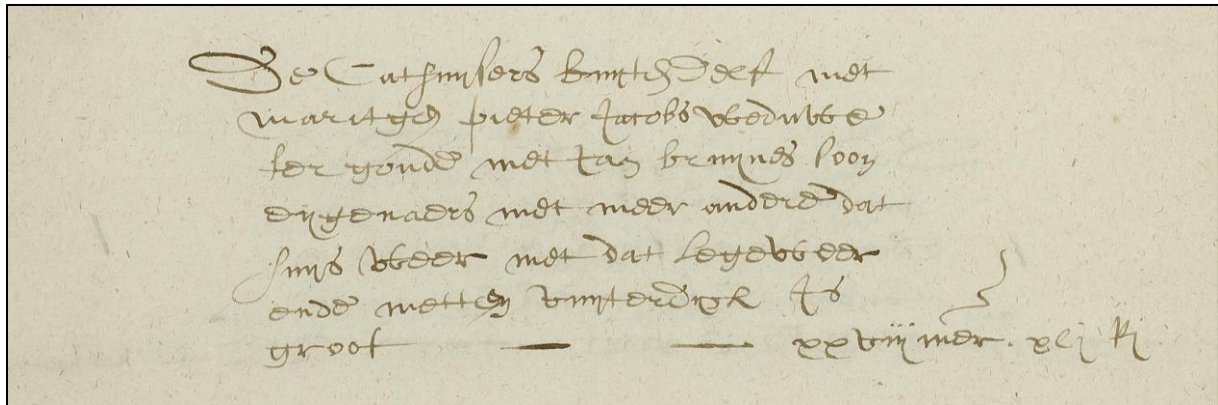
Kadastrale kaart uit 1832 (gemeente Koudekerk Sectie B blad 4) met de steenbakkerij en het buitenhuis Rijnvermaak van Adriaan van der Paauw. Ook van het perceel (nummer 841) van de voormalige steenbakkerij ernaast zijn de contouren nog zichtbaar. Ook dit perceel is op dat moment in eigendom van Adriaan van der Paauw.

838	Paauw	Adriaan van der	Steenbakkerij	Koudekerk	841	Steenbakkerij	0 03 62	1
839	"	"	"	"	"	Steenbakkerij	0 06 70	0 11 71
840	"	"	"	"	"	aan de graveland	0 11 30	0 11 30
841	"	"	"	"	"	Steenbakkerij	0 07 70	0 11 70

Kadastraal register van 1832 met Adriaan van der Paauw als eigenaar van het perceel nummer 841.

De steenplaats in de Hondsdijkse polder

Behalve vier steenplaatsen in de Hoogewaard was er ook een steenplaats in de Hondsdijkse polder. In het Morgenboek van 1544 stond dit perceel oorspronkelijk op naam van “*De Cathuysers buijten Delf met Maritgen Pieter Jacobs, weduwe ter Goude met Jan Bruijnen soon eijgenaers met meer andere, dat huijs weer met dat lege weer ende metten vuyterdijck is groot xxvij mergen xij roeden*”.

Morgenboek Koudekerk 1544

De Kartuziers zijn leden van een rooms-katholieke, contemplatieve kloosterorde die in 1084 door Sint Bruno van Keulen werd gesticht. Ze staan bekend om hun strenge leefregel, die een kluizenaarsbestaan combineert met een gemeenschapsleven. De orde omvat zowel mannelijke monniken als vrouwelijke nonnen, die grotendeels in afzondering leven in hun eigen cellen, maar wel periodiek samenkomen voor gezamenlijke gebeden en maaltijden. Het Kartuizerklooster ‘*Sint-Bartholomeus in Jeruzalem*’ is een voormalig klooster ten zuidwesten van Delft, buiten de Waterslootpoort. Het klooster was in 1470 het op een na laatste kartuizerklooster dat in de Nederlanden werd gesticht en het werd reeds in 1572 afgebroken in de aanloop van het Beleg van Leiden.

De aanvang van deze steenplaats is niet duidelijk, maar op 3 december 1624 stond Claes Willemsz. van Rijnenburch in een akte vermeld als “*steenplaetser*” en in de Morgenboeken van Koudekerk van 1592 t/m 1624 als eigenaar van een gedeelte van dit perceel, waarop later ook met zekerheid een steenplaats aanwezig was. Als we het spoor blijven volgen van de verkoopakten blijkt dat deze steenplaats omstreeks 1723 was vervallen. Op de mij bekende kaarten van Koudekerk heb ik deze steenplaats nergens kunnen terugvinden. Van deze steenplaats is bekend dat hij tegenover de Steene Core Molen lag. Op de kaart van 1650 en 1687 is in de Hondsdijkse polder nog wel een steenplaats aangegeven, echter op een andere locatie, waarover ik verder geen gegevens heb teruggevonden.

Het verloop van het eigendom van dit perceel is als volgt:

1568: Willem Dircxz. Kedt woonende in Haserswou eijgenaer: xxvij morgen 5 hont.

Willem Dircksz. was gehuwd met Barbara Nicolaesdr. Hun kinderen waren Dirck, Jan, Claes, Aert, Neeltje en Annetje.

1584: Marrigen Dircx dochter, weduwe wijlen Willem Dircx zoon Ket eijgenaerse: xxvij morgen 5 hont.

1588: Die erfgenamen van Willem Dircksz. Ket: xxvij morgen 5 hont.

1592: Claes Willemsz. Ket met Arygen Arnde bruijcker: xxvij morgen 5 hont.

1596: Die Cathusers buijten delff met Marijten Pieter Jacobs weduwe ter houde met Jan Bruijnensz eijgenaers met meer anderen, dat huijsweer met dat lege weer ende metten vuyterdijck ende is groot: xxvij morgen xij roeden. Nu de Cathusers mit Claes Willems zoon Kett eijgen, bruijcker Claes voors.

1600: Die Cathusers buijten delff met Marijtgen Pieter Jacobs weduwe ter houde met Jan Bruijnsz eijgenaers met meer anderen, dat huijsweer met dat lege weer ende metten vuyterdijck ende is groot: xxviiij morgen xlj roeden.

Nu eijgen Claes Willems met Dirck Willems een morgen, de reste Claes Willemsz. voors. bruijcker alleen Claes Willemsz. voorn.

1604 t/m 1628: idem

Op 3 december 1624 (notaris Cornelis van Grotelande, inv.nr. 310, akte 90) staat "*Claes Willemsz. van Reijnenburch, steenplaetser, wonende tot Koudekerck*". Mogelijk had Claes Willemsz. dus al een steenplaats in Koudekerk op het perceel in de Hondsdijkse polder, waar hij eigenaar van was.

Op 15 december 1629 (notaris Cornelis Dircxz. van Grotelande, inv.nr. 315, akte 181) gaven Dirck Claeszn., Maria Claesdr. en Adriaen Claesz. van Rijnenburch als erfgenamen van Claes Willemsz. Keth van Rijnenburch een machtiging af.

1640: Die Cathusers buijten delff met Marijtgen Pieter Jacobs weduwe ter houde met Jan Bruijnsz eijgenaers met meer anderen, dat huijsweer met dat lege weer ende metten vuyterdijck ende is groot: xxviiij morgen xlj roeden.

Nu eijgen Claes Willems met Dirck Willems een morgen, de reste Claes Willemsz. voors. bruijcker alleen Claes Willemsz. voorn.

1636 Nu eijgenaer ende bruijcker Dirck Claesz. Keth van Rijnenburch bij scheijbrief van xxv morgen xlv roeden.

1644: De kinderen van Claes Willemsz. Keth van Rijnenburch eijgen ende bruijckers: xxviiij morgen 5 hont.

1648: idem

1652: Sr. Fonteyn eijgen, bruijcker Adriaen Gerrits: xxvj morgen xlv roeden

De weduwe van Arijen Claesz. van Rijnenburch: ij morgen v roeden.

De weduwe van Arijen Claesz. van Rijnenburch heette Catharina Warmont.

1656: Sr. Fonteyn eijgen, bruijcker Adriaen Gerrits: xxvj morgen xlv roeden

De weduwe van Arijen Claesz. van Rijnenburch eijgen, bruijcker Dirck Claesz. van Rijnenburch: ij morgen v roeden.

1660 en 1664: idem

Op 9 september 1665 (notaris Dirck Verhagen, inv.nr. 1030, akte 115) gaf Dirck Claesz. van Rijnenburch, wonende te Leiderdorp, een machtiging aan Cornelis Cornelisz., steencooper te Hoorn voor het invorderen van een betaling van honderdtachtig gulden voor de levering van steen aan Gillis Lievensz, eveneens steencooper.

Op 1 april 1667 (notaris Kaerl Outerman, inv.nr. 461, akte 82) gaf "*Dirck Claesz. van Rijnenburch, steenplaetser, wonende in Achthove inden ambachte van Leijderdorp*" een machtiging af aan Sr. Jacobus Buijten, procureur voor de vierschaar van Amsterdam, voor het invorderen van een bedrag van tweehonderdvierenzeventig gulden en vijftien stuivers voor de levering van steen.

In het Morgenboek van 1668 staat de weduwe van Adriaen Claessoon van Rijnenburgh als eigenaresse en Dirck Claesz. van Rijnenburgh als gebruiker van 2 morgen en 5 roeden.

Op 15 oktober 1669 lieten "*de eersaeme Dirck Claesz. van Rijnenburgh ende de eerbaere Maertgen Willemsdr., geechte man ende vrouw, wonende in de jurisdictie van Leijderdorp*" hun testament vastleggen bij notaris Justus Gerstecoren te Leiden (inv.nr. 1144, akte 129).

Op 10 mei 1672 werd door notaris Pieter Geeraers van Tielt (inv.nr. 912, akte 71) een akte opgesteld voor een "*liquidatie die gemaect wert tusschen de erven van zaliger heer Pieter IJselsteijn, in sijn leven schepen deeser stadt Leijden, de wedue van Pieter van der Maes, in sijn leven balliuw van de vrije*

heerlijckheijt van Alckemade ende ten laetste de wedue van Dirck Claessen Rijnenburch, ten gaende ende belangende van de restanten die van hare gemeen gehadt hebbende steenplaets

Op 16 december 1673 werd door notaris Lambertus van Swieten te Leiden (inv.nr. 1007, akte 4) een akte met boedelscheiding opgesteld over de nalatenschap van Dirck Claesz. Rijnenburch. Zijn weduwe Maertge Willems was inmiddels opnieuw gehuwd met Gerrit van Rossem. De steenplaats komt hier niet meer in voor omdat deze al verkocht was op 19 augustus 1670.

Op 21 september 1674 werden door notaris Leonardt van Overmeer te Leiden (inv.nr. 974, akte 75) de huwelijksvoorwaarden opgesteld voor Jacobus van Rijnegom en Helena van Twist, weduwe van Pieter van der Maes (in leven bailluw en schout van Alkemade), waarin zij bepaalden niet in gemeenschap van goederen te zullen huwen. Hiervoor werd van beide bezittingen een inventaris opgesteld, waarin ook de steenplaats staat vermeld: *“Een steenplaets met een huijs ende verdre getimmerte daer aen hoorende, staende ende gelegen inde Lagewaert inde heerlijckheijt van Koudekerck, belent ende belegen hebbende aen d’een sijde ten zuijden het uijtterste jaechpat ende aen d’ander sijde ten westen d’abdijs van Rijnsburch, ten noorden ende oosten Jan Fonteijn, sijnde de jongste waerbrieff van den 19 augustus 1670 gedateert”*.

Pieter van der Maes liet twee dochter na, namelijk Agatha (gedoopt op 11 maart 1663 te Leiden) en Adriana (geboren omstreeks 1664).

In een akte van 23 september 1674 (notaris Leonardt van Overmeer te Leiden (inv.nr. 974, akte 78) werd door Helena van Twist bepaald dat *“de twee kinderen van Pieter van der Maes in vollen vrije eigendomme hebben ende behouden sullen eerst den steenplaets met de steenoven, huijsinge, erve, potinge ende plantinge met de landen daer aen behoorende, gelegen inden ambachte van Koudekerck, bijde overledene voor den helfte voor dato ende voor den weder helfte staende houwelijk gecoft”*.

Pieter van der Maes en Helena van Twist gingen in ondertrouw te Leiden op 26 oktober 1662. De steenplaats moet dus vóór en na deze datum door Pieter zijn gekocht.

In het Morgenboek van 1680 staan de kinderen van Pieter van der Maes (Agatha en Adriana) als eigenaar vermeld en Doe Jansz. als gebruiker van 2 morgen 5 roeden.

1684: idem

1688: De kinderen van Pieter van der Maes als eigenaar, Doe Jansz. Groenevelt en Willem van Borselen als gebruiker van 2 morgen 5 roeden.

Agatha Pieters van der Maes ging op 8 oktober 1689 in ondertrouw te Leiden met Jan Blommendael, geboren te Haarkem.

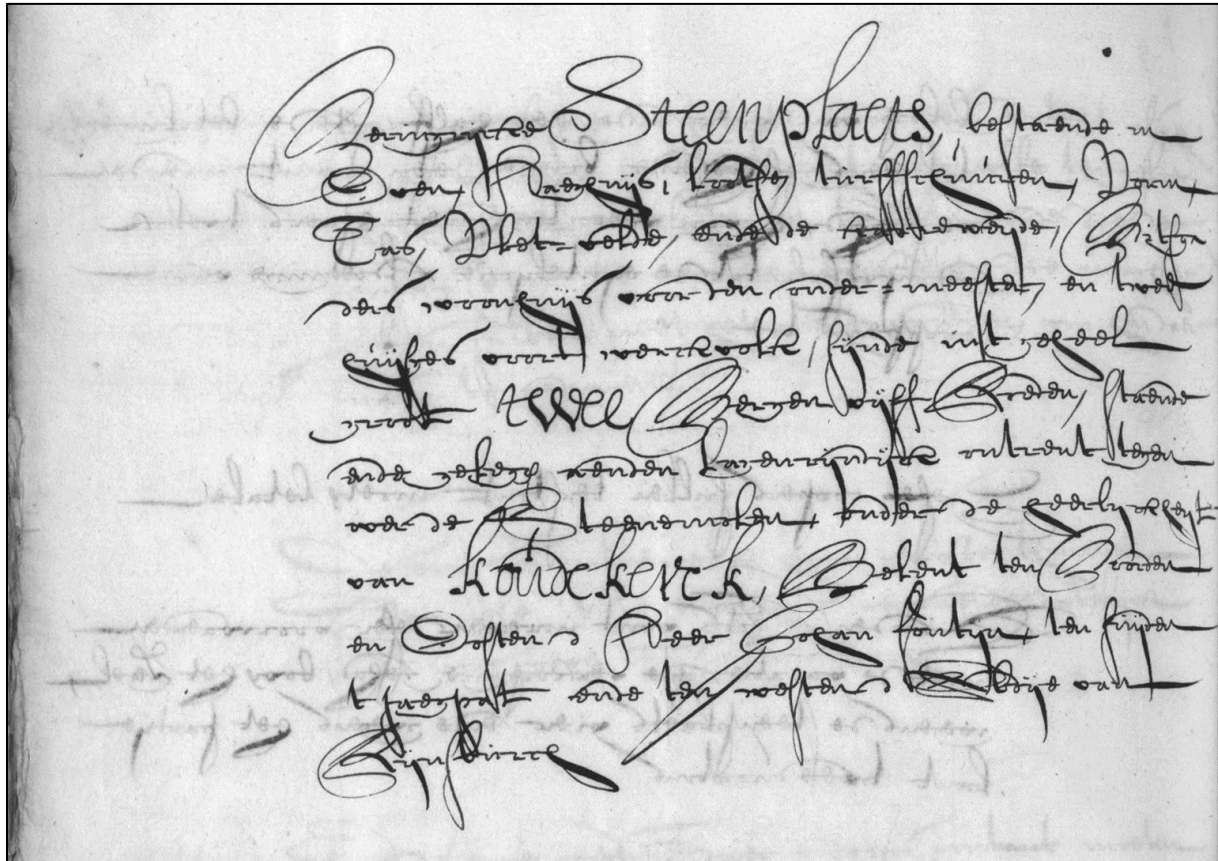
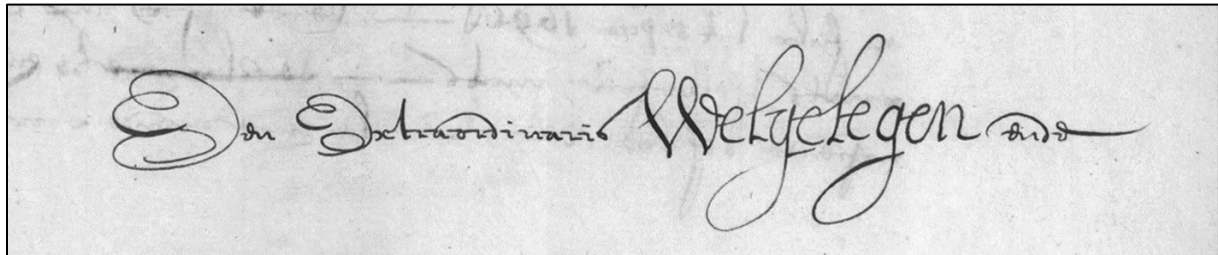
Op 22 januari 1691 werd door notaris Aelbert van Hertsbeeck te Leiden (inv.nr. 1509, akte 49) een akte opgesteld voor een openbare veiling in opdracht van Jan Blommendael van:

“Een extraordinaris welgelegen ende neringrijcke steenplaets, bestaende in oven, haechuijs, lootsen, turffschuuren, vorm-, tas-, vletveld ende de karreweijs, mitsgaders woonhuijs voor den ondermeester en twee huijses voor werckvolk, sijnde in ’t geheel groot twee mergen vijff roeden, staende ende gelegen aen den Lagenrijndijck ontrent tegenover de Steenmolen onder de heerlijckheijt van Koudekerck, belent ten noorden en oostens d’heer Johan Fontijn, ten suijden ’t jaegpat ende ten westens abdijs van Rijnsburch.

Met de conditie dat desen copier sal moeten gedogen dat de verveijlde partije bij Jacob van Diest ende Jacob Does alsnoch voor vier jaren en sulx tot St. Petri ad Cathedram 1695 in huure werde gebruijckt tot hondert taghtigh gulden jaers. Dat deselve huurders naer ’t verloop van den ... vier jaeren de keuze hebbe om dese partije nog voor een jaer en sulx tot St. Petri 1696 te gebruijcken om 240 gulden voorts selve jaer mits de huurder nopende deselve keuze verklaringe doende voor primo september van den jaere 1694, dat desen kooper sal hebben het recht tot de bedongene huurpenningen ende dat de tegenwoordige huurder naer hem sal mogen nemen de plaetse leggende in de haertstede.

De jongste opdrachtbrief is gedateert den 19 augustus 1670.”

In deze akte staat ook dat de steenplaats verkocht werd aan Johan van der Maas.

**Akte m.b.t. openbare verkoop van de steenplaats door Jacob Blommendael
(notaris Aelbert van Hertsbeeck, inv.nr. 1509, akte 49, 22 januari 1691)**

Johan van der Maes, advocaat van het Hof van Holland, huwde als jongeman op 19 augustus 1681 met Abigaël Koninck, jongedochter van Zeeland. Johan werd vergezeld door zijn oom Jacob van der Maes, regerend burgemeester van Leiden.

In het Morgenboek van 1692 staat de weduwe van de heer Johan van der Maas als gebruiker van 2 morgen 5 roeden.

Na het overlijden van Johan van der Maes huwde Abigaël opnieuw op 8 december 1695 met Johan Theodoor Velter, advocaat.

In het Morgenboek van 1696 staan de kinderen van de heer van der Maas als eigenaar van 2 morgen 5 roeden.

Op 24 januari 1702 (ORA Koudekerk, 145.1.09, inv.nr. 10, folio 132 verso) verkocht Johan Theodoor Vecters (Velter), advocaat te Leiden, gehuwd met Abigail de Coning, aan Aarnout de Cocq te

Amsterdam een steenplaats, bestaande uit een oven, haaghuis, loodsen, schuren, vormveld, tasveld, vletveld en karrewei alsmede de woningen voor de ondermeesters en twee huisjes voor de knechten, met het bijbehorende land te samen groot 2 morgen 5 roeden, gelegen aan de Lage Rijndijk in de Hondsdijkse polder schuin tegenover de Stenen Molen, belend ten oosten en noorden de erfgenamen van Drost Fonteijn, ten zuiden het Jaagpad en ten westen de Abdij van Rijsburg. Laatste opdrachtbrief d.d. 5 april 1692. Voor rekening van de koper komt de helft van het onderhoud aan de stenen brug in de dijk tussen het verkochte en de erven Fonteijn. Ook moet de koper de gereedschappen behorende tot de oven aanvaarden en de waarde, na taxatie, aan verkoper betalen. Koopsom 1.775 gulden.

In het Morgenboek van 1704 en 1708 staat de heer Aarnout de Cok/Cocq vermeld als eigenaar van 2 morgen 5 roeden.

Arnoldus de Cock huwde op 22 februari 1716 te Leiden met Margaretha van Pelt.

Op 28 mei 1723 (ORA Koudekerk, 145.1.09, inv.nr. 13, folio 21 verso) verkocht Maria de Cocq, weduwe van Philip van Cemermaer, volgens testamentaire beschikking van Arnold de Cocq, gepasseerd voor notaris Servaas te Amsterdam op 3 april 1715, als enige en universele erfgename van genoemde Arnold de Cocq, aan Adrianus van Schrama, wonende te Leiden, een huis met erf en **een vervallen steenplaats** in de Hondsdijk, met bijbehorende landerijen, groot tezamen ca. 2 morgen 5 roeden, belend ten oosten en noorden Aart Janz van Grieken, ten westen Jacob Verbijl als gebruiker en ten zuiden de Rijn. Laatste transportbrief d.d. 24 februari 1702. Koopsom 1.300 gulden.

14 maart 1748 (ORA Koudekerk, 145.1.09, inv.nr. 14, folio 87 verso):

Extract van een akte van scheiding van tafel en bed van Adriaan van Schrama en Theodora Adriana Kerkman voor schout en schepenen van Leiden, waarbij Schrama het huis, erf en de vervallen steenplaats toegewezen kreeg.

opget. bid

62.

Comparierden Voor de Meeren Adriaan van Schrama
van de Meer, Geze van Hoogervorst en Py-
karol Jacinus, Schepenen der Stadt
Leiden, als Commissarissen dit tot midden
van de Meeren, Leiden en Schepenen van
dezen gecommittes; Theodora Adriana Kerkman
te ende, en Theodora Adriana Kerkman
deszelfs Huysvrouw, te andere Lyde.

Te kennen geavende dat, Nademaal Soort
langen tijd tusschen deze Comparanten die
Stoffe nogte Enigleijt niet geweest was,
welke tusschen ge-egteluyden betamde,
daar omme metten anderen waren Boven,
gekomen om van Inzel Bode en Bijwoning
te Separeren, op Condition en in Manier,
als volgt.

Vamentlyk.

Nog een Huysing Den Eve, met een
Vervalten Steenplaat, staande gelegen
onder de Heerlykheid van Koudekerk met
de Landen daar aan gelegen, te samen
groot twee morgen Vijff Hond, balent ten
oosten en Noorden naast jante van quaken,
ten Westen Jacob Van Byl Bruijker, en ten
Zuiden de Rhyne.

Boedelscheiding na scheiding van tafel en bed van Adriaan van Schrama en Theodora Adriana Kerkman
(GAL, ORA Leiden, inv.nr. 78D, folio 62, 6 juli 1746)

“Nog een huijsinge en erve met een vervallen steenplaats, staande gelegen onder de heerlijkheid van Koudekerk met de landerijen daaraan geleegeen, te samen groot twee morgen vijff hond, belent ten oosten en noorden Aart Jansz. van Grieken, ten westen Jacob van Bijl, bruijker, en ten zijden de Rhijn”.

15 maart 1748 (ORA Koudekerk, 145.1.09, inv.nr. 14, folio 87):

Adrianus van Schrama, wonende te Leiden, verkoopt aan Arij Claverwij en Cornelia Pieters Schoenmaker, weduwe van Jan Thomasz van Roijen, een huis en erf met een vervallen steenplaats in de Hondsdijk en de landerijen daaraan gelegen, groot 2 morgen 5 hond, belend ten oosten en noorden Cornelis Jansz Lans, ten westen Jan Reijerse van der Post en ten zuiden de Rijn. Jongste waarbrief d.d. 28-05-1723. Koopsom 1.200 gulden.

Morgenboek Koudekerk 1748: Arij Klaverwijde en de weduwe Jan van Roijen, eigenaren en gebruikers van 2 morgen 5 roeden.

Morgenboek Koudekerk 1752: Arij Klaverwijde en de kinderen van Jan Thomasse van Roijen, eigenaren en gebruikers van 2 morgen 5 roeden.

Morgenboek Koudekerk 1756: Gualterus Holtius en de kinderen van Jan Thomasse van Roijen, eigenaren en gebruikers van 2 morgen 5 roeden.

Morgenboek Koudekerk 1760 t/m 1776: idem.

Morgenboek Koudekerk 1780: De heer Gualtherus Holtius van 2 morgen 5 roeden.

Morgenboek Koudekerk 1784: idem.

Morgenboek Koudekerk 1788: De erven van de heer Mr. G. Holtius, eigenaren en gebruikers van 2 morgen 5 roeden.

Morgenboek Koudekerk 1792: idem.

Morgenboek Koudekerk 1796: Willem Carel Vosmaer, eigenaar en gebruiker van 2 morgen 5 roeden.

Morgenboek Koudekerk 1804: De heer Simon Eland, eigenaar en gebruiker van 2 morgen 5 roeden.

Morgenboek Koudekerk 1808 t/m 1828: idem.

24 november 1826 (notaris te Koudekerk, 145.2.01, inv.nr. 50, folio 10 verso):

Johan Jacob Meder, koopman wonende te Amsterdam, weduwnaar en in gemeenschap van goederen gehuwd geweest met Christina Rosina Reinoehl, zowel voor zichzelf als in kwaliteit van gemachtigde van mijn meerderjarige kinderen, verder als vader en voogd over zijn nog minderjarige zoon en eindelijk als gemachtigde en toeziende voogd, doet opveilen de buitenplaats genaamd "Rijnlust" met de gebouwen, gronden en landen daarbij behorende, staande en gelegen in de Hondsdijk te Koudekerk, benevens enige percelen land gelegen in de Lagewaardse polder in genoemde gemeente en eindelijk een korentiende, gelegen in het ambacht van Koudekerk.

* * * ZUIVERING VAN HYPOTHEKEN.

Bij behoorlijk geregistreerde exploiten, ten verzoeken van den Heer GERARDUS HUBERTUS YSSELSTEYN, *Koopman*, wonende te Leyden, geinsinueerd aan den Wel-Edel Gestrengen Heere Officier bij de Regtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende te Leyden, aan den Heer Officier bij derzelve Regtbank, zitting hebbende te Amsterdam, aan Vrouwe CONSTANTIA GESINA RAHDER, Echtgenote van den Heere JOHAN JAKOB MEDER, wonende te Amsterdam, en aan den Heer JAN VAN EYK VAN VOORTHUYSEN, mede te Amsterdam woonachtig, toeziende Voogd over de minderjarige Voorkinderen van gemelde Heere *Johan Jakob Meder* en wijle deszelfs eerste Echtgenote, Vrouwe CHRISTINA ROSINA REINOËHL, is kenbaar gemaakt, dat door den ondergeteekenden Procureur, wonende te Leyden op de Hooglandsche Kerkgragt, Wijk 7 N°. 968, ter Griffie van opgenoemde Regtbank te Leyden, is gedeponeerd Copie collationnée van het behoorlijk geregistreerd proces verbaal van publieke Veiling, Koop en Verkoop, gepasseerd voor den Notaris NICOLAAS SAMSOM, te Koudekerk, District Leyden, en getuigen, in dato vier en twintig November en één December achttien honderd zes en twintig, en ten Kantore van den Bewaarder der Hypotheken overgeschreven den zeven en twintigsten December des genoemden jaars, tusschen den Heer *Johan Jakob Meder, Koopman*, wonende te Amsterdam, Weduwnaar en in gemeenschap van goederen gehuwd geweest met Vrouwe *Christina Rosina Reinoëhl*, zóó voor zich zelve, in qualiteit van Erfgenaam van wijle zijne gemelde Huisvrouw, als in qualiteit van gemachtigde van zijne meerderjarige Kinderen en mede-Erfgenamen van wijle hunne evengenoemde Moeder, wijders als Vader en Voogd over zijnen nog minderjarigen Zoon, nevens bovengenoemde meerderjarigen, in huwelijk verwekt bij wijle zijne gemelde Huisvrouw, en alzoo mede-Erfgenaam van dezelve, en eindelijk als gemachtigde van den toezienden Voogd over bovengenoemden minderjarigen, als Verkooper, en den Heer JOHANNES EVERARDUS WEENINGH, *Koopman*, wonende te Leyden, voor en ten behoeven van opgenoemde Heer *Gerardus Hubertus Ysselsteyn*, als Kooper, (welke laatstgenoemde onmiddelijk bij dezelve acte heeft verklaard dezelve Koop te accepteren) behelzende den overgang van eigendom: 1°. Van de BUITEN-PLAATS, genaamd *RJIN-LUST*, groot drie bunders, acht en dertig roeden, negen en veertig ellen, zes en zevenentwintig duimen, en zes en dertig duimen, met de HEEREN- en BOUWMANS - WONING, en verdere getimmerde, staande en gelegen in de Hondsdijkschen Polder te Koudekerk, belend ten Oosten de Erven wijlen den Heer *Daniel Michiel Gysbert Heldewier*, en ten Westen *Kors van der Geest*; voorts drie Kampen WEILAND, gelegen aan en achter gemelde Plaats, te zamen groot zeven en negentig roeden, twee en twintig ellen, vier palmen, en vijf en negentig duimen, belend ten Oosten de Erven van wijlen gezegde Heer *Heldewier*, voor de som van *Tien duizend zes honderd Guldens*. En 2°. Drie Stukken WEILAND, gelegen naast en achter de voormelde Buitenplaats, te zamen groot vier bunders, negen en veertig roeden, zes en zevenentwintig ellen, negen en tachtig palmen, en zes en zevenentwintig duimen, belend ten Westen *Kors van der Geest*, voor de som van *Vier duizend één honderd vier Guldens*, en zulks op zodanige verdere en andere Conditiën, als in dezelve acte van Veiling, Koop en Verkoop breder zijn omschreven.

Het deponeeren van gemeld Copie collationnée is geschied, ten einde te geraken tot zuivering van het gezegde onroerend goed van de legale Hypotheken, waarmede hetzelfde mogt zijn bezwaard, en opdat de belanghebbende zich gedragen ingevolge de voorschriften der wet.

A. A. DILLIÉ. Procureur.

Leydse courant, 29 januari 1827

Leydse Courant, 29 januari 1827: Zuivering van hypotheken

Bij behoorlijke exploiten, ten verzoeken van den heer Gerardus Hubertus Ysselsteyn, koopman, wonende te Leyden, geinsinueerd aan den Wel-Edel Gestrengen Heere Officier bij de Regtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende te Leyden, aan den Heer Officier bij derzelve Regtbank, zitting hebbende te Amsterdam, aan vrouwe Constantia Gesina Rahder, echtgenote van den heere Johan Jakob Meder, wonende te Amsterdam, en aan der Heer Jan van Eyk van Voorthuyzen, mede te Amsterdam woonachtig, toeziende voogd over de minderjarige voorkinderen van gemelde heere Johan Jakob Meder en wijle deszelfs eerste echtgenote, vrouwe Chistina Rosina Reinoëhl, is kenbaar gemaakt, dat door den ondergeteekenden procureur, wonende te Leyden op de Hooglandsche Kerkgragt, Wijk 7 No. 968, ter Griffie van opgenoemde Regtbank te Leyden, is gedeponeerd copie collationnée van het behoorlijk geregistreerd proces verbaal van publieke veiling, koop en verkoop, gepasseerd voor den notaris Nicolaas Samsom, te Koudekerk, district Leyden, en getuigen, in dato vier en twintig november en één december achttien honderd zes en twintig, en ten kantore van den Bewaarder der Hypotheken overgeschreven den zeven en twintigsten december des genoemden jaars, tusschen den heer Johan Jakob Meder, koopman, wonende te Amsterdam, weduwnaar en in gemeenschap van goederen gehuwd geweest met vrouwe Christina Rosina Reinoëhl, zóó voor zich zelve, in qualiteit van erfgenaam van wijle zijne gemelde huisvrouw, als in qualiteit van gemachtigde van zijne meerderjarige kinderen en mede-erfgenamen van wijle hunne evengenoemde moeder, wijders als vader en voogd over zijne nog minderjarigen zoon, nevens bovengenoemde meerderjarigen, in huwelijk verwekt by wijle zijne gemelde huisvrouw, en alzoo mede-erfgenaam van dezelve, en eindelijk als gemachtigde van den toezienden voogd over bovengenoemden minderjarigen, als verkooper, en den heer Johannes Everardus Weeningh, koopman, wonende te Leyden, voor en ten behoeven van opgenoemde heer Gerardus Hubertus Ysselsteyn, als kooper, (welke laatstgenoemde onmiddelijk bij dezelve acte heeft verklaard dezelve koop te accepteren) behelzende den overgang van eigendom:

1. Van de buitenplaats, genaamd RIJNLUST, groot drie bunders, acht en dertig roeden, negen en veertig ellen, zes en zeventig palmen, en zes en dertig duimen, met de heeren- en bouwmanswoning, en verdere getimmerte, staande en gelegen in de Hondsdijkschen Polder te Koudekerk, belend ten oosten de erven wijlen den Heer Daniel Michiel Gysbert Heldewier, en ten westen Kors van der Geest; voorts drie kampen weiland, gelegen aan en achter gemelde plaats, te zamen groot zeven en negentig roeden, twee en twintig ellen, vier palmen, en vijf en negentig duimen, belend ten oosten de erven van wijlen gezegde heer Heldewier, voor de som van tien duizend zes honderd guldens.
2. Drie stukken weiland, gelegen naast en achter de voormelde buitenplaats, te zamen groot vier bunders, negen en veertig roeden, zes en zeventig ellen, negen en tachtig palmen, en zes en zeventig duimen, belend ten westen Kors van der Geest, voor de som van vier duizend één honderd vier guldens, en zulks op zoodanige verdere en andere condities, als in dezelve acte van veiling, koop en verkoop breeder zijn omschreven.

Het deponeeren van gemeld copie collationnée is geschied, ten eind te geraken tot zuivering van het gezegde onroerend goed van de legale hypotheeken, waarmede hetzelfde mogt zijn bezwaard, en opdat de belanghebbende zich gedragen ingevolge de voorschriften der wet.

A. A. Dillé, Procureur.

Morgenboek Koudekerk 1832:

De Karthuizers buiten Delft met Marijtte Pieter Jacobs weduwe te Gouda en Jan Bruinensz. Eigenaren met meer anderen, het huisweer met de lege weer en uiterdijk groot 23-85-09.

Hieruit heeft de voornoemde Kors van der Geest en gebruike: 22-14-78.

De erven van S. Eland bruikers zelf: 0-49-29

Leentje Tas bruiker zelf: 1-28-72.

En het Jaagpad: 0-05-67.

2 januari 1833 (notaris te Koudekerk, 145.2.01, inv.nr. 52, folio 29):

Verkoop van landen. Michiel Frankhuizen, bouwman te Leiden, verkoopt en doet overdracht aan Gerardus Hubertus IJsselsteijn, koopman mede wonende te Leiden, van drie stukken land gelegen achter de buitenplaats Rijnlust in de Hondsdijkse polder te Koudekerk, voor de som van 3.100 gulden.

Morgenboek Koudekerk 1836:

De nieuwe eigenaar was Gerardus Hubertus IJsselsteijn: 22-14-78.

Bruikster de weduwe van der Geest: 0-42-29.

Hendrik van der Vis, bruiker zelve: 1-28-72

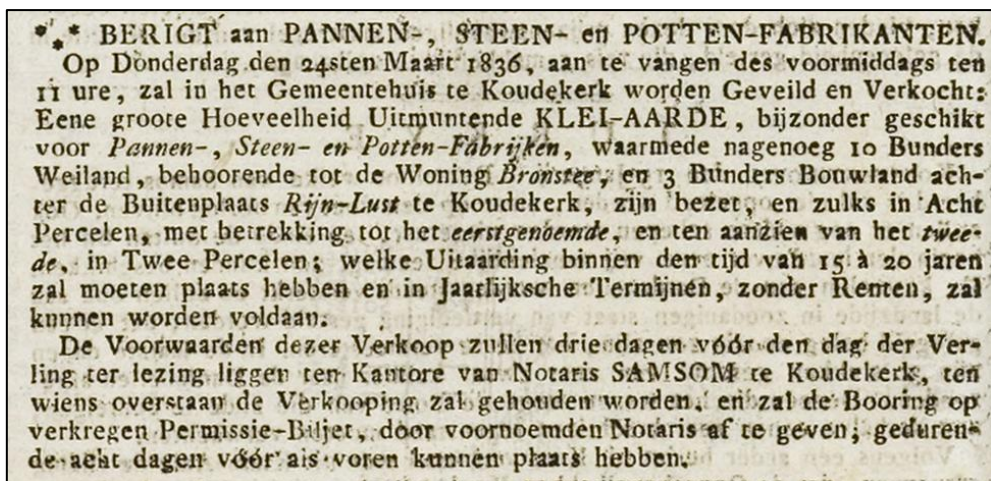
Morgenboek Koudekerk 1840 en 1844: idem

Morgenboek Koudekerk 1848:

Gerardus Hubertus IJsselsteijn en K. van der Geest: 22-14-78 en 0-42-29.

Hendrik van der Vis en H. Kranenburg, bruiker zelve: 1-28-72

Morgenboek Koudekerk 1852: idem.

Leydse Courant, 17 februari 1836, pagina 2

8 november 1849 (notaris te Koudekerk (145.2.01, inv.nr. 61, folio 20):

Proces-verbaal van verkochten onroerende goederen, gehouden ten verzoeken van Gerardus Hubertus IJsselsteijn, wonende te Leiden, als verkoper van een huis erve en tuin, staande en gelegen in de Hondsdijk te Koudekerk, gekocht door Jacobus Zuidwijk, te Koudekerk woonachtig, voor de som van 730 gulden.

De buitenplaats Rijnlust werd later hernoemd naar Rijnhoeve. Waarschijnlijk liet de heer Meder op dit perceel de riante buitenplaats Rijnlust bouwen met een bouwmanswoning, stallen en een hooiberg. Daarna woonden er achtereenvolgens de families IJsselstein, De Bordes, Zegers Veekens en Zirkzee.

9 juni 1897 (notaris te Alphen, 112.2.01, inv.nr. 190):

Cornelis Korteweg, notaris, te Hazerswoude, als gemachtigde van Johanna Petronella Henriëtte Hengeveld, weduwe van Everard Zirkzee, particuliere, te Koudekerk, voor zich en als moeder van en voogdesse over haar minderjarige dochter Nancy Zirkzee; en Gerard Wilhelm Henri Suermondt, particulier, te Oudshoorn, als gemachtigde van zijn echtgenote Maria Hendrika Zirkzee, en als toeziende voogd over genoemde minderjarige Nancy Zirkzee, laten onroerend goed te Koudekerk en te Oudshoorn veilen, dit blijkens vonnis van de rechtbank van 04-05-1897. Het geschiedt in Logement weduwe Van Egmond, te Koudekerk. Percelen te Koudekerk;

1. de Buitenplaats Rijnhoeve, met bouwmanswoning en grote tuin, kadastraal A, 97, 762, 763, 764, 769, 908, het oostelijk deel, groot 17 aren 70 centiaren van 98, het middendeel, groot 8 aren 20 centiaren, van 99 en het westelijk deel, groot 7 aren 80 centiaren, van 771, samen groot 1 hectare 45 aren 66 centiaren;
2. een perceel bos met het voorliggende deel van de vijver en weg, kadastraal A, 5, 92, het westelijk deel, groot 2 aren 30 centiaren van 98, het westelijk deel, groot 2 aren, van 99, samen groot 64 aren 29 centiaren;
3. een perceel boomgaard, met het voorliggende deel van de weg en vijver, kadastraal A, 101, het middendeel, groot 10 aren 10 centiaren van 99, het westelijk deel, groot 1 hectare 34 aren 70 centiaren, van 770, en het oostelijk deel, groot 2 aren 20 centiaren, van 771, samen groot 1 hectare 50 aren 50 centiaren;
4. enige percelen wei- en hooiland, in de Hondsdijkse Polder, onder Koudekerk, kadastraal A, 104, 106, 107, 116, 117, 118, 119, 120, 592, 593, 594 en 595, het oostelijk deel, groot 1 are 10 centiaren, van 99, en het oostelijk deel, groot 1 aren 10 centiaren, van 770, samen groot 15 hectaren 93 aren 51 centiaren (belast met recht van uitweg);

5. enige percelen wei- en hooiland, in de Hondsdijkse Polder, onder Koudekerk, kadastraal A, 109, 110, 11, 112, 113, 114, 115 en 761, samen groot 8 hectaren 60 aren 33 centiaren (met erfdiensbaarheid);
6. vier arbeiderswoningen met erven en grond, te Koudekerk, kadastraal A, 743, 744, 757, 758, 759 en 760, samen groot 11 aren 22 centiaren

Percelen 1 tot en met 6, samen f 54.671, opgezet f 10.000, gemijnd op f 5.000 door Willem Cornelis Mulder, architect, te Leiden. De kopers zijn dus: percelen 1 tot en met 6 Willem Cornelis Mulder voor 59.671. De heer Mulder verklaart gekocht te hebben voor Gerardus Johannes Bertramszoon Corts, zonder beroep, te Leiden, hij neemt ook de serre over voor f 450.

22 juli 1897 (notaris te Alphen, 112.2.01, inv.nr. 190):

Verkoping op de Buitenplaats Rijnhoeve, te Koudekerk, van bloemen, planten, ramen, matten, tuingereedschappen enz. ten verzoeken van de erfgenamen van wijlen Everard Zirkzee, zijnde Johanna Petronella Henriëtte Hengeveld, weduwe, voor zich en voor haar minderjarige dochter Nancy Zirkzee; en Gerard Wilhelm Henri Suermondt, gehuwd met Maria Hendrika Zirkzee. De opbrengst bedraagt f 302,20. Getuigen zijn Elisa Cornelis van Dissel, kandidaat-notaris, en Gijsbert Groenendijk, koster, beide te Alphen.

Openbare Verkoop

(om contant geld).

De Notarissen J. C. SPRUIJT, te Alphen a/d. Rijn, en C. KORTEWEG, te Hazerswoude, zullen ten sterfhuize van den Edelachtbaren Heer E. ZIRKZEE, op de buitenplaats „Rijnhoeve“, te Koudekerk, op **Woensdag 11 Augustus 1897**, 's morgens te tien uren, om contant geld, publiek **VERKOOPEN**:

een zeer netten

INBOEDEL,

bestaande hoofdzakelijk in: Een zwart Salon-Ameublement: 6 Stoelen, Canapé en Bonheur du Jour. Een mahoniehouten Ameublement: 2 Kanapé's, 2 Tafels en 12 Stoelen. Twee Kronen en staande Lampen. Een mahoniehouten Cabinet, 2 Kasten, Penant- en Speeltafels, mozaiek ingelegde Tafel, Schilderijen en Spiegels, diverse Stoelen en Tafels, Kleeden, Karpotten, Gordijnen, Pendules, blauw porseleinen Borden, antiek kristallen Roomkan en Kom, Glas- en Aardewerk, 6 Kerkboeken met antiek zilveren beslag, 2 tweepersoons-Ledikanten, 2 Veenbedden met toebehooren, 2 Kapokbedden met toebehooren, 2 Waschtafels, Waschstellen, 1 marmeren Tuinbeeld, 4 Tuinbeeldjes, voorstellende: Lente, Zomer, Herfst en Winter; voorts: Tuinbanken, Tafels, Stoelen, Zitbad met Kachel en Kinderbad, een partij Blikken (consumable) en 2 Vogelkooien, enz., enz., enz. 6000 36

Te zien daags te voren van **10-4** uren.

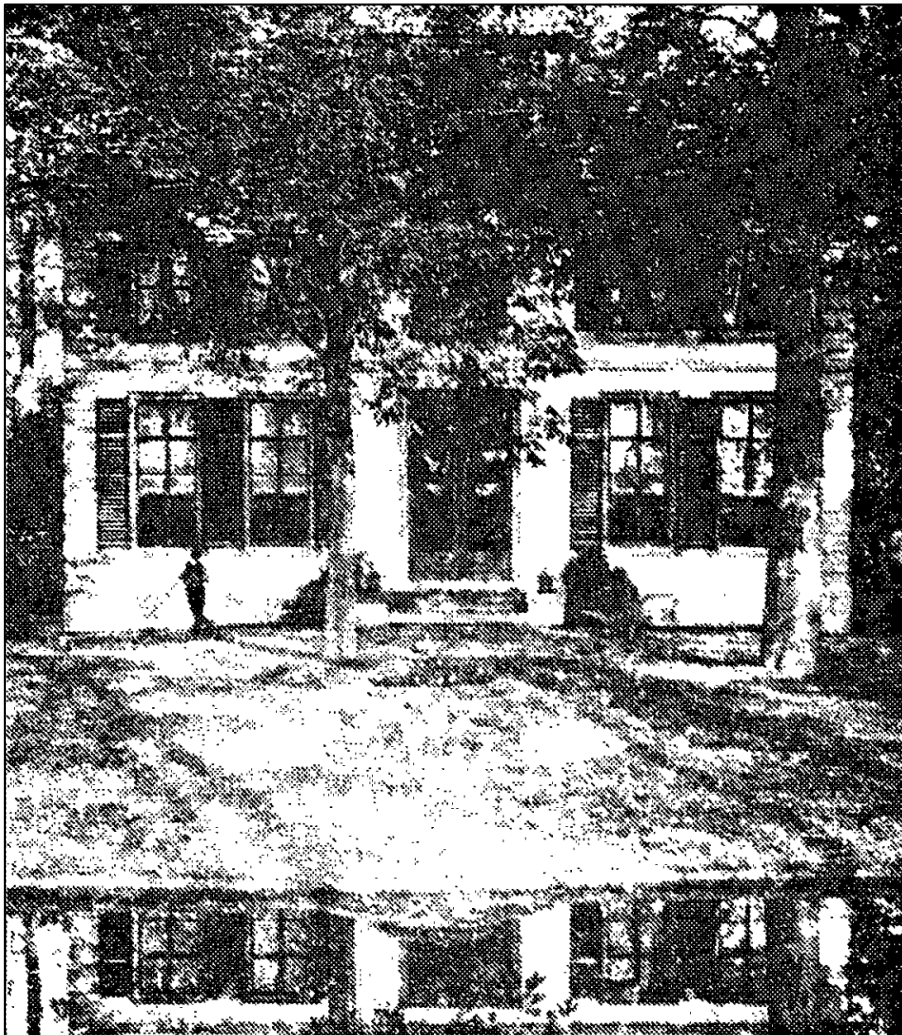
Leidsch Dagblad, 29 juli 1897, pagina 6

Rijnhoeve

Na het overlijden van Everard Zirkzee, burgemeester van Koudekerk, op 29 maart 1897 werd de buitenplaats te koop aangeboden. Het werd gekocht door de 36-jarige Gerardus Johannes Bertram Corts. Hij was getrouwd met de 21-jarige Margarethe Catharina Oppelaar. *“Deze plaats was omringd door hoog opgaande bomen, hakhout en grote vijvers. In het midden het herenhuis -riant uitzicht gevende op de oude rijen- met koetshuis en een grote veestal, omgeven door een grote sier- en moestuin en een boomgaard; daarachter vruchtbare wei- en hooilanden. Het geheel beslaat een oppervlakte van ruim 28 hectare”*. Door de nieuwe eigenaar werd er van de buitenplaats gaandeweg meer een veehouderijbedrijf van gemaakt. Van tijd tot tijd werd er bomen gerooid en in weiland herschapen.

In 1927 werd het verkocht aan jonkvrouw Gravin van Bylandt uit Zeist. De hofstede werd gepacht door de familie Corts. Na het overlijden van Gerardus Corts in 1930 werd het hoofdhuis verlaten en raakte in verval. De gravin had het huis bestemd voor haar kleinzoon. Door een tragisch ongeval ging dat niet door. Zij verkocht de buitenplaats in 1937 aan mevrouw M.S.G. Verloop. De pacht werd voor 12 jaar verlengd voor de familie Corts.

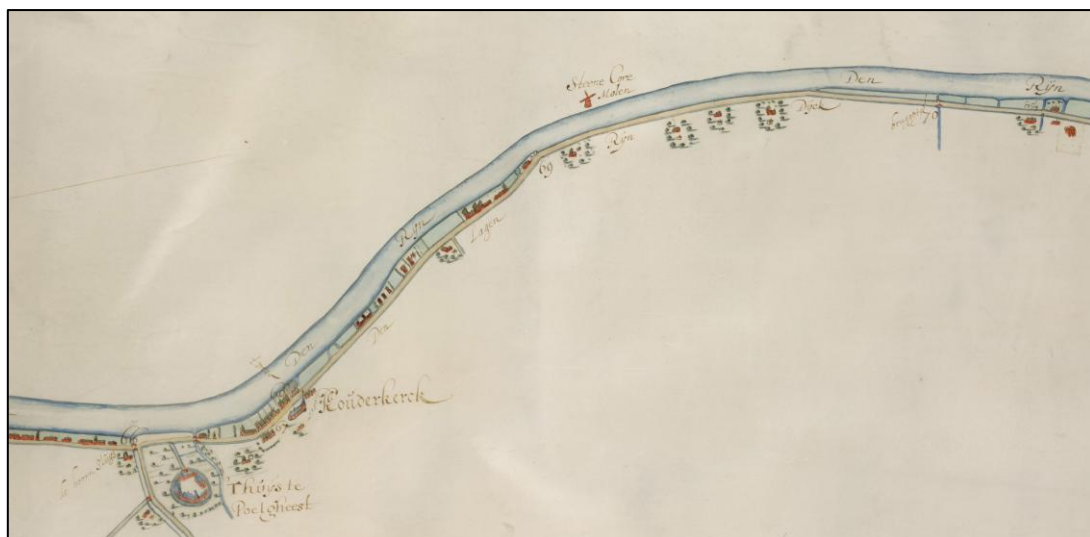
Na afloop van het pachtcontract werd de hofstede gekocht door de familie Corts. Het herenhuis, dat in de loop van de tijd vervallen was, werd gesloopt. En er werd een nieuw voorhuis gebouwd.

De buitenplaats Rijnhoeve, circa 1900

Caertboek van Rynland (Koudekerk), Balthasar Floriszoon van Berckenrode, 1615 (OAR A-4209)
Linksonder tegenover de Core Molen is nog geen steenplaats ingetekend.

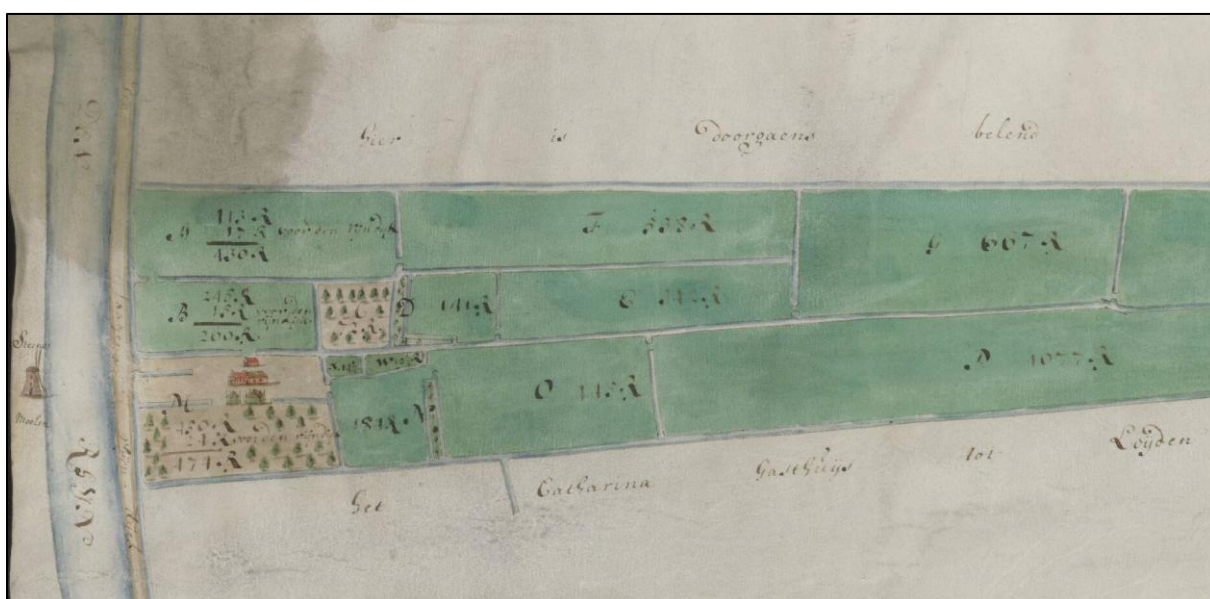
Kaart van Jan Jansz. Dou van 1650, waarop tegenover de Steene Core Molen nog geen steenplaets staat afgebeeld.

Kaart van 1687. Tegenover de Steene Core Molen (middenonder) is geen steenplaats afgebeeld.

Kadastrale kaart 1832. De buitenplaats Rijnlust ligt op het perceel waar voorheen een steenplaats stond.

Percelen tegenover de Steene Moolen. Kaart van zekere woningen en landen gelegen onder Koudekerk (NL-HaNA_4.VTH_2277)